

ΑΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΤΣΟΥΛΑ ΘΕΟΔΩΡΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2008-2009

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή

Πρέβεζα, / / 2009

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1.,

2.,

3.,

Ο Προϊστάμενος του Τμήματος

**ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	6
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	8
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ.....	8
1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
1.2. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ	9
1.3. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗΣ	10
1.4. ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗΣ.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	15
ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	15
2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	16
2.2. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Δ.Ε. ΚΑΙ ΤΙ ΑΦΟΡΟΥΝ.....	16
2.3. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	19
2.4. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	21
2.5. ΑΠΟ ΠΟΙΟΥΣ ΥΛΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ.....	23
2.6. ΟΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥ Π.Δ.Ε.....	24
2.8. ΠΩΣ ΚΑΤΑΝΕΜΕΤΑΙ ΤΟ Π.Δ.Ε. ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΠΡΕΒΕΖΑΣ.....	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	34
ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΕΝΟΣ Π.Δ.Ε.....	34
3.1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ	35
3.2. Ο ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ	35
3.3. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΟΥ Π.Δ.Ε.....	36
3.4. ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΕΤΗΣΙΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ.....	37
3.4.1. ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ	39
3.4.2. Η ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ.....	42
3.5.ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΟΥ Π.Δ.Ε.	43
3.6. Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΩΝ Δ.Ε.....	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο	51
Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ.....	51
4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	52
4.2. ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ.....	52
4.3. ΣΥΝΟΛΟ Π.Δ.Ε.	54
4.5. ΛΟΙΠΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ Π.Δ.Ε.	62
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	65
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	67
ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ	67

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1: Πληρωμές του Π.Δ.Ε. κατά φορέα χρονικής περιόδου 2000-2002 (Υπουργεία).....	25
Πίνακας 2 : Πληρωμές του Π.Δ.Ε. κατά φορέα χρονικής περιόδου 2000-2002 (Περιφέρειες).....	26
Πίνακας 3: Πληρωμές του Π.Δ.Ε. κατά φορέα χρονικής περιόδου 2003-2008 (Υπουργεία).....	27
Πίνακας 4 :Πληρωμές του Π.Δ.Ε. κατά φορέα χρονικής περιόδου 2003-2008 (Περιφέρειες).....	28
Πίνακας 5: Το Π.Δ.Ε. κατά τομέα χρονικής περιόδου 2000- 2003	30
Πίνακας 6: Το Π.Δ.Ε. κατά τομέα χρονικής περιόδου 2004- 2008.....	31
Πίνακας 7: Πληρωμές του Π.Δ.Ε. στο Νομό Πρέβεζας περιόδου 2007-2008	32
Πίνακας 8: Διαχρονική εξέλιξη Π.Δ.Ε. χρονικής περιόδου 1996-2009.....	55

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 1: Διαχρονική εξέλιξη Π.Δ.Ε. (%ΑΕΠ).....	56
Διάγραμμα 2: Διαχρονική εξέλιξη συγχρηματοδοτούμενου Π.Δ.Ε. (%ΑΕΠ)	59
Διάγραμμα 3: Διαχρονική εξέλιξη Λοιπών Εθνικών Πόρων Π.Δ.Ε. (% ΑΕΠ).	63

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι δημόσιες επενδύσεις αποτελούν μοχλό της αναπτυξιακής διαδικασίας. Όμως οι πόροι που διατίθενται για αυτές τις επενδύσεις συνήθως είναι περιορισμένοι, με την έννοια ότι δεν επαρκούν γιατί οι θεωρούμενες σαν κοινωνικά αποδοτικές επενδύσεις έχουν ευρύτητα. Στην εργασία μας αυτή ασχολούμαστε με το πως έχουν κατανεμηθεί αυτά τα κονδύλια που υπάρχουν για τις δημόσιες επενδύσεις.

Αρχικώς, στο πρώτο κεφάλαιο δίνουμε τους ορισμούς των δημόσιων επενδύσεων και του ρυθμού ανάπτυξης, καθώς και μια μικρή σύντομη ιστορική αναδρομή για το πως έχει εξελιχθεί ο ρυθμός ανάπτυξης στο πέρασμα του χρόνου.

Στο δεύτερο κεφάλαιο ασχολούμαστε αμιγώς με το σκοπό και τη σημασία των δημόσιων επενδύσεων για τη χώρα μας. Αναπτύσσουμε ποιός είναι αυτός που υλοποιεί τις αποφάσεις και παραθέτουμε τους φορείς και τους τομείς του προγράμματος των δημόσιων επενδύσεων, δίνοντας παράλληλα και στατιστικούς πίνακες με τα ποσά που έχουν διατεθεί σε κάθε ένα φορέα και τομέα όλη την χρονική περίοδο από το 2000 έως και το 2008. Στο τέλος αυτού του κεφαλαίου κρίναμε ότι ήταν καλό να δούμε και τι ποσά έχουν διατεθεί κατά τα έτη 2007 και 2008 και σε ποιούς φορείς για το Νομό Πρέβεζας.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναφερόμαστε διεξοδικά στα στάδια που απαιτούνται για να υλοποιηθεί ένα πρόγραμμα δημόσιων επενδύσεων και αναλύουμε τι χρειάζεται στο κάθε στάδιο.

Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο αναλύουμε την εξέλιξη των δημόσιων επενδύσεων από το 1996 έως και το 2009 στην Ελλάδα. Παραθέτουμε στατιστικά στοιχεία που συλλέξαμε από τον κρατικό προϋπολογισμό και αναλύουμε τα διαγράμματα. Επίσης παραθέτουμε την εξέλιξή τους τόσο στα προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται όσο και σε αυτά που είναι από καθαρά εθνικούς πόρους, αφού αρχικά έχουμε δει τη συνολική τους εξέλιξη.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω πάρα πολύ τον καθηγητή μου κ^ο Δημητρίου για την βοήθειά του στην εκπόνηση της εργασίας μου, η οποία σηματοδοτεί και το πέρας των σπουδών μου. Η βοήθειά του ήταν καθοριστική και πολύτιμη.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η αύξηση των δημοσίων επενδύσεων αποτελεί το «ορθόδοξο επιχείρημα» ότι σε περιόδους ύφεσης οι κυβερνήσεις θα πρέπει να τονώσουν την οικονομία μέσω αύξησης των δαπανών για υποδομές. Η λύση αυτή απέδωσε για την έξοδο από το μεσοπολεμικό «κράχ», αλλά δεν είναι πάντα αποτελεσματική όπως απέδειξε η περίπτωση της Ιαπωνίας τη δεκαετία του 1990. Αντίθετα, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το επίπεδο των υποδομών σε μια χώρα, οι επιπλέον ανάγκες σε υποδομές, καθώς και εάν η καθαρή παρούσα αξία αυτών των επενδύσεων είναι υπέρτερη έναντι άλλων ανταγωνιστικών χρήσεων. Επιπλέον, η αύξηση των δημοσίων επενδύσεων για να μας βοηθήσει να εξέλθουμε από την παρούσα κρίση προϋποθέτει την ύπαρξη «ώριμων» επενδυτικών σχεδίων, ώστε η επιτάχυνση υλοποίησής των να έχει άμεσα αποτελέσματα.

Όμως τέτοιες «έτοιμες επενδύσεις» είναι σπάνιες ακόμη και για χώρες όπως οι ΗΠΑ ή το Ηνωμένο Βασίλειο, πόσο μάλλον για χώρες του μεσογειακού νότου. Έτσι, ο χρόνος που μεσολαβεί από την λήψη της απόφασης για τη χρηματοδότηση ενός έργου υποδομής μέχρι την εκταμίευση των σχετικών κονδυλίων, είναι τέτοιος που δεν θα συμβάλει στην άμεση αντιμετώπιση της κρίσης αλλά θα λειτουργήσει πιθανότητα πληθωριστικά, σε άλλη φάση του οικονομικού κύκλου.

Επιπλέον, υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να επιλεγούν βιαστικά δημόσιες επενδύσεις με κριτήριο τις προτιμήσεις ισχυρών πολιτικών παραγόντων, αμφίβολου άμεσου ή μελλοντικού πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος για την κοινωνία.

Στο πλαίσιο αυτό, στη χώρα μας οι ήδη εγκεκριμένες επενδύσεις που συνδέονται με την υλοποίηση του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και των Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, αποτελούν ικανή ασφαλιστική δικλείδα και το μόνο που μπορεί να συστηθεί είναι ενδεχομένως η επιτάχυνση υλοποίησής των. Όμως, η τεχνητή διόγκωση τους μπορεί να υποβαθμίσει την ποιότητα των δημοσίων δαπανών και το επίπεδο απορροφητικότητας των κοινοτικών πόρων.

Στην παρούσα εργασία επιχειρούμε να δούμε πως εξελίσσονται οι δημόσιες επενδύσεις από το 1996 μέχρι και σήμερα και τι επιπτώσεις έχουν για την χώρα μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ

1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο κεφάλαιο αυτό θεωρήσαμε ότι ήταν καλό να ασχοληθούμε με τους ορισμούς. Έτσι αναλύουμε την έννοια της επένδυσης και της απόδοσης και ορίζουμε τι είναι οικονομική μεγέθυνση. Επίσης παραθέτουμε μια σύντομη ιστορική αναδρομή για τη θεωρία της οικονομικής μεγέθυνσης, που μας δείχνει πως αυτή εξελίχθηκε μέσα στο χρόνο.

1.2. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ

Πριν αναφέρουμε τον ορισμό των δημόσιων επενδύσεων καλό θα ήταν να πούμε τι είναι επένδυση. [Με το όρο επένδυση στην οικονομική θεωρία νοείται η δαπάνη που πραγματοποιείται για την παραγωγή κεφαλαιουχικών αγαθών, για την δημιουργία εγκαταστάσεων έργων υποδομής και εξοπλισμού.

Κάθε επένδυση αναλαμβάνεται αν και εφ' όσον προβλέπεται ότι αυτή θα αποδώσει κάποια πρόσοδο. Η απόδοση αυτή προκύπτει από το γεγονός ότι η διαδικασία της επένδυσης αυξάνει την παραγωγικότητα και των άλλων συντελεστών της παραγωγής και ακριβώς αυτή η αύξηση αποτελεί την αμοιβή για την επένδυση που πραγματοποιήθηκε. Ο σχηματισμός παγίου κεφαλαίου συναρτάται στενά με την απασχόληση. Οι παραγγελίες για την παραγωγή νέου κεφαλαιουχικού εξοπλισμού δημιουργούν απασχόληση στο εργατικό δυναμικό των βιομηχανιών που παράγει κεφαλαιουχικά αγαθά.

Με τον όρο ποσοστό απόδοσης εκτιμάται η ταχύτητα με την οποία ο πλούτος ενός επενδυτή αυξάνεται ή μειώνεται σε κάποιο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα από κάποια επένδυση που πραγματοποίησε και ο γενικός τύπος που αποδίδει αυτή την έννοια έχει ως εξής:

$$r \text{ (ποσοστό απόδοσης)} = \frac{\text{τελική αξία} - \text{αρχική αξία}}{\text{αρχική αξία}}]^1$$

¹ Στάλιας Σπ., «Επενδύσεις Ανάλυση και Διαχείριση», εκδόσεις Hartling, σελ. 15.

Είναι βέβαια γνωστό ότι οι επενδύσεις αποτελούν βασικό μοχλό της αναπτυξιακής διαδικασίας. Εξίσου όμως γνωστό είναι και το γεγονός πως οι πόροι που διατίθενται για επενδύσεις είναι συνήθως περιορισμένοι, με την έννοια ότι δεν επαρκούν ούτε και για την πραγματοποίηση των θεωρούμενων σαν κοινωνικά αποδοτικών επενδύσεων.

Γίνεται επομένως φανερό, ότι σε μια αναπτυσσόμενη χώρα η προώθηση των επενδύσεων μπορεί να γίνει μόνον επιλεκτικά, με βασικό κριτήριο την αποδοτικότητα για το κοινωνικό σύνολο, ανεξάρτητα από τον επενδυτικό φορέα. Για την επίτευξη όμως του στόχου αυτού είναι απαραίτητη η αξιολόγηση των επενδυτικών σχεδίων με αναλυτικές κοινωνικές μεθόδους και κριτήρια, με μεθόδους δηλαδή και κριτήρια που αφενός λαμβάνουν υπόψη όλες τις επιπτώσεις από την αξιολογούμενη επένδυση και αφετέρου έχουν σα βάση αναφοράς το συμφέρον του κοινωνικού συνόλου και όχι του άμεσου επενδυτή.

1.3. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗΣ

Το κύριο αντικείμενο της μακροοικονομικής είναι το συνολικό εισόδημα και ο καθορισμός του. Το εισόδημα αποτελεί το κύριο οικονομικό μέτρο του επιπέδου διαβίωσης: όσο υψηλότερο εισόδημα διαθέτει κάποιος τόσο περισσότερα αγαθά είναι σε θέση να αποκτήσει και άρα τόσο περισσότερο θεωρείται ότι βελτιώνεται η οικονομική θέση και η ατομική ευημερία του. Με αυτή την έννοια, όπως χαρακτηριστικά έθεσε το ζήτημα ο νομπελίστας οικονομολόγος Robert Lucas (1988): «Από τη στιγμή που κάποιος αρχίζει να σκέπτεται γύρω από το φαινόμενο της οικονομικής μεγέθυνσης είναι πολύ δύσκολο να σκεφτεί οτιδήποτε άλλο». Σε αυτό το πλαίσιο είναι απαραίτητο να μελετηθεί η οικονομική συμπεριφορά, που οδηγεί στον καθορισμό του εισοδήματος για το σύνολο της οικονομίας. Η οικονομική μεγέθυνση θεωρείται σήμερα ως ένα από τα κυριότερα αντικείμενα της οικονομικής επιστήμης γιατί ασχολείται με το εισόδημα, τις μεταβολές του, καθώς και τους παράγοντες που επιδρούν καθοριστικά στα παραπάνω. Είναι γνωστό ότι το εισόδημα εξαρτάται από τη διαχρονική επιλογή μεταξύ τρέχουσας κατανάλωσης και αποταμίευσης-επένδυσης (που ισοδυναμούν με μελλοντική κατανάλωση). Άρα όλες οι αποφάσεις για το εισόδημα και την ευημερία συνδέονται αναπόφευκτα με την επιλογή των νοικοκυριών μεταξύ

κατανάλωσης και αποταμίευσης με στόχο τη μεγιστοποίηση της ευημερίας τους, καθώς και με την επιλογή της παραγωγής των επιχειρήσεων με στόχο τη μεγιστοποίηση του κέρδους. Με βάση τα παραπάνω, η ανάλυση γίνεται συνήθως σε μακροοικονομικό πλαίσιο (εισόδημα, κατανάλωση, επενδύσεις-αποταμίευση), αλλά τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται αφορούν συχνά τη μικροοικονομική συμπεριφορά των ατόμων και των επιχειρήσεων. Η μελέτη αυτών των επιδράσεων σε συνολικό επίπεδο σε συνδυασμό με την αριστοποίηση αυτών των αποφάσεων αποτελούν ένα ισχυρότατο εργαλείο για την ολοκληρωμένη περιγραφή και κατανόηση του οικονομικού συστήματος.

Σύμφωνα με τον ορισμό η οικονομική μεγέθυνση προσδιορίζεται κυρίως από το εισόδημα της οικονομίας².

1.4. ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗΣ

[Κλασικοί οικονομολόγοι όπως ο Adam Smith (1776), ο David Ricardo (1817), και πολύ αργότερα ο Frank Ramsey (1928), ο Allyn Young (1928) και ο Joseph Schumpeter (1934), μεταξύ άλλων, έδωσαν πρώτοι τα βασικά στοιχεία της σύγχρονης θεωρίας της οικονομικής μεγέθυνσης. Τα στοιχεία αυτά περιλαμβάνουν ιδέες όπως ο ρόλος των φθινουσών αποδόσεων και η σχέση τους με τη συσσώρευση του φυσικού και ανθρώπινου κεφαλαίου, οι επιδράσεις της τεχνολογικής πρόοδου με τη μορφή της αυξημένης εξειδίκευσης της εργασίας και της ανακάλυψης νέων αγαθών και μεθόδων παραγωγής, και ο ρόλος της μονοπωλιακής δύναμης σαν κίνητρο για τεχνολογική πρόοδο.

Μετά τις αρχικές προσπάθειες του Adam Smith και των άλλων κλασικών οικονομολόγων, η ενασχόληση με την διερεύνηση του φαινομένου της οικονομικής μεγέθυνσης ατόνησε για δύο κυρίως λόγους.

² Καλαϊτζιδάκης Π.- Καλυβίτης Σ., (2003), «Οικονομική Μεγέθυνση: Θεωρία και Πολιτική», Αθήνα, εκδόσεις Κριτική, σελ. 15.

- 1) Ο πρώτος λόγος ήταν η έλλειψη κατάλληλων μαθηματικών τεχνικών για την ανάλυση πολύπλοκων δυναμικών προβλημάτων, όπως είναι το πρόβλημα της διαχρονικής αριστοποίησης.
- 2) Ο δεύτερος λόγος ήταν η έλλειψη κατάλληλων στατιστικών στοιχείων για τον έλεγχο των διαφόρων θεωριών.

Η εξάλειψη των δύο αυτών ανασταλτικών παραγόντων συνέβαλε αποφασιστικά στην αναγέννηση της οικονομικής μεγέθυνσης κατά τα μέσα της δεκαετίας του 1980. Η εισαγωγή νέων μαθηματικών τεχνικών για την επίλυση δυναμικών προβλημάτων και η κατασκευή διαφόρων βάσεων δεδομένων με συγκρίσιμα στατιστικά στοιχεία για ένα σημαντικό αριθμό χωρών έδωσαν ώθηση τόσο στη θεωρητική όσο και στην εμπειρική έρευνα στον κλάδο της οικονομικής μεγέθυνσης. Σήμερα η οικονομική μεγέθυνση αποτελεί ένα πολύ σημαντικό κλάδο της οικονομικής επιστήμης και έχει ελκύσει το ενδιαφέρον πολλών μεγάλων οικονομολόγων. Το αποτέλεσμα αυτής της πρόσφατης ερευνητικής προσπάθειας είναι η δημιουργία μιας νέας θεωρίας της οικονομικής μεγέθυνσης με κύριο χαρακτηριστικό τη χρήση υποδειγμάτων ενδογενούς οικονομικής μεγέθυνσης. Στα υποδείγματα αυτά κεντρικό ρόλο παίζουν:

1. οι αύξουσες αποδόσεις,
2. το ανθρώπινο κεφάλαιο,
3. η έρευνα και ανάπτυξη (R&D), καθώς και
4. οι εξωτερικές οικονομίες.

Χρονολογικά, αφετηρία της σύγχρονης θεωρίας της οικονομικής μεγέθυνσης είναι η πολύ σημαντική δουλειά του Ramsey (1928) για τη διαχρονική μεγιστοποίηση των νοικοκυριών. Ακολούθησε η παράλληλη συνεισφορά των Solow (1956) και Swan (1956) με τη χρήση της νεοκλασικής συνάρτησης παραγωγής. Αυτή η συνάρτηση, σε συνδυασμό με την υπόθεση ενός σταθερού ρυθμού αποταμίευσης παράγει, ένα πολύ απλό υπόδειγμα γενικής ισορροπίας, το οποίο προβλέπει σύγκλιση των εισοδημάτων, καθώς και ότι χωρίς τεχνολογική πρόοδο η οικονομική μεγέθυνση τελικά θα σταματήσει.

Χρησιμοποιώντας την ανάλυση του Ramsey, οι Cass (1965) και Koopmans (1965) κατάφεραν να καταστήσουν ενδογενές το ρυθμό αποταμίευσης επεκτείνοντας με αυτό τον

τρόπο το υπόδειγμα του Solow, παρότι παρέμεινε η υπόθεση της εξωγενούς τεχνολογικής προόδου, που ήταν απαραίτητη για να παραχθεί οικονομική μεγέθυνση.

Η εισαγωγή μιας θεωρίας τεχνολογικής προόδου στο νεοκλασικό υπόδειγμα, η οποία δεν θα είναι εξωγενής, είναι δύσκολη εξαιτίας των ανταγωνιστικών υποθέσεων του υποδείγματος. Η τεχνογνωσία είναι, κατά κάποιο τρόπο, δημόσιο αγαθό. Εφόσον η συνάρτηση παραγωγής χαρακτηρίζεται από σταθερές αποδόσεις ως προς τις ανταγωνιστικές εισροές (κεφάλαιο και εργασία), τότε η συνάρτηση παραγωγής θα χαρακτηρίζεται από αύξουσες αποδόσεις αν η τεχνογνωσία συμπεριληφθεί σαν εισροή. Αύξουσες αποδόσεις όμως δεν συμβιβάζονται με τέλειο ανταγωνισμό. Πιο συγκεκριμένα, η αξιολόγηση της τεχνογνωσίας με το οριακό κόστος παραγωγής της (που είναι μηδέν όπως σε όλα τα δημόσια αγαθά) δεν παρέχει τα απαραίτητα οικονομικά κίνητρα για έρευνα και βελτίωση της τεχνολογίας.

Στηριζόμενος σε μια ιδέα του Kenneth Arrow, ο Sheshinski (1967), κατασκεύασε ένα υπόδειγμα όπου η τεχνογνωσία αποτελεί έμμεσο αποτέλεσμα της παραγωγής και της επένδυσης. Ήταν δηλαδή ένα υπόδειγμα που ενσωμάτωνε εξωτερικές οικονομίες σε ένα κλασικό υπόδειγμα, με συνέπεια η λύση να μην είναι άριστη κατά Pareto.

Το βασικό συμπέρασμα είναι λοιπόν ότι το ανταγωνιστικό υπόδειγμα καταρρέει όταν επιχειρηθεί να εισαχθεί ενδογενής τεχνολογική πρόοδος στο νεοκλασικό υπόδειγμα. Απαιτείται δηλαδή να μεταβληθεί ριζικά το νεοκλασικό υπόδειγμα εισάγοντας στοιχεία ατελούς ανταγωνισμού ή εξωτερικές οικονομίες, ώστε να είναι δυνατή η κατασκευή μιας επιτυχημένης θεωρίας τεχνολογικής μεταβολής .

Επομένως, το βασικό σημείο της σύγχρονης οικονομικής μεγέθυνσης είναι ότι η έρευνα για τεχνολογική πρόοδο είναι μια οικονομική δραστηριότητα, η οποία απαιτεί κάποιο κόστος. Τα άτομα θα αναλάβουν αυτή τη δραστηριότητα μόνο όταν περιμένουν να έχουν κάποιο οικονομικό κέρδος από αυτή τη δραστηριότητα. Αυτές οι μεταβολές εισήχθησαν σε διάφορες μορφές από τους Romer (1986, 1990), Lucas (1988) και άλλους συγγραφείς, έτσι ώστε να δημιουργηθεί η σύγχρονη θεωρία ενδογενούς οικονομικής μεγέθυνσης. Η προσπάθεια επικεντρώθηκε στην ανάπτυξη νέων θεωριών, αλλά και στην ικανοποιητικότερη

ερμηνεία των στατιστικών στοιχείων για την οικονομική μεγέθυνση, τα οποία ήταν διαθέσιμα σε όλο και μεγαλύτερο βαθμό]³.

³ Καλαϊτζιδάκης Π.- Καλυβίτης Σ., (2003), «Οικονομική Μεγέθυνση: Θεωρία και Πολιτική», Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα σελ. 20-22.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο κεφάλαιο αυτό επιχειρούμε να αναλύσουμε την έννοια της δημόσιας επένδυσης και τι αυτές αφορούν. Έτσι αναπτύσσουμε ποιόν σκοπό εξυπηρετούν και ποιά είναι η σημασία τους για τη χώρα. Στη συνέχεια αναφερόμαστε στο ποιός υλοποιεί τις αποφάσεις για τις δημόσιες επενδύσεις και παραθέτουμε τους σημαντικότερους φορείς που ασχολούνται με αυτές. Δίνουμε πίνακες με τα στατιστικά στοιχεία των φορέων καταρχάς και των τομέων κατά δεύτερον και συγκρίνουμε τα ποσά που έχουν δοθεί στον καθένα από το 2000 μέχρι και το 2008. Το 2009 δεν δίνουμε τα στοιχεία για το λόγο ότι δεν έχει κλείσει ακόμα το οικονομικό έτος. Στο τέλος παραθέτουμε τη χωροταξική διάταξη του προγράμματος δημόσιων επενδύσεων.

2.2. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Δ.Ε. ΚΑΙ ΤΙ ΑΦΟΡΟΥΝ

Οι Δημόσιες Επενδύσεις είναι συνήθως οι δαπάνες που πραγματοποιεί ένα κράτος από τον Κρατικό Προϋπολογισμό και έχουν ως σκοπό την εκτέλεση έργων ανασυγκροτήσεως και οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.

Οι δημόσιες επενδύσεις στη χώρα μας πραγματοποιούνται αφενός από το κράτος και τα ΝΠΔΔ και αφετέρου από τις κρατικές επιχειρήσεις και τους οργανισμούς. Οι επενδύσεις του κράτους και των ΝΠΔΔ καλύπτονται οργανωτικά, διοικητικά και χρηματοδοτικά από το λεγόμενο «Πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων», ενώ οι επενδύσεις των κρατικών επιχειρήσεων και οργανισμών καλύπτονται από τα αντίστοιχα επενδυτικά προγράμματα αυτών.

Με τον όρο «Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων» εννοούμε το νομικό-διοικητικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο εντάσσονται όλα τα έργα, οι μελέτες, οι ενέργειες και οι δράσεις του δημόσιου τομέα, οι οποίες εγκρίνονται από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών, ύστερα από πρόταση του αρμόδιου φορέα. Όλα αυτά χρηματοδοτούνται σε βάρος του

Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων⁴. Έτσι όλες οι πάγιες και άυλες επενδυτικές δραστηριότητες του Δημοσίου, οι οποίες στο πλαίσιο της ακολουθούμενης επενδυτικής και οικονομικής αναπτυξιακής πολιτικής στοχεύουν στην αναδιανομή του εθνικού εισοδήματος προς όφελος του κοινωνικού συνόλου, θεωρούνται δημόσιες επενδύσεις.

[Έτσι το Πρόγραμμα ή Προϋπολογισμός καθορίζει τους πόρους που μπορούν να διατεθούν για χρηματοδότηση επενδυτικών έργων. Αφορά δε δαπάνες που πραγματοποιούνται για έργα υποδομής και οικονομικής ανάπτυξης της χώρας σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού.

Το ΠΔΕ καταρτίζεται από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, ύστερα από προτάσεις που υποβάλλουν τα αρμόδια Υπουργεία και οι Νομαρχίες, οι δε διαδικασίες του ΠΔΕ διεκπεραιώνονται από το παραπάνω υπουργείο. Είναι ετήσιας διάρκειας και αποτελεί τμήμα του Γενικού Κρατικού Προϋπολογισμού.

Η ένταξη έργων στο ΠΔΕ γίνεται κατά ομάδες έργων, βάσει της έκδοσης ειδικών αποφάσεων, των Συλλογικών Αποφάσεων (ΣΑ), που διακρίνονται σε:

- 1) Συλλογικές Αποφάσεις Έργων (ΣΑΕ),
- 2) Συλλογικές Αποφάσεις Μελετών (ΣΑΜ),
- 3) Συλλογικές Αποφάσεις Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (ΣΑΝΑ) και
- 4) Συλλογικές Αποφάσεις Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΣΑΤΑ)⁵.

[Οι επενδύσεις που εντάσσονται στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων αφορούν, σύμφωνα με τη σχετική διατύπωση του ΝΔ 2957/54:

1. Κατασκευές, ανακατασκευές ή επεκτάσεις μόνιμων ή ημιμόνιμων εγκαταστάσεων ή έργων.
2. Προμήθεια μηχανικού εξοπλισμού και κεφαλαιουχικών αγαθών, που προορίζονται αποκλειστικά για τις περιπτώσεις με το στοιχείο 1.
3. Έρευνες και μελέτες που αφορούν στις περιπτώσεις 1 και 2 καθώς και σε άλλες μελέτες.
4. Κάθε είδους διοικητικά και γενικά έξοδα των παραπάνω περιπτώσεων.

⁴ Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Γενική Γραμματεία Επενδύσεων και Ανάπτυξης.

⁵ «Τεύχος Προκήρυξης για την επιλογή Αναδόχου για το Πληροφοριακό Σύστημα του ΥΠΕΘΟ», ΥΠΕΘΟ, Ιούλιος 1996.

5. Εκτέλεση του προγράμματος τεχνικής βοήθειας.

Στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων εντάσσονται επίσης και τα δάνεια, οι επιχορηγήσεις και άλλες ενισχύσεις, όπως η επιδότηση επιτοκίων, που δίνει το κράτος σε διάφορους ανεξάρτητους δημόσιους και ιδιωτικούς επενδυτικούς φορείς και φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης για την υλοποίηση των δικών τους επενδυτικών προγραμμάτων, όπως επίσης και τα δάνεια των παραπάνω φορέων μεταξύ τους. Αυτές οι περιπτώσεις των κρατικών επενδυτικών δαπανών καλύπτονται κυρίως από τις διατάξεις του Ν. 1262/82 «Για την παροχή κινήτρων ενίσχυσης της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας και τροποποίησης συναφών διατάξεων»]⁶.

Επίσης δημόσια επένδυση θεωρείται και η δαπάνη εκτελέσεως των προγραμμάτων τεχνικής βοήθειας (υποτροφίες, μετακλήσεις ειδικών κ.λπ.) όπως και οποιαδήποτε άλλη που χαρακτηρίζεται ως δημόσια επένδυση, σύμφωνα με την οδηγία που έχει εκδώσει το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών και αφορούν στον τρόπο πραγματοποίησεως, δικαιολογήσεως και ενταλματοποίησεως των δαπανών των δημόσιων επενδύσεων.

[Όπως προαναφέρθηκε, στο σύστημα των δημόσιων επενδύσεων γενικά υπάγονται και οι επενδύσεις των δημόσιων οργανισμών και επιχειρήσεων, ιδιωτικού δικαίου, οι οποίες συνήθως καλύπτονται συνολικά με τον τίτλο «παράλληλες επενδύσεις», δηλαδή επενδύσεις παράλληλες με το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων. Οι επενδύσεις αυτές, αν και είναι έξω από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, υπάγονται εν μέρει στις ρυθμίσεις της νομοθεσίας για τις δημόσιες επενδύσεις, κυρίως σ' ότι αφορά τη μελέτη και την εκτέλεσή τους. Πράγματι, οι νόμοι 716/77 «περί αναθέσεως εκπονήσεως μελετών» και 1266/71 «περί εκτελέσεως των δημοσίων έργων» περιλαμβάνουν στα δημόσια έργα τις επενδύσεις των οργανισμών και επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας. Εκεί που υπάρχει διαφορετικό καθεστώς είναι στα κριτήρια και στις μεθόδους αξιολόγησης και επιλογής. Οι δημόσιες επιχειρήσεις, δηλαδή, δεν είναι υποχρεωμένες να εφαρμόζουν τα κρατικά κριτήρια και τις προτεραιότητες, αν και κατευθύνονται ολοφάνερα από την κρατική πολιτική, προπάντων σχετικά με το συνολικό ύψος του επενδυτικού τους προγράμματος]⁷.

⁶ Μπίτσικας Ι. Γεώργιος, (1986), «Κοινωνική Αξιολόγηση Σχεδίων Δημοσίων Επενδύσεων Στην Ελλάδα», Αθήνα, Κέντρο προγραμματισμού και οικονομικών ερευνών, σελ. 27-28.

⁷ Μπίτσικας Ι. Γεώργιος, (1986), «Κοινωνική Αξιολόγηση Σχεδίων Δημοσίων Επενδύσεων Στην Ελλάδα», Αθήνα, Κέντρο προγραμματισμού και οικονομικών ερευνών, σελ. 27-28.

2.3. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

[Κάθε δυναμική κοινωνία οριοθετεί τις προσδοκίες της για το μέλλον οικοδομώντας πάνω στις παραγωγικές δυνάμεις της. Στις σύγχρονες κοινωνίες οι δυνάμεις αυτές προσδιορίζονται κυρίως από τη ροπή της κοινωνίας για επενδύσεις και για την αύξηση της εθνικής παραγωγής, δηλαδή την οικονομική ανάπτυξη]⁸.

Το Δημόσιο επιδίδεται σε οικονομική δραστηριότητα που ο σκοπός της είναι η κοινωνική ευημερία των πολιτών της χώρας. Πώς όμως μπορούμε να καταλάβουμε ότι έχουμε αύξηση ή μείωση της κοινωνικής ευημερίας; Συνήθως η μεγιστοποίηση ή η μείωση της κοινωνικής ευημερίας μετριέται κυρίως με την αύξηση του εθνικού εισοδήματος και φυσικά με τη δίκαιη κατανομή αυτού του εισοδήματος μεταξύ των πολιτών της χώρας.

Εφόσον όμως υπάρχει και ιδιωτική επενδυτική πρωτοβουλία, γιατί απαιτείται παράλληλα και από το δημόσιο; [Κατά τον Otto Eckstein, ο οποίος έχει κάνει μια πολύ καλή σχετική ανάλυση, υπάρχουν τρεις προσεγγίσεις του θέματος σήμερα:

- 1) Επιτρέπει τη σχετική κυβερνητική δράση μόνο όταν ο ιδιωτικός τομέας δεν είναι σε θέση να εκτελέσει το έργο.
- 2) Αναγνωρίζει στην κυβέρνηση έναν περισσότερο δραστήριο ρόλο.
- 3) Η τρίτη περίπτωση είναι ο σοσιαλισμός.

Κατά την πρώτη προσέγγιση, η κυβερνητική δραστηριότητα περιορίζεται στις περιπτώσεις:

- α) Των συλλογικών αγαθών, των αγαθών δηλαδή που, από τη φύση τους, αφενός προσφέρονται σε ομάδες ατόμων και όχι σε κάθε άτομο χωριστά, και, αφετέρου, δεν είναι δυνατό ν' αποκλεισθούν από αυτά τα άτομα που αρνούνται να πληρώσουν. Τέτοια αγαθά είναι: η εθνική άμυνα, η εσωτερική τάξη και ασφάλεια, η δικαιοσύνη, ο έλεγχος των πλημμυρών κλπ.
- β) Των δραστηριοτήτων που παρουσιάζουν μεγάλη διαφορά μεταξύ ιδιωτικών και κοινωνικών ωφελειών και ιδιωτικού και κοινωνικού κόστους, κυρίως λόγω της ύπαρξης εξωτερικών οικονομιών, μη αντιπροσωπευτικών τιμών κλπ.

⁸ Θεοφανίδης Σ., «Εγχειρίδιο Αξιολόγησης Επενδυτικών Σχεδίων», Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση, σελ. 33.

- γ) Των δραστηριοτήτων οι οποίες περικλείουν πολύ μεγάλους κινδύνους ή απαιτούν υπερβολικά μεγάλα κεφάλαια, όπως π.χ. η έρευνα για την εύρεση πετρελαίου και νέων πηγών ενέργειας, η διαστημική έρευνα κλπ. Οι δραστηριότητες αυτές συνήθως δεν προσελκύουν το ενδιαφέρον της ιδιωτικής πρωτοβουλίας ούτε είναι στις δυνατότητές της.
- δ) Των φυσικών μονοπωλίων, όπως είναι π.χ. η παροχή ηλεκτρικής ενέργειας, τηλεφωνικής και ταχυδρομικής υπηρεσίας, μαζικών μεταφορών κλπ.⁹
- ε) Άλλων δραστηριοτήτων, που είτε απαιτούν κρατική εξουσία, η οποία δεν είναι σκόπιμο να εκχωρηθεί σε ιδιώτες (π.χ. η διενέργεια απαλλοτρίωσης των αναγκαίων εκτάσεων για δρόμους, αεροδρόμια κλπ.) είτε έχουν χαμηλότερο κόστος με δημόσιο φορέα (π.χ. η μετεωρολογική υπηρεσία).

Κατά τη δεύτερη προσέγγιση, πέρα από τις παραπάνω δραστηριότητες, αναγνωρίζεται στην κυβέρνηση το δικαίωμα:

- α) Να αναλαμβάνει επιχειρηματικές πρωτοβουλίες για την παραγωγή ενός αγαθού ή μιας υπηρεσίας σε ίση ανταγωνιστική βάση με τον ιδιωτικό τομέα.
- β) Να επηρεάζει τις καταναλωτικές προτιμήσεις των ιδιωτών, όπως αυτές αποκλίνουν σημαντικά από τις σχετικές κοινωνικές προτιμήσεις (π.χ. απαγόρευση ναρκωτικών, υπερφορολόγηση οινοπνευματούχων ποτών, καπνού κλπ., επιδότηση κατοικίας, πνευματικών εκδηλώσεων κλπ.).
- γ) Να επιδιώκει δικαιότερη κατανομή του εισοδήματος, όταν θεωρείται ότι η υφιστάμενη κατανομή είναι άνιση και άδικη. (Η δικαιότερη κατανομή του εισοδήματος επιδιώκεται κυρίως με την εφαρμογή μέτρων δημοσιονομικής και πιστωτικής πολιτικής, επιδιώκεται όμως και με την προτίμηση κατασκευής έργων στις φτωχές περιοχές της χώρας, αλλά και έργων τα οποία αυξάνουν το εισόδημα των φτωχότερων τάξεων).

Κατά την τρίτη τέλος προσέγγιση, του σοσιαλισμού, δίνεται ακόμη μεγαλύτερη προτίμηση στην κρατική οικονομική δραστηριότητα, έναντι της ιδιωτικής. Κατά την προσέγγιση αυτή, στις περιπτώσεις που οι συνθήκες είναι περίπου ίδιες για το δημόσιο και

⁹ Στις δραστηριότητες αυτές το μέσο κόστος φθίνει με τη μεγέθυνση της επιχείρησης και επομένως συμφέρει οικονομικά η μονοπωλιακή εκμετάλλευση. Για να μη δημιουργούνται όμως υπερβολικά ιδιωτικά κέρδη (τα οποία επιτρέπει η έλλειψη ανταγωνισμού) ενδείκνυται η κρατική παρέμβαση, είτε άμεσα, με την ανάληψη της σχετικής επιχειρηματικής ευθύνης, είτε έμμεσα με την επιβολή σχετικών περιορισμών στους ιδιώτες-επιχειρηματίες.

τον ιδιωτικό τομέα. Παραπέρα έχουμε και το μοντέλο του υπαρκτού σοσιαλισμού κατά το οποίο όλες οι δραστηριότητες θα πρέπει να ελέγχονται από τους εργάτες μέσω της κυβέρνησής τους.

Η χώρας μας σήμερα ακολουθεί την Τρίτη προσέγγιση. Το δημόσιο, δηλαδή, εκτός από την προσφορά των συλλογικών αγαθών, την ανάληψη των δραστηριοτήτων που προκαλούν σημαντικές εξωτερικές οικονομίες καθώς και των δραστηριοτήτων που παρουσιάζουν μεγάλους κινδύνους κ.λπ., αναλαμβάνει και επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, επηρεάζει τις καταναλωτικές προτιμήσεις των ατόμων, ασκεί πολιτική αναδιανομής του εισοδήματος και, στις περιπτώσεις που η αποτελεσματικότητα προβλέπεται να είναι περίπου ίδια, είτε με δημόσιο είτε με ιδιωτικό φορέα, η προτίμηση δίνεται στο δημόσιο φορέα, ή σε κοινωνικούς και συλλογικούς φορείς δημοτικές επιχειρήσεις, συνεταιρισμούς κ.λπ.¹⁰

2.4. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Οι δημόσιες επενδύσεις βοηθούν στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας και αποτελούν ένα αρκετά ελεγχόμενο μέσο της πολιτικής της. Πιο συγκεκριμένα, η εκάστοτε πολιτική εξουσία κατευθύνεται προς εκείνους τους τομείς, επενδύοντας πάνω τους, που θεωρεί ότι θα συμβάλλουν περισσότερο στους αναπτυξιακούς σκοπούς που έχει θέσει.

Οι δημόσιες επενδύσεις επηρεάζουν επίσης σε σημαντικό βαθμό και τις ιδιωτικές επενδύσεις. Ένα παράδειγμα μπορούμε να αναφέρουμε ένα ολοκληρωμένο και σύγχρονο δίκτυο υποδομών, το οποίο είναι αποδεκτό ότι αυξάνει τη δυνατότητα για υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης. Συστήματα δηλαδή συγκοινωνίας, όπως δρόμοι, αυτοκινητόδρομοι, σιδηρόδρομοι, λιμάνια, γέφυρες και αεροδρόμια, συστήματα συσσώρευσης νερού, όπως φράγματα, και απομάκρυνσης των όμβριων υδάτων, όπως οι υπόνομοι, αποτελούν αναμφισβήτητα δημόσια κεφαλαιουχικά αγαθά τα οποία:

- βοηθούν στη μείωση του κόστους παραγωγής
- αυξάνουν τα περιθώρια κερδοφορίας

¹⁰ Μπίτσικας Ι. Γεώργιος, (1986), «Κοινωνική Αξιολόγηση Σχεδίων Δημόσιων Επενδύσεων Στην Ελλάδα», Αθήνα, Κέντρο προγραμματισμού και οικονομικών ερευνών, σελ. 21-23.

- δημιουργούν τις προϋποθέσεις για αύξηση της παραγωγής και της απασχόλησης και κατ' επέκταση
- βοηθούν στην ανάπτυξη της οικονομίας.

Έτσι, ένας καλοφτιαγμένος αυτοκινητόδρομος, επιτρέπει στους οδηγούς φορτηγών να αποφύγουν πιο δύσκολες διαδρομές και να μεταφέρουν τα προϊόντα τους σε λιγότερο χρόνο. Η μείωση στο χρόνο μεταφοράς σημαίνει ότι ο παραγωγός επιβαρύνθηκε με λιγότερο κόστος και μικρότερη φθορά στο φορτηγό του. Συνεπώς, η δημόσια επένδυση για αυτοκινητόδρομους, επιτρέπει στις ιδιωτικές εταιρείες να παράγουν τα προϊόντα τους σε χαμηλότερο κόστος και να τα προσφέρουν σε μειωμένες τιμές.

[Εκτός από τη συμβολή των δημόσιων επενδύσεων στην οικονομική ανάπτυξη, συνιστούν και αξιόλογο μέσο της πολιτικής αναδιανομής του εισοδήματος, με την προτίμηση κατασκευής έργων σε καθυστερημένες περιοχές, όπως επίσης και έργων έντασης εργασίας, τα οποία κατά τεκμήριο αυξάνουν το εισόδημα των φτωχότερων τάξεων.

Επίσης οφείλουμε να πούμε και τη χρησιμότητα των δημόσιων επενδύσεων σαν μέσο για την επιδίωξη της σταθερότητας της οικονομίας, με την αύξησή τους στις περιόδους ύφεσης και τον περιορισμό τους στις περιόδους υπερθέρμανσης.

Η μεγάλη λοιπόν σημασία που έχει η συγκέντρωση της επενδυτικής δύναμης στα χέρια του κράτους, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι τα κρατικά σχέδια επενδύσεων είναι συνήθως μεγάλου μεγέθους, επιδιώκουν πολλαπλούς σκοπούς και επιβάλλει την επισήμανση, τη μελέτη, την επιλογή και την εκτέλεση των δημόσιων επενδύσεων με τη μεγαλύτερη δυνατή προσοχή και επιμέλεια και με βάση ορθολογικές μεθόδους, κριτήρια και διαδικασίες. Αυτό όμως προϋποθέτει να υπάρχει:

- ✓ ένας άρτιος μηχανισμός
- ✓ μια καλή οργάνωση
- ✓ ένα κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο
- ✓ εκπαιδευμένο και έμπειρο προσωπικό
- ✓ προγραμματισμό σε βάθος σ' όλα τα στάδια των επενδύσεων
- ✓ αρμονική συνεργασία όλων των συμβαλλομένων (κρατικών φορέων, μελετητών, κατασκευαστών, κ.λπ.)

Αυτό που θα μπορούσε να πλήξει την αναπτυξιακή προσπάθεια της χώρας μας και να μειώσει και τη σημασία των δημόσιων επενδύσεων είναι η προχειρότητα, οι περιπτώσιακές αντιμετώπισεις, τα νεφελώδη και ασυνεπή κριτήρια. Επίσης αντιλήψεις, όπως αυτή που υποστηρίζει ότι εκείνο που έχει μεγάλη σημασία για την ανάπτυξη είναι απλώς η κατασκευή

έργων και όχι το είδος τους, είναι λανθασμένες και επικίνδυνες, γιατί μπορούν να οδηγήσουν στην επιλογή ελάχιστα αποδοτικών ή και ζημιογόνων επενδύσεων. Λανθασμένη είναι επίσης και η άποψη, ότι η ύπαρξη μη προσδιορισμένων εξωτερικών οικονομιών των διάφορων επενδυτικών σχεδίων κάνει την αξιολόγησή τους χωρίς σημασία και τούτο γιατί οι εξωτερικές οικονομίες που δεν μπορούν να εκτιμηθούν συνήθως δεν είναι τόσο αποφασιστικές]¹¹.

2.5. ΑΠΟ ΠΟΙΟΥΣ ΥΛΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Οι Δημόσιες επενδύσεις στη χώρα μας υλοποιούνται από το κράτος και τα ΝΠΔΔ, τα Υπουργεία, τις Περιφέρειες και τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις καθώς και από τα Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου, Ανώνυμες Εταιρείες του Δημοσίου και Οργανισμούς (ΔΕΚΟ). Καλύπτονται δε οργανωτικά, διοικητικά και χρηματοδοτικά από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ), ενώ οι επενδύσεις των κρατικών επιχειρήσεων και οργανισμών καλύπτονται απ τα αντίστοιχα επενδυτικά προγράμματα αυτών.

Η χρηματοδότηση του ΠΔΕ παρέχεται με μία από τις ακόλουθες μορφές ανάλογα με τη φύση των χρηματοδοτούμενων ενεργειών:

- 1) Χρηματοδότηση από εθνικούς πόρους για ενέργειες και δράσεις κεντρικών, περιφερειακών και τοπικών φορέων.
- 2) Χρηματοδότηση από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους των εγκεκριμένων ενεργειών και δράσεων στα πλαίσια των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης (ΚΠΣ), των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών, του Ταμείου Συνοχής (Ν.2860/2000) και των Λοιπών Κοινοτικών Προγραμμάτων.
- 3) Χρηματοδότηση προγραμμάτων δανειοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), την Τράπεζα Ανάπτυξης του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΤΑΣΕ) και άλλων Διεθνών Οργανισμών.

¹¹ Μπίτσικας Ι. Γεώργιος, (1986), «Κοινωνική Αξιολόγηση Σχεδίων Δημόσιων Επενδύσεων Στην Ελλάδα», Αθήνα, Κέντρο προγραμματισμού και οικονομικών ερευνών, σελ. 24-25.

- 4) Επιχορηγήσεις και επιδοτήσεις σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία (Ν.2515/97 άρθρο 18).
- 5) Χρηματοδότηση με αύξηση μετοχικού κεφαλαίου των ανώνυμων εταιρειών του Δημόσιου Τομέα (ΔΕΚΟ).
- 6) Χρηματοδότηση Επενδυτικών και Λοιπών δραστηριοτήτων που εξειδικεύονται με Προεδρικά Διατάγματα ή Υπουργικές Αποφάσεις
- 7) Χρηματοδότηση με συνεισφορές τρίτων.

2.6. ΟΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥ Π.Δ.Ε.

Οι γενικότεροι κρατικοί φορείς, οι οποίοι έχουν την τελική ευθύνη για την ορθή κατάρτιση, χρηματοδότηση και εκτέλεση του Π.Δ.Ε. είναι τα διάφορα υπουργεία. Το σημαντικότερο υπουργείο –φορέας των Δ.Ε. είναι το υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών. Το υπουργείο αυτό κινεί όλη τη διαδικασία και έχει την ευθύνη για την κατάρτιση ολόκληρου του Προγράμματος και την προώθησή του στο στάδιο της εκτέλεσης. Αλλά και στο στάδιο της εκτέλεσης έχει σημαντική συμμετοχή, κυρίως στους τομείς των μελετών και ερευνών, του προγράμματος παραμεθόριων περιοχών, της τεχνικής συνεργασίας κ.λπ. και από το 1979 των νομαρχιακών προγραμμάτων. Σχετικά δε με τα τελευταία, θα πρέπει να λεχθεί ότι την κύρια ευθύνη για την κατάρτιση και εκτέλεση έχουν τα Νομαρχιακά Συμβούλια, ενώ ο ρόλος του υπουργείου είναι μάλλον εποπτικός¹².

Εξίσου σημαντικός φορέας κυρίως στο στάδιο της εκτέλεσης επενδυτικού έργου του Προγράμματος, είναι το Υπουργείο Δημοσίων Έργων, το οποίο μαζί με τα νομικά πρόσωπα που εποπτεύει, έχει την ευθύνη για την εκτέλεση του ¼ περίπου από το σύνολο των δημόσιων επενδύσεων. Οι τομείς στους οποίους συγκεντρώνει τη δραστηριότητά του το Υ.Δ.Ε. είναι:

¹² Με βάση το Ν. 1235/82 περί «άσκησης της Κυβερνητικής Πολιτικής και καθιέρωσης της Λαϊκής Εκπροσώπησης στους νομούς», τα Νομαρχιακά Συμβούλια όχι μόνο καταρτίζουν και εκτελούν τα νομαρχιακά προγράμματα επενδύσεων, αλλά έχουν και αρμοδιότητα να προτείνουν την ένταξη στα προγράμματα, περιφερειακής ή εθνικής κλίμακας, έργων άλλων φορέων, κρατικών ή κοινωφελών οργανισμών ή επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας ή της Αγροτικής Τράπεζας, που αφορούν το νομό τους (άρθρο 6).

- 1) Η συγκοινωνιακή υποδομή (λιμάνια, αερολιμένες, δρόμοι, γέφυρες)
- 2) Τα μεγάλα εγχειοβελτιωτικά έργα
- 3) Τα μεγάλα έργα ύδρευσης και αποχέτευσης και
- 4) Τα δημόσια κτίρια.

Πίνακας 1: Πληρωμές του Π.Δ.Ε. κατά φορέα χρονικής περιόδου 2000-2002**(Υπουργεία)**

ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΤΟΥ Π.Δ.Ε. ΚΑΤΑ ΦΟΡΕΑ			
ΦΟΡΕΑΣ	ΕΤΟΣ		
<u>ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ</u>	2000	2001	2002
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	6.933.708.519,42	736.884.481,30	464.615.206,24
ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	11.835.351,43	8.950.843,72	10.283.741,52
ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	8.535.327,95	8.930.826,12	54.576.671,86
ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΔΗΜ.ΔΙΟΙΚ. & ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ	537.741.801,91	605.717.305,93	641.527.050,23
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	487.869.323,58	465.180.947,91	150.776.398,84
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡ. & ΔΗΜ. ΕΡΓΩΝ	221.972.011,72	2.949.911.950,12	2.635.922.238,04
ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	706.597.931,03	573.476.337,48	557.287.899,11
ΕΡΓΑΣΙΑΣ & ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ	275.542.741,01	359.816.249,45	329.636.383,29
ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ	240.924.117,38	200.579.357,29	143.344.791,30
ΓΕΩΡΓΙΑΣ	520.343.568,60	344.145.100,52	172.315.503,03
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	109.199.906,09	71.306.432,86	57.443.108,70
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	173.105.050,62	298.272.117,39	587.223.488,10
ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	535.331.195,90	590.592.440,21	573.493.088,26
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ	16.134.873,07	36.238.661,78	33.018.517,92
ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΑΣ	114.610.027,87	35.193.162,14	29.073.786,29
ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ Μ.Μ.Ε.	407.671,31	398.315,48	1.786.830,00
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ	12.383.870,88	11.151.266,32	12.982.950,50
ΑΙΓΑΙΟΥ	28.411.471,75	36.031.052,09	16.670.814,42
<u>ΣΥΝΟΛΟ</u>	6.933.708.519,42	7.332.776.848,11	6.471.978.467,65

Δεύτερος φορέας σε ύψος εκτέλεσης επενδυτικού έργου του Προγράμματος είναι το Υπουργείο Παιδείας. Το υπουργείο αυτό καλύπτει περίπου το 15% του Προγράμματος (κυρίως με τα σχολικά κτίρια και τα κτίρια της ανώτατης και τεχνικής εκπαίδευσης).

Στη συνέχεια έρχονται τα υπουργεία: 1) Γεωργίας (εγχειοβελτιωτικά έργα και προπάντων αρδευτικά δίκτυα, γεωργικά προγράμματα, επενδύσεις στα δάση και την αλιεία), 2) Ανάπτυξης (βιομηχανία, Ενέργεια, βιοτεχνία), 3) Εθνικής Αμύνης (στρατιωτικά κτίρια, οχυρώσεις κ.λπ.) με 5-10% περίπου το καθένα

Πίνακας 2 : Πληρωμές του Π.Δ.Ε. κατά φορέα χρονικής περιόδου 2000-2002
(Περιφέρεια)

ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΤΟΥ Π.Δ.Ε. ΚΑΤΑ ΦΟΡΕΑ			
ΦΟΡΕΑΣ	ΕΤΟΣ		
	2000	2001	2002
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ			
ΑΝ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ	61.315.448,28	75.538.427,00	59.558.534,60
ΚΕΝΤΡ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	80.241.288,33	69.852.410,84	75.770.985,61
ΔΥΤ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	19.559.668,39	15.846.007,33	33.702.530,11
ΗΠΕΙΡΟΥ	15.548.575,20	26.601.599,42	26.279.407,39
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	45.241.050,64	40.712.035,21	57.289.408,38
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	7.393.907,56	12.047.592,08	9.275.844,48
Δ. ΕΛΛΑΔΟΣ	32.280.765,94	53.410.761,55	70.303.284,51
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	37.580.880,40	41.514.658,84	25.332.190,21
ΑΤΤΙΚΗΣ	54.999.468,81	72.306.655,90	83.948.504,15
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	43.814.324,29	30.658.943,51	16.442.358,46
Β. ΑΙΓΑΙΟΥ	20.876.126,20	16.355.395,44	19.567.902,12
Ν. ΑΙΓΑΙΟΥ	22.877.816,58	13.150.344,83	11.138.249,42
ΚΡΗΤΗΣ	45.609.308,88	40.728.334,56	53.627.757,62
ΣΥΝΟΛΟ	487.338.629,50	508.723.166,50	542.236.957,06
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	7.421.047.148,92	7.841.500.014,61	7.014.215.424,71

ΠΗΓΗ: ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ, ΤΟΜΟΣ Δ' ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ & ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΕΝΟΙ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΑΘΗΝΑ 2001-2003.

Πίνακας 3: Πληρωμές του Π.Δ.Ε. κατά φορέα χρονικής περιόδου 2003-2008
(Υπουργεία)

ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΤΟΥ Π.Δ.Ε. ΚΑΤΑ ΦΟΡΕΑ						
ΦΟΡΕΑΣ	ΕΤΟΣ					
ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ	2003	2004	2005	2006	2007	2008
ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΔΗΜ.ΔΙΟΙΚ. & ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ	960.587.906,23	969.681.525,37	955.869.001,31	1.030.234.556,94	989.000.000,00	932.000.000,00
ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	12.210.261,32	7.598.913,70	8.574.429,40	31.255.741,57	28.000.000,00	40.000.000,00
ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	100.494.620,54	98.542.078,51	22.724.283,99	4.406.658,64	16.000.000,00	16.000.000,00
ΥΓΕΙΑΣ & ΚΟΙΝ. ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ	160.946.666,66	147.632.830,77	142.379.627,14	90.439.990,88	192.000.000,00	210.000.000,00
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	45.924.201,36	72.154.149,19	21.485.422,60	46.581.665,46	42.000.000,00	39.000.000,00
ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	648.131.503,01	636.509.723,43	657.099.159,76	622.427.724,49	804.000.000,00	799.000.000,00
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	756.423.709,85	1.111.721.913,54	315.691.423,79	284.422.820,70	330.000.000,00	315.000.000,00
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	535.768.509,82	527.213.179,07	704.990.594,78	889.780.023,57	699.780.209,00	1.133.000.000,00
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ	13.364.500,00	14.485.000,00	9.071.952,39	7.721.996,33	14.000.000,00	15.000.000,00
ΑΙΓΑΙΟΥ & ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	10.892.455,06	17.479.453,16	16.338.304,47	ΣΥΓΧΩΝΕΥΤΗΚΕ	ΣΥΓΧΩΝΕΥΤΗΚΕ	ΣΥΓΧΩΝΕΥΤΗΚΕ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤ. & ΤΡΟΦΙΜΩΝ	260.625.707,08	351.705.041,79	469.863.619,13	430.363.571,57	585.000.000,00	493.000.000,00
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡ. & ΔΗΜ. ΕΡΓΩΝ	2.659.822.130,78	2.448.206.346,14	1.878.865.451,95	1.874.671.962,85	2.245.000.000,00	2.235.000.000,00
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ & ΚΟΙΝ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	479.571.832,02	360.749.035,12	307.970.200,37	423.013.359,19	492.194.791,00	496.000.000,00
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	360.749.388,19	586.893.443,47	489.729.430,78	651.764.452,36	388.000.000,00	530.000.000,00
ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	443.550.264,85	747.583.005,53	358.999.113,47	326.886.489,17	262.000.000,00	285.000.000,00
ΕΜΠΟΡ. ΝΑΥΤΙΑΣ	20.532.501,29	23.643.492,70	8.085.510,71	31.513.428,01	72.000.000,00	99.000.000,00
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ	68.743.803,95	142.927.988,46	32.610.450,69	ΣΥΓΧΩΝΕΥΤΗΚΕ	ΣΥΓΧΩΝΕΥΤΗΚΕ	ΣΥΓΧΩΝΕΥΤΗΚΕ
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤ.	7.164.678,59	-	87.361.996,16	69.729.476,02	90.000.000,00	72.000.000,00
ΓΕΝΙΚΕΣ ΓΡΑΜ. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	10.181.279,00	5.449.565,17	148.339,51	6.035.444,30	5.000.000,00	7.000.000,00
ΣΥΝΟΛΟ	7.555.685.919,60	8.270.176.685,42	6.487.858.312,40	6.821.249.362,05	7.253.975.000,00	7.720.000.000,00

ΠΗΓΗ: ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ, ΤΟΜΟΣ Δ' ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ & ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΕΝΟΙ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΑΘΗΝΑ 2004-2008.

Από το 2003 μερικά υπουργεία άλλαξαν. Έτσι το υπουργείο εσωτερικών έγινε εσωτερικών δημόσιας διοίκησης και αποκέντρωσης, το υπουργείο υγείας έγινε υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης, το εργασίας και κοινωνικών ασφαλίσεων έγινε απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας, το γεωργίας έγινε αγροτικής ανάπτυξης και τροφίμων. Ενώ μερικά συγχωνεύτηκαν όπως το υπουργείο Αιγαίου στο υπουργείο ναυτιλίας Αιγαίου και νησιωτικής

πολιτικής στο εμπορικής ναυτιλίας καθώς επίσης και το δημόσιας τάξης στο εσωτερικών. Έτσι έχουμε και τις εξής πληρωμές στις δημόσιες επενδύσεις, όπως βλέπουμε και από τον παραπάνω πίνακα.

Στη συνέχεια παραθέτουμε και τις πληρωμές που έγιναν κατά φορέα την περιφέρεια, την ίδια χρονική περίοδο.

Πίνακας 4 :Πληρωμές του Π.Δ.Ε. κατά φορέα χρονικής περιόδου 2003-2008

(Περιφέρεια)

ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΤΟΥ Π.Δ.Ε. ΚΑΤΑ ΦΟΡΕΑ						
ΦΟΡΕΑΣ	ΕΤΟΣ					
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	2003	2004	2005	2006	2007	2008
ΑΝ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ	96.033.338,14	116.984.529,10	76.015.260,70	109.841.459,60	96.000.000,00	136.000.000,00
ΚΕΝΤΡ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	157.220.986,37	174.460.230,11	158.165.303,77	259.762.426,58	287.000.000,00	235.000.000,00
ΔΥΤ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	41.657.661,24	50.394.738,67	55.141.066,43	81.976.147,92	86.000.000,00	100.000.000,00
ΗΠΕΙΡΟΥ	33.677.946,24	55.232.590,68	59.300.313,35	88.331.577,77	91.000.000,00	105.000.000,00
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	60.657.810,36	73.944.447,60	92.801.378,04	100.006.073,68	113.000.000,00	124.000.000,00
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	21.367.861,28	31.530.251,30	38.267.457,99	52.151.554,66	68.000.000,00	56.000.000,00
Δ. ΕΛΛΑΔΟΣ	60.016.730,85	59.793.084,82	70.534.096,05	98.734.351,25	104.000.000,00	115.000.000,00
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	45.092.266,65	61.826.838,50	79.945.027,71	99.451.500,28	102.000.000,00	113.000.000,00
ΑΤΤΙΚΗΣ	131.488.219,97	157.689.812,54	126.796.443,82	116.655.936,95	145.000.000,00	139.000.000,00
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	35.106.256,23	71.461.419,33	75.409.853,94	102.944.969,20	99.000.000,00	125.000.000,00
Β. ΑΙΓΑΙΟΥ	27.001.574,15	46.855.885,36	47.129.149,45	52.731.807,31	66.000.000,00	76.000.000,00
Ν. ΑΙΓΑΙΟΥ	36.600.127,48	43.585.422,60	41.759.989,00	63.554.729,45	67.000.000,00	77.000.000,00
ΚΡΗΤΗΣ	138.708.204,19	167.452.068,96	98.084.417,66	135.441.329,53	166.000.000,00	179.000.000,00
ΣΥΝΟΛΟ	879.628.983,15	1.111.211.319,57	1.019.349.757,91	1.361.853.864,18	1.490.000.000,00	1.580.000.000,00
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	8.435.314.902,75	9.381.388.004,99	7.507.208.070,31	8.182.833.226,23	8.743.975.000,00	9.300.000.000,00

ΠΗΓΗ: ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ, ΤΟΜΟΣ Δ΄ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ & ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΕΝΟΙ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΑΘΗΝΑ 2004-2008.

Από τους παραπάνω πίνακες, βλέποντας το γενικό σύνολο καταλαβαίνουμε ότι το 2004 και το 2009 έχουμε τις μεγαλύτερες πληρωμές για τις δημόσιες επενδύσεις, 9.381.388.001,99 και 9.300.000.000,00 αντίστοιχα. Αντίθετα το μικρότερο ποσό διατέθηκε το 2002 με μόλις 7.014.215.424,71 ευρώ, μια διαφορά της τάξης των 2.367.172.577,28 ευρώ. Αυτό που επίσης καταλαβαίνουμε μελετώντας το γενικό σύνολο είναι ότι το 2001 διατέθηκαν

παραπάνω χρήματα από το 2000 ενώ τον επόμενο χρόνο, το 2002 μειώθηκαν για να ξανανέβουν τα ποσά το 2003 και 2004. Το 2005 είχαμε πάλι μια πτώση για να έχουμε άνοδο τα επόμενα χρόνια έως και το 2008.

Τα ίδια συμπεράσματα βγάζουμε μελετώντας τα στοιχεία από το σύνολο των φορέων –υπουργείων και περιφέρειας- για την ίδια χρονική περίοδο. Αυτό δε που διαπιστώνουμε είναι ότι το υπουργείο περιβάλλοντος χωροταξίας και δημοσίων έργων παίρνει τα μεγαλύτερα ποσά όλα τα έτη και ακολουθεί το υπουργείο οικονομίας και οικονομικών, ενώ τα λιγότερα χρήματα διαθέτουν οι γενικές γραμματείες επικοινωνίας και ενημέρωσης.

Σε επίπεδο περιφέρειας αυτό που αντιλαμβανόμαστε είναι ότι η περιφέρεια κεντρικής Μακεδονίας διαθέτει τα περισσότερα χρήματα για τις δημόσιες επενδύσεις όλα τα χρόνια με εξαίρεση το 2001 όπου η περιφέρεια ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης έχει την πρώτη θέση.

2.7.ΤΟΜΕΙΣ ΤΟΥ Π.Δ.Ε.

Οι τομείς στους οποίους εκδηλώνεται κατά κύριο λόγο το επενδυτικό ενδιαφέρον του δημοσίου είναι: οι επικοινωνίες, τα ειδικά έργα, τα ολυμπιακά έργα, η γεωργία, τα δάση-αλιεία, τα εγχειοβελτιωτικά έργα, η βιομηχανία –βιοτεχνία, η ενέργεια, οι συγκοινωνίες, οι σιδηρόδρομοι, ο τουρισμός, ο πολιτισμός, η εκπαίδευση, η κατάρτιση, ο οικισμός-περιβάλλον, η υγεία-πρόνοια, η ύδρευση-αποχέτευση, η δημόσια διοίκηση, η έρευνα-τεχνολογία, τα νομαρχιακά έργα, τα περιφερειακά προγράμματα, και μερικά άλλα διάφορα.

Στον παρακάτω πίνακα παραθέτουμε τα χρήματα που δόθηκαν για το πρόγραμμα δημόσιων επενδύσεων σε καθέναν από τους παραπάνω τομείς που αναφέραμε κατά την χρονική περίοδο πρώτα 2000-2003 και κατόπιν 2004-2008. Και κρίναμε καλό να χωρίσουμε έτσι τα έτη που δόθηκαν χρήματα για πληρωμές για τις δημόσιες επενδύσεις γιατί την χρονική περίοδο 2000-2003 συναντάμε και τους εξής τομείς: το Γενικό Επιτελείο Στρατού, το Γενικό Επιτελείο Ναυτικού και το Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας, του οποίους όμως δεν

συναντάμε κατά τη χρονική περίοδο 2004-2008. Έτσι χωρίσαμε σε δύο πίνακες αυτή τη χρονική περίοδο.

Πίνακας 5: Το Π.Δ.Ε. κατά τομέα χρονικής περιόδου 2000- 2003

ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ Π.Δ.Ε. ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ				
ΤΟΜΕΑΣ	ΕΤΟΣ			
	2000	2001	2002	2003
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	15.170.987,53	8.673.361,71	391.653,29	878.060,33
ΕΙΔΙΚΑ ΕΡΓΑ	6.504.138.258,37	796.658.189,29	839.686.800,30	677.587.557,81
ΟΛΥΜΠΙΑΚΑ ΕΡΓΑ	-	108.176.316,95	1.001.412.679,36	1.555.337.502,49
ΓΕΩΡΓΙΑ	414.201.012,47	230.101.986,80	105.028.356,29	156.465.532,58
ΔΑΣΗ-ΑΙΛΕΙΑ	47.596.049,89	55.783.782,83	34.979.702,38	66.609.116,53
ΕΓΓΕΙΟΒΕ-ΛΤΙΩΤΙΚΑ ΕΡΓΑ	121.657.828,32	133.545.358,77	86.650.149,18	88.354.594,10
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ-ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ	480.868.977,27	428.995.055,03	241.778.575,92	406.491.306,65
ΕΝΕΡΓΕΙΑ	63.598.735,14	76.152.269,99	19.289.460,89	52.483.128,95
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	1.336.778.729,27	1.933.372.302,28	1.042.471.719,19	1.006.825.618,37
ΣΙΑΗΡΟ-ΔΡΟΜΟΙ	419.224.630,96	350.165.018,34	495.706.974,88	406.594.876,81
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	53.205.129,87	52.922.702,86	15.787.953,81	7.164.678,59
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	110.264.809,99	151.349.123,99	125.249.130,49	217.901.308,18
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	709.716.851,06	573.557.840,04	549.843.878,20	575.276.718,19
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	261.727.333,82	276.292.434,34	301.982.735,51	343.486.127,36
ΟΙΚΙΣΜΟΣ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	129.234.004,40	161.711.982,41	82.716.784,35	104.082.929,34
ΥΓΕΙΑ-ΠΡΟΝΟΙΑ	240.702.268,52	199.293.617,02	141.157.606,42	159.059.591,64
ΥΔΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ	94.881.059,43	145.140.792,35	139.242.380,87	128.819.409,96
ΔΗΜ.ΔΙΟΙΚΗΣΗ	304.395.577,40	197.776.569,32	127.512.935,51	100.229.724,05
ΕΡΕΥΝΑ-ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	132.066.802,64	106.852.137,93	50.460.144,10	101.872.650,09
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΑ ΕΡΓΑ	1.011.246.917,10	934.838.638,29	765.168.834,57	908.887.820,17
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	487.338.629,50	508.723.166,50	515.034.782,34	792.489.373,65
Γ.Ε.Σ.	2.878.702,86	2.607.903,15	-	-
Γ.Ε.Ν.	1.649.440,94	1.263.888,48	-	-
Γ.Ε.Α.	4.007.184,15	5.059.034,49	-	-
ΔΙΑΦΟΡΑ	328.221.661,02	402.486.541,45	332.662.186,86	578.437.277,21
ΣΥΝΟΛΟ	7.421.047.148,92	7.841.500.014,61	7.014.215.424,71	8.435.314.902,75

ΠΗΓΗ: ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ, ΤΟΜΟΣ Δ' ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ & ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΕΝΟΙ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΑΘΗΝΑ 2004-2008.

Πίνακας 6: Το Π.Δ.Ε. κατά τομέα χρονικής περιόδου 2004- 2008

ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ Π.Δ.Ε. ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ					
ΤΟΜΕΑΣ	ΕΤΟΣ				
	2004	2005	2006	2007	2008
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	2.120.475,34	27.765.352,18	16.306.816,16	17.000.000,00	35.000.000
ΕΙΔΙΚΑ ΕΡΓΑ	366.563.528,20	250.727.171,50	115.477.126,79	56.400.000	90.000.000
ΟΛΥΜΠΙΑΚΑ ΕΡΓΑ	1.797.938.581,23	318.113.347,18	156.366.669,79	1.803.000.000	100.000.000
ΓΕΩΡΓΙΑ	245.661.643,15	372.604.685,88	333.064.718,68	435.000.000	339.000.000
ΔΑΣΗ-ΑΛΙΕΙΑ	57.975.647,18	62.044.644,30	54.977.446,16	90.000.000	87.000.000
ΕΓΓΕΙΟΒΕ-ΛΤΙΩΤΙΚΑ ΕΡΓΑ	112.405.110,77	68.242.649,24	74.670.292,14	124.700.000	122.000.000
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ-ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ	426.899.904,64	511.607.986,13	599.906.559,61	529.991.600	706.000.000
ΕΝΕΡΓΕΙΑ	94.500.727,02	119.104.855,49	126.867.242,05	70.000.000	111.000.000
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	1.438.103.135,60	1.329.669.519,22	1.433.157.695,42	1.814.200.000	1.817.000.000
ΣΙΑΗΡΟ-ΔΡΟΜΟΙ	477.178.530,64	256.981.391,29	274.572.729,00	200.000.000	200.000.000
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	70.889.637,28	85.003.346,16	69.729.476,02	90.000.000	72.000.000
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	257.291.679,94	184.363.173,74	200.459.889,32	250.000.000	255.000.000
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	597.651.036,97	654.183.628,41	619.615.029,76	819.000.000	820.000.000
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	285.919.047,74	252.244.790,45	377.298.855,41	440.194.791	440.000.000
ΟΙΚΙΣΜΟΣ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	83.239.026,73	63.723.134,60	76.794.367,86	131.350.000	150.000.000
ΥΓΕΙΑ-ΠΡΟΝΟΙΑ	124.920.196,81	132.433.652,87	89.192.907,07	190.000.000	209.000.000
ΥΔΡΕΥΣΗ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ	88.016.341,51	60.954.715,69	75.197.635,50	136.000.000	120.000.000
ΔΗΜ.ΔΙΟΙΚΗΣΗ	134.932.691,83	96.589.412,37	256.571.472,70	276.000.000	298.000.000
ΕΡΕΥΝΑ-ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	118.761.509,61	115.232.333,86	168.043.808,02	90.000.000	93.000.000
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΑ ΕΡΓΑ	995.441.334,35	1.037.488.764,09	1.226.598.718,81	1.075.054.116	1.201.000.000
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	967.839.988,66	947.761.942,43	1.308.306.314,32	1.420.000.000	1.530.000.000
ΔΙΑΦΟΡΑ	637.138.229,79	560.367.573,23	529.657.455,64	308.784.493	505.000.000
ΣΥΝΟΛΟ	9.381.388.004,99	7.507.208.070,31	8.182.833.226,23	8.743.975.000	9.300.000.000

ΠΗΓΗ: ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ, ΤΟΜΟΣ Δ' ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ & ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΕΝΟΙ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΑΘΗΝΑ 2004-2008.

Μελετώντας τους παραπάνω πίνακες παρατηρούμε ότι τα μεγαλύτερα ποσά για τις πληρωμές για το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων απαντώνται κατά το 2000 στα Ειδικά έργα και έπονται οι συγκοινωνίες, για το 2001 στις συγκοινωνίες και ακολουθούν τα Νομαρχιακά έργα, για το 2002 πάλι στις Συγκοινωνίες και ακολουθούν τα Ολυμπιακά έργα, για το 2003 και 2004 στα Ολυμπιακά έργα και κατόπιν στις Συγκοινωνίες, για το 2005 και

2006 στις Συγκοινωνίες και ακολουθούν τα Νομαρχιακά έργα, για το 2007 στις Συγκοινωνίες και κατόπιν στα Ολυμπιακά έργα, ενώ για το 2008 στις Συγκοινωνίες και ακολουθούν τα Περιφερειακά προγράμματα. Ο πιο προνομιούχος θα μπορούσαμε να πούμε τομέας είναι αυτός των συγκοινωνιών και ακολουθούν τα Ολυμπιακά έργα και μετά τα Νομαρχιακά έργα. Ο τομέας με τα λιγότερα χρήματα είναι για τα έτη 2000-2003 το Γ.Ε.Ν., το Γ.Ε.Σ. και το Γ.Ε.Α. με τη σειρά που δίνονται ενώ για τα επόμενα έτη είναι ο τομέας των επικοινωνιών.

2.8. ΠΩΣ ΚΑΤΑΝΕΜΕΤΑΙ ΤΟ Π.Δ.Ε. ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Ενδιαφέρον θα ήταν να δει κανείς και πως κατανέμονται οι δημόσιες επενδύσεις σε ένα νομ. Διαλέξαμε το Νομό Πρέβεζας και παραθέτουμε τα ποσά που δόθηκαν για πληρωμές για το πρόγραμμα των δημόσιων επενδύσεων τις χρονιές 2007 και 2008, όπως πήραμε τα στοιχεία από την Υπηρεσία Δημοσιονομικού Ελέγχου, του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών του Νομού Πρέβεζας. Στον πίνακα βλέπουμε και τους φορείς εκτέλεσης του Π.Δ.Ε.

Πίνακας 7: Πληρωμές του Π.Δ.Ε. στο Νομό Πρέβεζας περιόδου 2007-2008

ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΤΟΥ Π.Δ.Ε. ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΠΡΕΒΕΖΑΣ		
ΦΟΡΕΑΣ	ΕΤΟΣ	
ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ	2007	2008
ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	-	5.000,00
ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ	186.331,92	56.567,52
ΑΓΡ. ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ	2.961.058,49	7.644.279,57
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	918.208,81	2.114.599,30
ΣΥΝΟΛΟ	4.065.599,22	9.820.446,39

ΠΗΓΗ: Υ.Δ.Ε. Ν. ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Παρατηρούμε λοιπόν ότι οι πληρωμές κατά το 2008 ήταν παραπάνω από τις μισές σε σχέση με το 2007 και συγκεκριμένα 5.754.847,17 ευρώ περισσότερες. Αυτό που είναι

αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι στο υπουργείο εθνικής παιδείας και θρησκευμάτων δεν έχουν διατεθεί χρήματα κατά το 2007 ενώ το 2008 δόθηκαν 5.000,00 ευρώ. Ωστόσο ο φορέας που έχει τις λιγότερες πληρωμές κατά το 2007 είναι το υπουργείο εσωτερικών ενώ το 2008 το υπουργείο εθνικής παιδείας και θρησκευμάτων. Ο φορέας με τις μεγαλύτερες πληρωμές παραμένει και στα δύο χρόνια το υπουργείο αγροτικής ανάπτυξης και τροφίμων και ακολουθεί το υπουργείο πολιτισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΕΝΟΣ Π.Δ.Ε.

3.1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε αυτό το κεφάλαιο αναπτύσσουμε διεξοδικά τα στάδια που απαιτούνται για να υλοποιηθεί ένα πρόγραμμα δημόσιων επενδύσεων. Αναλυτικά τα στάδια είναι τα εξής:

- 1) Ο προγραμματισμός.
- 2) Η κατάρτιση και η εκτέλεση του προγράμματος.
- 3) Η έγκριση του ετήσιου προγράμματος δημόσιων επενδύσεων με ειδικές αποφάσεις. Στο στάδιο αυτό αναφερόμαστε διεξοδικά στο περιεχόμενο και στην τροποποίηση των Συλλογικών αποφάσεων.
- 4) Η κατάρτιση προτάσεων επενδύσεων από τους φορείς εκτέλεσης του προγράμματος δημόσιων επενδύσεων και τέλος
- 5) Η χρηματοδότηση των έργων.

3.2. Ο ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

[Ο προγραμματισμός των δημόσιων επενδύσεων περιορίζεται κατά βάση στο ετήσιο πρόγραμμα μελετών και έργων. Το πρόγραμμα αυτό περιέχει βέβαια και υποχρεώσεις για περισσότερα έτη, κυρίως σ' ό, τι αφορά το ανεκτέλεστο τμήμα των προϋπολογισμών στα συνεχιζόμενα έργα, όμως για τα πέρα από το ένα έτος δεν υπάρχει συγκεκριμένη εγκεκριμένη πίστωση αλλά μόνο υποχρέωση συνέχισης της εκτέλεσής τους. Επίσης δεν υπάρχουν έργα, τα οποία να προγραμματίζονται ν' αρχίσουν μετά από ένα ή περισσότερα χρόνια. Κατά τα τελευταία χρόνια έχουν καταρτιστεί και ελάχιστα 5ετή και 10ετή προγράμματα επενδύσεων από ορισμένους επενδυτικούς φορείς, όπως είναι το Υπουργείο Πεχωδέ, το Υπουργείο Γεωργίας κ.ά. Τα έργα όμως που περιλήφθησαν σ' αυτά τα υπουργεία δεν επιλέχθηκαν

ύστερα από προηγούμενη σοβαρή αξιολόγηση και επομένως δεν έχουν απαιτήσεις πιστής εφαρμογής¹³.

Μια συστηματικότερη προσπάθεια για γενικό μεσοχρόνιο πρόγραμμα δημόσιων επενδύσεων έγινε παλιότερα με την κατάρτιση του 5ετούς Προγράμματος Δ.Ε. 1968-72, αλλά και αυτό δεν προετοιμάστηκε όπως έπρεπε ούτε και είχε συνεπή εφαρμογή.

Το ετήσιο Π.Δ.Ε. αποτελεί περίπου νόμο και εφαρμόζεται με ικανοποιητικό βαθμό συνέπειας. Ο μηχανισμός και η διαδικασία κατάρτισης του προγράμματος αυτού περιγράφεται παρακάτω]¹⁴.

3.3. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΟΥ Π.Δ.Ε.

Το ετήσιο πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων καταρτίζεται, όπως έχουμε πει και σε άλλο σημείο της εργασίας μας, από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, ύστερα από τις σχετικές προτάσεις των λοιπών υπουργείων-φορέων. Εκτελείται δε από τα κατά περίπτωση αρμόδια υπουργεία και Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου. Το πρόγραμμα κάθε έτους διαμορφώνεται στα τέλη του προηγούμενου έτους, γίνεται δε και μια αναθεώρησή του περίπου στα μέσα του έτους. Αυτές οι προτάσεις των Υπουργείων και των υπόλοιπων φορέων συντάσσονται σύμφωνα με τις παρεχόμενες οδηγίες και τις προϋποθέσεις που θέτει και που δίνονται από το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Μία τέτοια οδηγία παραθέτουμε στο παράρτημα Α', όπου βλέπουμε τις οδηγίες για την υποβολή προτάσεως κατάρτισης και χρηματοδότησης του Π.Δ.Ε. για το 2008. Η σχετική διαδικασία κατάρτισης και εκτέλεσης του προγράμματος των Δ.Ε. έχει ως εξής:

[Περίπου κατά το μήνα Οκτώβριο κάθε έτους ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, με ειδική εγκύκλιό του προς τους φορείς εκτέλεσης του Προγράμματος, ζητά την υποβολή των προτάσεών τους για το ενδεδειγμένο ύψος (μέσα σε ορισμένα όρια) και τη

¹³ Πολύ πιστή εφαρμογή βέβαια δεν ενδείκνυται ούτε για τα καλύτερα μακροχρόνια προγράμματα, αφού με το χρόνο τα μη αποδοτικά έργα μπορούν να γίνουν αποδοτικά και το αντίστροφο.

¹⁴ Μπίτσικας Ι. Γεώργιος, (1986), «Κοινωνική Αξιολόγηση Σχεδίων Δημόσιων Επενδύσεων Στην Ελλάδα», Αθήνα, Κέντρο προγραμματισμού και οικονομικών ερευνών, σελ. 37.

σύνθεση των προγραμμάτων, μελετών και έργων του τομέα ευθύνης τους για το επόμενο έτος. Στην εγκύκλιο αυτή περιέχονται οι σκοποί, οι στόχοι και οι προτεραιότητες του Προγράμματος, καθορίζονται τα όρια ή και ιτο συγκεκριμένο ύψος πληρωμών κατά κλάδο και στο σύνολο (με βάση τις μακροοικονομικές θεωρήσεις, τις χρηματοδοτικές δυνατότητες, τις ανειλημμένες υποχρεώσεις και άλλα κριτήρια). Τέλος δίνονται οδηγίες και υποδείγματα για τον τρόπο κατάρτισης και παρουσίασης των προτάσεων από τους επενδυτικούς φορείς.

Οι φορείς, μετά τη λήψη της εγκυκλίου, υποβάλλουν τις προτάσεις τους, συνοδευόμενες από αιτιολογικές εκθέσεις και στη συνέχεια το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες των φορέων, επεξεργάζεται τις προτάσεις αυτές και καταρτίζει το τελικό πρόγραμμα κατά τομείς. Το πρόγραμμα αυτό στη συνέχεια εγκρίνεται, με τον τρόπο που θα δούμε στη συνέχεια]¹⁵.

3.4. ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΕΤΗΣΙΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

[Το ετήσιο πρόγραμμα των Δ.Ε. οριστικοποιείται από το αρμόδιο Κυβερνητικό Συμβούλιο, ταυτόχρονα με την έγκριση του τακτικού προϋπολογισμού, και ορίζεται αναλυτικώς με ειδικές εγκριτικές αποφάσεις του υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, οι οποίες ονομάζονται Συλλογικές Αποφάσεις (ΣΑ) και στη συνέχεια προωθείται για εκτέλεση.

Οι συλλογικές αποφάσεις χωρίζονται σε υποτομείς του Π.Δ.Ε. π.χ. οδοποιία, λιμένες, πολιτική αεροπορία, εγγειοβελτιωτικά έργα, δημόσια υγεία, εκπαίδευση, νομαρχιακά προγράμματα κ.λπ. Οι συλλογικές αποφάσεις διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

- 1) ΣΑΕ –Συλλογικές Αποφάσεις Έργων: στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται κατασκευές έργων, προμήθεια εξοπλισμού, όπως και πιστώσεις για την εκτέλεση διαφόρων ειδικών προγραμμάτων, ασχέτως εάν πρόκειται περί συνεχιζόμενων ή νέων έργων, προμηθειών, κ.λπ.

¹⁵ Μπίτσικας Ι. Γεώργιος, (1986), «Κοινωνική Αξιολόγηση Σχεδίων Δημόσιων Επενδύσεων Στην Ελλάδα», Αθήνα, Κέντρο προγραμματισμού και οικονομικών ερευνών, σελ. 38.

- 2) ΣΑΜ – Συλλογικές Αποφάσεις Μελετών: οι αποφάσεις αυτές περιλαμβάνουν πάσης φύσεως μελέτες, έρευνες ή και επιδοτήσεις για ερευνητικούς σκοπούς.
- 3) ΣΑΕΠ – Συλλογικές Αποφάσεις Έργων Περιφέρειας. Αυτές εκδίδονται από το 1998 σύμφωνα με το Ν. 2503/1997¹⁶
- 4) ΣΑΝΑ – Συλλογικές Αποφάσεις Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.
- 5) ΣΑΤΑ – Συλλογικές Αποφάσεις Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Κάθε ΣΑ που είναι από τον εκάστοτε υποτομέα αριθμείται με έναν ειδικό τριψήφιο αριθμό, ο οποίος διαμορφώνεται ως εξής:

- Το πρώτο ψηφίο του συμπίπτει με το ψηφίο που λήγει το εκάστοτε οικονομικό έτος,
- Το δεύτερο παριστάνει τον ειδικό αριθμό του φορέα του Υπουργείου, το οποίο έχει τεθεί αρχικώς για τον φορέα αυτό από το Υπουργείο Οικονομίας
- Το τρίτο ψηφίο δίνει τον αύξοντα αριθμό της συλλογικής απόφασης.

Για να καταλάβουμε καλύτερα θα δώσουμε ένα παράδειγμα. Η συλλογική απόφαση οδοποιίας που είναι αρμοδιότητα του Υπουργείου Δημοσίων Έργων φέρει κατά το έτος 1992 τον αριθμό 291, κατά το έτος 1993 τον αριθμό 391 κ.ο.κ.

Επιπλέον οι ΣΑ που περιέχουν αποκλειστικά έργα συγχρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν την προσθήκη του διακριτικού «/3», δηλαδή ΣΑ/3]¹⁷.

Στα πλαίσια του Γ΄ Κ.Π.Σ. το οποίο διανύουμε, υλοποιούνται 25 Επιχειρησιακά Προγράμματα (Ε.Π.) από τα οποία:

- 1). Τα 11 είναι Ταμειακά Ε.Π. και αφορούν εθνικές ταμειακές πολιτικές. Μεταξύ αυτών υλοποιούνται δύο ταμειακά προγράμματα στα οποία συμμετέχει το Υπουργείο Πολιτισμού:

¹⁶ Ν. 2503/1997 Φ.Ε.Κ. 107/30.5.1997.

¹⁷ Ν. 2503/1997 Φ.Ε.Κ. 107/30.5.1997.σελ. 10.

- i) Το Ε.Π. Πολιτισμός, που χρηματοδοτεί την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και την προώθηση του σύγχρονου πολιτισμού και
 - ii) Το Ε.Π. Κοινωνία της Πληροφορίας (Κ.τ.Π.)
- 2). Τα 13 είναι Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.), ένα για κάθε μία από τις 13 Περιφέρειες της Χώρας. Μέσω των ΠΕΠ χρηματοδοτούνται πολλά έργα αρμοδιότητας ΥΠ.ΠΟ. και
- 3). ένα Ε.Π. Τεχνικής Βοήθειας

Οι Κοινοτικές Πρωτοβουλίες είναι :

- 1.EQUAL,
- 2.LEADER+
- 3.URBAN II και
- 4.INTERREG III

Στα πλαίσια της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG, η οποία έχει σαν στόχο την προώθηση της διασυνοριακής/διακρατικής συνεργασίας, χρηματοδοτούνται και έργα αρμοδιότητας του ΥΠ.ΠΟ.

3.4.1. ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Κάθε Συλλογική Απόφαση περιλαμβάνει πάντοτε ομοειδή έργα ή μελέτες ή διοικητικές δαπάνες και κυρίως του ίδιου Υπουργείου. Σε γενικές δε γραμμές περιέχει τα εξής:

- Το εγκρινόμενο αναλυτικό πρόγραμμα εκτέλεσης των Έργων, προμηθειών κ.λπ..
- Τη διάρκεια ισχύος , η οποία είναι πάντοτε ένα έτος.
- Την ένταξη του αναλυτικού προγράμματος στον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων.

- Πίνακα που περιέχει αναλυτικά τα εγκρινόμενα Έργα, για τον καθένα εξ αυτών τον κωδικό του αριθμό (συναρτώμενο προς τον αριθμό της συλλογικής απόφασης), τον εγκρινόμενο ολικό προϋπολογισμό και την διατιθεμένη ετήσια πίστωση με την αναγραφή και των πραγματοποιηθέντων μέχρι την λήξη του προηγούμενου έτους πληρωμών για την εξαγωγή της απαιτούμενης δαπάνης για την αποπεράτωσή του.
- Την ανάλυση των παραπάνω στοιχείων στις πιστώσεις του τρέχοντος έτους που θα διατεθούν καθώς και στην συνεισφορά τρίτων. Απαραίτητη προϋπόθεση για την αναγραφή της συνεισφοράς είναι η ανάληψη υποχρέωσης καταθέσεώς της σε ειδικό λογαριασμό συνεισφορών, αποκλειόμενης της απ' ευθείας αναλώσεώς της.
- Τους κωδικούς αριθμούς του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων, σε βάρος των οποίων διατίθενται οι εγκρινόμενες πιστώσεις. Η κατανομή αυτή κατά κωδικούς αριθμούς είναι ενδεικτική ως προς τις λεπτομέρειές της, αλλά δεν δεσμεύει τα έργα που εκτελούνται από τα Υπουργεία, τα οποία όμως υποχρεούνται να διαθέσουν τις πιστώσεις αποκλειστικώς και μόνο για την εκτέλεση των εγκεκριμένων έργων και σύμφωνα πάντα με τις προτάσεις οι οποίες έχουν εγκριθεί.
- Το εγκρινόμενο όριο πληρωμών για το σύνολο των έργων ή κατά ομάδες έργων, όσες φορές διατίθενται πιστώσεις παραπάνω από τους διαθέσιμους πόρους του όλου προγράμματος. Στην περίπτωση αυτή οι αναγραφόμενες στην συλλογική απόφαση συνολικές πιστώσεις δεν είναι εξ ολοκλήρου αναλώσιμες αλλά περιορίζονται με το τειθέμενο συνολικό όριο πληρωμών. Αυτή η μεθόδευση αποσκοπεί στο να παρέχει ευχέρεια στον φορέα για να προωθήσει τα έργα μέχρι του συνόλου της αναγεγραμμένης στην συλλογική απόφαση πιστώσεως, σε βάρος όμως άλλων έργων. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγεται η ανάγκη τροποποίησης της συλλογικής απόφασης.
- Καθορισμός των όρων χορηγήσεως των πιστώσεων σε τρίτους
- Έγκριση για την εφαρμογή ή μη των υφισταμένων φορολογικών κ.λπ. απαλλαγών, εάν πρόκειται για δημόσιες επενδύσεις. Η έγκριση αυτή παρέχεται με την παραπομπή στις διατάξεις γενικής αποφάσεως έργων κ.λπ. που ρητά κατονομάζεται.

- Διάφορες γενικές ή ειδικές διατάξεις, αναφορικά με τον τρόπο εκτελέσεως των έργων κ.λπ.
- Τις πιστώσεις του τρέχοντος έτους που θα διατεθούν και
- το υπόλοιπο της απαιτούμενης προς αποπεράτωση δαπάνης]¹⁸.

[Με βάση τώρα της ΣΑ, οι φορείς εκτέλεσης του Προγράμματος:

- Αναθέτουν την εκπόνηση των εγκεκριμένων μελετών σε ιδιώτες μελετητές, γραμμένους στα Μητρώα Μελετητών του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, ή ακόμα και σε ξένους μελετητές.
- Προβαίνουν στην προετοιμασία και δημοπράτηση των έργων (συντάσσουν τα τεύχη δημοπράτησης, προκηρύσσουν τους σχετικούς διαγωνισμούς, επιλέγουν κατασκευαστές κ.λπ.).
- Παρακολουθούν και ελέγχουν την εκπόνηση των μελετών και την κατασκευή των έργων.
- Κάνουν τις απαιτούμενες πιστοποιήσεις πάνω στο τμήμα που εκτελέστηκε ή στη μελέτη, για τη δικαιολόγηση των πληρωμών στους κατασκευαστές και μελετητές.
- Παραλαμβάνουν τα έργα και τις μελέτες αφού ολοκληρωθούν (μετά βέβαια από το απαιτούμενο τεχνικό και οικονομικό έλεγχο). Ορισμένοι φορείς μάλιστα έχουν τη δυνατότητα να αναλαμβάνουν οι ίδιοι την εκπόνηση μελετών και την κατασκευή, μικρών κυρίως, έργων.

Το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών έχει την ευθύνη της γενικής εποπτείας για την υλοποίηση του συνολικού προγράμματος και στα πλαίσια της ευθύνης αυτής συγκεντρώνει και δημοσιεύει, κατά μήνα ή κατά μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα, απολογιστικά στοιχεία για την πορεία του εν λόγω προγράμματος κατά φορέα, κλάδο και γεωγραφικό διαμέρισμα]¹⁹.

¹⁸ Υπουργείο Οικονομικών/ Γενικό Λογιστήριο του Κράτους: «Οδηγίαι αφορώσαι εις τον τρόπον πραγματοποιήσεως, δικαιολογήσεως και ενταλματοποιήσεως δαπανών δημοσίων επενδύσεων», σελ. 10-11.

¹⁹ Μπίτσικας Ι. Γεώργιος, (1986), «Κοινωνική Αξιολόγηση Σχεδίων Δημόσιων Επενδύσεων Στην Ελλάδα», Αθήνα, Κέντρο προγραμματισμού και οικονομικών ερευνών, σελ. 39-40.

3.4.2. Η ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

[Οι συλλογικές αποφάσεις εκδίδονται στην αρχή κάθε έτους. Η τροποποίησή τους όμως γίνεται:

1. Στις αρχές του Απριλίου. Η τροποποίηση αυτή γίνεται τότε προκειμένου:
 - Να περιληφθούν σε αυτές όσα έργα και μελέτες δεν περιελήφθησαν στις αρχικές γιατί θεωρήθηκε ότι θα είχαν περαιωθεί μέχρι τη λήξη του προηγούμενου έτους αλλά αυτό δεν κατέστη εφικτό για διάφορους λόγους.
 - Να αναπροσαρμοστούν οι πιστώσεις μερικών έργων και μελετών επί τη βάση αφενός των πληρωμών που έγιναν μέχρι τη λήξη του προηγούμενου έτους και αφετέρου να γίνουν νεώτερες και ακριβέστερες εκτιμήσεις των απορροφηθέντων πιστώσεων.
 - Να καταχωριστούν οι πληρωμές των έργων και των μελετών ου έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι τη λήξη του προηγούμενου έτους και οι οποίες ακόμα συνεχίζονται.

Στις παραπάνω περιπτώσεις αναπροσαρμογής των πιστώσεων, το συνολικό ύψος των ορισθέντων ορίων πιστώσεων και πληρωμών, που είχε ορισθεί από την αρχική συλλογική απόφαση, δεν μεταβάλλεται. Δηλαδή κάθε αύξηση πρέπει να συνοδεύεται από ισόποσες μειώσεις άλλου ή άλλων έργων και μελετών.

2. Γύρω στα τέλη του Ιουλίου. Τότε γίνεται γενική αναθεώρηση του προγράμματος επί τη βάση της μέχρι τότε εκτελέσεώς του και των προβλέψεων και εκτιμήσεων της περαιτέρω εξελίξεως εφαρμογής του. Κατά την αναθεώρηση αυτή μπορούν να μεταφερθούν πιστώσεις από έναν τομέα που υστερεί σε έναν άλλο.
3. Μεμονωμένος, κατά διάφορα χρονικά διαστήματα, ανάλογα με τις εμφανιζόμενες ανάγκες και τις προαποφασιζόμενες μεταβολές των στόχων του προγράμματος.

Οι συλλογικές αποφάσεις που εκδίδονται στην αρχή του κάθε έτους καλούνται αρχικές και κάθε τροποποίησή τους αριθμείται με τους αριθμούς 1,2,3 κ.λπ]²⁰.

3.5.ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ **ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΟΥ Π.Δ.Ε.**

Το ερώτημα που εγείρεται από την παραπάνω διαδικασία είναι το πως καταρτίζουν τις προτάσεις τους οι διάφοροι επιμέρους φορείς. Με ποιές δηλαδή μεθόδους, με ποιά κριτήρια και με ποιές διαδικασίες επιλέγουν οι φορείς τα έργα και τις μελέτες που επιθυμούν να εντάξουν στο Π.Δ.Ε.

[Διακρίνουμε δύο περιπτώσεις:

1. Την περίπτωση των προτάσεων για συνεχιζόμενα έργα και μελέτες.
2. Την περίπτωση των προτάσεων για νέα έργα και μελέτες.

Στην πρώτη περίπτωση, το μόνο ίσως σημαντικό πρόβλημα είναι ο προσδιορισμός του ύψους της απαιτούμενης χρηματοδότησης. Τι ποσό δηλαδή θα ζητηθεί για τη συνέχιση της εκτέλεσης καθενός απ' αυτά, το συγκεκριμένο έτος. Στη δεύτερη περίπτωση, το σημαντικό πρόβλημα δεν είναι τόσο ο καθορισμός του ύψους της χρηματοδότησης όσο η επιτυχημένη επισήμανση των υποψήφιων νέων έργων, η σωστή μελέτη τους και η αξιολόγησή τους, ώστε να φανεί η κοινωνικοοικονομική ωφελιμότητα και η σκοπιμότητα για την πραγματοποίησή τους²¹.

Χρηματοδότηση. Για τον προσδιορισμό του ποσού που απαιτείται για τη χρηματοδότηση του κάθε συνεχιζόμενου έργου και μελέτης, οι αρχές και τα κριτήρια, τα οποία συνήθως ακολουθούνται σήμερα, είναι:

²⁰ Υπουργείο Οικονομικών/ Γενικό Λογιστήριο του Κράτους: «Οδηγίαι αφορώσαι εις τον τρόπον πραγματοποιήσεως, δικαιολογήσεως και ενταλματοποιήσεως δαπανών δημοσίων επενδύσεων», σελ. 12.

²¹ Επαναξιολόγηση γίνεται μερικές φορές και για τα συνεχιζόμενα έργα και τις μελέτες, κυρίως όταν υπάρχουν ολοφάνερα στοιχεία για τη μη ωφελιμότητά τους.

- 1) Η εξόφληση των τυχόν χρεών για το μέρος του έργου ή της μελέτης που ήδη εκτελέστηκε.
- 2) Η συμμόρφωση προς τις σχετικές διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας.
- 3) Η εφαρμογή, όσο είναι δυνατόν, της σχετικής πρόβλεψης της μελέτης, αν υπάρχει.
- 4) Ο υπολογισμός της χρηματοδοτικής απορροφητικότητας του έργου, της τεχνικής δηλαδή και της οργανωτικής δυνατότητάς του να απορροφήσει μεγάλες πιστώσεις ή όχι.
- 5) Η επιδίωξη της ολοκλήρωσης και της γρήγορης έναρξης της λειτουργίας των έργων από τα οποία εξαρτώνται άλλα σημαντικά έργα.
- 6) Η συμμόρφωση με τα καθορισμένα από τον υπουργό Εθνικής Οικονομίας ανώτατα όρια πληρωμών για ολόκληρο τον κλάδο ή τους υποκλάδους.
- 7) Η προτίμηση σε έργα και μελέτες που ενισχύονται από την ΕΟΚ και την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- 8) Η κοινωνικοοικονομική ωφελιμότητα του έργου, με βάση την αξιολόγηση που του έγινε κατά την αρχική επιλογή (αν έγινε) ή κατά την επαναξιολόγηση.

Πέρα από τις αρχές αυτές, σοβαρό ρόλο παίζουν ασφαλώς και υποκειμενικά κριτήρια καθώς και πολιτικές θεωρήσεις και απόψεις.

Επισημάνση. Για τα νέα σχέδια επένδυσης, που θα προταθούν για να καλύψουν τη διαφορά ανάμεσα στις συνολικές εγκεκριμένες πιστώσεις του κλάδου και τη χρηματοδότηση που απαιτείται για τα συνεχιζόμενα έργα, η διαδικασία επιλογής τους αρχίζει βέβαια από το στάδιο της επισημάνσής τους. Από ό, τι είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, στη χώρα μας η επισημάνση των νέων έργων, η σύλληψη δηλαδή της πρώτης ιδέας γι' αυτά και η μορφοποίησή της σ' ένα συγκεκριμένο σχέδιο επένδυσης με ορισμένα τεχνικά χαρακτηριστικά και σκοπούς καθώς και μια πρώτη εκτίμηση για τις ωφέλειες και το κόστος τους (ή και απλώς ο εντοπισμός μιας «ανάγκης» για επένδυση), γίνεται κατά βάση από ενδιαφερόμενους τοπικούς παράγοντες, από ιδιώτες-μελετητές και εργολήπτες δημόσιων έργων και τέλος από τους ίδιους τους φορείς των κρατικών επενδύσεων, κυρίως μέσα από τις περιφερειακές τους υπηρεσίες.

Οι τοπικοί παράγοντες επισημαίνουν, στον τομέα της δραστηριότητάς τους, περιπτώσεις πιθανών επενδύσεων (δρόμους, σχολεία, νοσοκομεία, εγγειοβελτιωτικά έργα κ.λπ.), τις οποίες θεωρούν ωφέλιμες, τουλάχιστον για την περιοχή τους και γι' αυτούς που εκπροσωπούν, και επιδιώκουν την πραγματοποίησή τους. Η επιδίωξη γίνεται είτε κατευθείαν, με την υποβολή του σχετικού αιτήματός τους στις περιφερειακές ή στις κεντρικές υπηρεσίες του αρμόδιου κρατικού επενδυτικού φορέα, είτε μέσω των πολιτικών τους εκπροσώπων. Το αίτημα συνήθως έχει τη μορφή της πρότασης για άμεση εκτέλεση, γιατί εμφανίζεται σαν ανάγκη με προεξοφλούμενη των ωφελιμότητα. Σπάνια ζητείται να μελετηθεί η περίπτωση.

Οι ιδιώτες-μελετητές και οι εργολήπτες δημόσιων έργων έχουν επίσης συμφέρον από την επισήμανση νέων ευκαιριών επενδύσεων και γι' αυτό διεξάγουν ή χρηματοδοτούν σχετικές έρευνες. Δηλαδή, δεν περιμένουν παθητικά την ανάθεση μιας μελέτης ή ενός έργου, αλλά συντελούν και οι ίδιοι στη δημιουργία των αναγκαίων προϋποθέσεων. Ένας μελετητής ή κατασκευαστής που θα επισημάνει και θα ενδιαφερθεί ιδιαίτερα για ένα σχέδιο επένδυσης, έχει πολλές πιθανότητες να του ανατεθεί ή να του κατακυρωθεί στο σχετικό διαγωνισμό η υλοποίησή του, εφόσον βέβαια η επενδυτική του ιδέα υιοθετηθεί από τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες.

Οι κρατικοί επενδυτικοί φορείς, τέλος, επισημαίνουν και αυτοί ευκαιρίες επενδύσεων, σε μικρή όμως έκταση και περιπτωσιακά (κυρίως στα πλαίσια αξιοποίησης των έργων που ήδη κατασκευάζονται ή κατασκευάστηκαν).

Από τα πιθανά σχέδια επενδύσεων που επισημαίνονται και από τις προτάσεις επενδύσεων που υποβάλλονται, άλλες απορρίπτονται αμέσως σαν ολοφάνερα μη ωφέλιμες για το κοινωνικό σύνολο, άλλες μπαίνουν στο απόθεμα των υποψήφιων μελετών και ορισμένες (κυρίως όσες έχουν μικρό κόστος) πηγαίνουν κατευθείαν στο «απόθεμα» των υποψήφιων έργων. Η αρχική αυτή κατάταξη των προτάσεων για επενδύσεις γίνεται μετά από κάποια υποτυπώδη αξιολόγηση και συνήθως με την ισχυρή πίεση των άμεσα ενδιαφερομένων και των πολιτικών τους εκπροσώπων.

Μελέτη. Κατά κανόνα, πριν προωθηθεί μια πρόταση επένδυσης στο στάδιο της κατασκευής, περνάει από το στάδιο της μελέτης. Για να μπει δηλαδή μια επένδυση στο αρχικό πρόγραμμα έργων ενός φορέα κρατικών επενδύσεων θα πρέπει να περάσει πρώτα από το πρόγραμμα μελετών του φορέα αυτού. Μελέτες έχουμε πολλών κατηγοριών και πολλών φάσεων. Το υπ' αριθ. 696/8.10.74 Π.Δ. προβλέπει τις εξής κατηγορίες γενικών μελετών:

- Χωροταξικές και ρυθμιστικές.

- Πολεοδομικές.
- Συγκοινωνιακών έργων, στα οποία περιλαμβάνονται: δρόμοι και σχετικά μ' αυτούς τεχνικά έργα, λιμενικά έργα, έργα πολιτικών αερολιμένων, έργα κυκλοφοριακών κόμβων και αστικών δρόμων και έργα σήμανσης και φωτεινής σηματοδότησης δρόμων.
- Υδραυλικών έργων, στα οποία περιλαμβάνονται τα εγγειοβελτιωτικά έργα, τα έργα ύδρευσης και τα έργα αποχέτευσης.
- Κτιριακών έργων.

Προβλέπονται επίσης και ειδικές μελέτες όπως: χαρτογραφικές, τοπογραφικές, μηχανολογικές, οικονομικές, στατιστικές, κυκλοφοριακές, υδρολογικές κ.λπ.

Οι γενικές μελέτες, και ειδικότερα αυτές που αναφέρονται σε συγκεκριμένα έργα, συνήθως διεξάγονται κατά φάσεις. Αρχίζουν από μια απλή προκαταρκτική διερεύνηση, με γενικά στοιχεία και χονδρικές εκτιμήσεις και προχωρούν σε συνθετότερες και λεπτομερέστερες φάσεις, μέχρι τη φάση της οριστικής μελέτης. Οι τυπικές φάσεις μιας ολοκληρωμένης μελέτης είναι τρεις: η αναγνωριστική έκθεση ή προκαταρκτική μελέτη, η προμελέτη και η οριστική μελέτη. Σε ορισμένες περιπτώσεις (π.χ. στα εγγειοβελτιωτικά έργα) προβλέπεται και μελέτη εφαρμογής. Σε ειδικές περιπτώσεις, επίσης, κυρίως στα σχέδια επενδύσεων με διεθνή χρηματοδότηση, ανατίθεται και η εκπόνηση τεχνικοοικονομικών μελετών.

Η κατά φάσεις εκπόνηση των μελετών προτιμάται, γιατί επιτρέπει την εγκατάλειψη των λεπτομερειακών και δαπανηρότερων φάσεων-και επομένως τη μείωση του συνολικού κόστους μελέτης-όταν από το προηγούμενο στάδιο γίνεται φανερό ότι η παραπέρα μελέτη είναι άσκοπη και το σχέδιο θα πρέπει να εγκαταλειφθεί.

Οι περισσότερες μελέτες εκπονούνται με βάση τις τεχνικές προδιαγραφές του Υπουργείου Δημοσίων Έργων, οι οποίες περιλαμβάνονται στο υπ' αριθ. 696/8.10.74 Π.Δ. Οι προδιαγραφές αυτές καθορίζουν τους τεχνικούς όρους εκπόνησης των μελετών, σύμφωνα με τα σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα, ώστε τα έργα που θα κατασκευαστούν να είναι τεχνικά άρτια και κοινωνικοοικονομικά ωφέλιμα.

Οι γενικές τεχνικές προδιαγραφές συνοδεύονται και από τους ειδικότερους όρους εντολής για κάθε συγκεκριμένο σχέδιο επένδυσης. Οι τελευταίοι περιλαμβάνουν τις επιλογές του εργοδότη σχετικά με την κατεύθυνση που θα πρέπει να ακολουθήσει και τους

περιορισμούς στους οποίους Θα πρέπει να υπακούει ο μελετητής. Αν π.χ. πρόκειται για την κατασκευή ενός αερολιμένα, ο εργοδότης Θα πρέπει να ορίσει τη μέγιστη επιτρεπόμενη απόσταση του τόπου εγκατάστασης από την πόλη που Θα εξυπηρετήσει., την αεροπορική κίνηση που πρόκειται να εξυπηρετηθεί κ.λπ.

Οι διάφορες μελέτες αναθέτονται από τις αρμόδιες υπηρεσίες των φορέων σε ιδιώτες-μελετητές, γραμμένους στα μητρώα μελετητών του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, παρακολουθούνται και παραλαμβάνονται απ' αυτές, όταν ολοκληρωθούν, και τέλος αξιολογούνται στο βαθμό που τα υπάρχοντα στοιχεία και οι δυνατότητες του προσωπικού των υπηρεσιών το επιτρέπουν. Οι εργασίες αυτές εκτελούνται με βάση τις διατάξεις του νόμου 716/77 «Περί μητρώου μελετητών και ανάθεσης και εκπόνησης μελετών».

Η λογική σειρά, κατά την εκπόνηση των διάφορων φάσεων μιας μελέτης, είναι: αναγνωριστική μελέτη — προμελέτη — οριστική μελέτη. Σε πολλές περιπτώσεις όμως υπερπηδούνται οι δύο πρώτες φάσεις και ανατίθεται κατευθείαν η οριστική μελέτη.

Αξιολόγηση. Οι αρμόδιες υπηρεσίες επενδύσεων των κρατικών επενδυτικών φορέων, οι διευθύνσεις προγραμματισμού και μελετών, και, σε τελικό βαθμό, τα συμβούλια δημόσιων έργων, όπου υπάρχουν, προβαίνουν σε κάποια μορφή αξιολόγησης, πριν προωθήσουν ένα σχέδιο επένδυσης στο επόμενο στάδιο και πριν τελικά το εγκρίνουν και το εντάξουν στο πρόγραμμα που υποβάλλει ο φορέας στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών. Η αξιολόγηση αυτή όμως πολλές φορές είναι υποτυπώδης (απλή περιγραφή των ωφελειών) και άλλοτε μερική, με την έννοια ότι εξετάζει ορισμένες μόνο πλευρές του υποψήφιου έργου και ορισμένες μόνο επιπτώσεις του (κυρίως την τεχνική ευστάθεια, το κόστος, το αν πρόκειται να καλύψει υφιστάμενη ή προβλεπόμενη ζήτηση και το αν δημιουργεί σημαντική απασχόληση). Για τη μέτρηση πάλι των παραπάνω επιπτώσεων συνήθως δε χρησιμοποιούνται ποσοτικοί δείκτες αλλά η υποκειμενική κρίση των αρμόδιων οργάνων. Τα όργανα αυτά δηλαδή, με βάση τις γνώσεις τους και την εμπειρία τους, κρίνουν πόσο σημαντική είναι η απασχόληση που θα προκύψει ή πόσο εξυπηρετείται η εθνική άμυνα, η ανακατανομή του εισοδήματος κ.λπ.

Συστηματικότερη, ολοκληρωμένη και πιο ορθολογική αξιολόγηση δεν επιχειρείται, κυρίως λόγω έλλειψης κατάλληλα εκπαιδευμένου προσωπικού και του απαιτούμενου νομικοδιοικητικού μηχανισμού στους επενδυτικούς φορείς και, επίσης, λόγω των μεγαλύτερων απαιτήσεων των προηγμένων μεθόδων σε πληροφορίες και στοιχεία, τα οποία πολλές φορές δεν υπάρχουν. Σε ορισμένες μόνο σημαντικές περιπτώσεις και κατά βάση στις

επενδύσεις όπου στη χρηματοδότηση συμμετέχουν και ξένοι χρηματοδοτικοί οργανισμοί (Διεθνής Τράπεζα, Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων κ.λπ.), γίνεται ορθολογικότερη αξιολόγηση με γενικά ποσοτικά κριτήρια (καθαρά παρούσα αξία, λόγος ωφελειών-κόστους κ.λπ.).

Η αξιολόγηση, έστω και ανεπαρκής, ολοκληρώνει την προετοιμασία των επενδυτικών σχεδίων των διάφορων κρατικών φορέων επένδυσης και διευκολύνει την κατάταξή τους κατά προτεραιότητα. Το τελευταίο βέβαια δε γίνεται και πολύ συστηματικά, αλλά η επισήμανση, η μελέτη και η αξιολόγηση δημιουργούν ένα «απόθεμα» επενδυτικών σχεδίων, από τα οποία γίνεται κάθε χρόνο η επιλογή εκείνων που προτείνονται να ενταχθούν στο τελικό πρόγραμμα των Δημόσιων Επενδύσεων. Το κατά πόσο η επιλογή αυτή είναι η άριστη κάθε φορά εξαρτάται από την ποιότητα των προπαρασκευαστικών δραστηριοτήτων (της επισήμανσης, της μελέτης και της αξιολόγησης). Όσο για το ποσό που ζητείται για τη χρηματοδότηση της κάθε νέας επιλεγμένης επένδυσης, ισχύουν οι ίδιες περίπου αρχές με τη χρηματοδότηση των επενδύσεων που συνεχίζονται (σχετική πρόβλεψη της μελέτης, απορροφητικότητα, πολιτικά κριτήρια κ.λπ.).

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι για να καταρτίσουν τις επενδυτικές τους προτάσεις τα διάφορα υπουργεία, πρώτα συμπληρώνουν τις καταστάσεις με τα συνεχιζόμενα έργα και τις μελέτες της αρμοδιότητάς τους (με βάση τις αρχές που ήδη αναφέρθηκαν) και στη συνέχεια καλύπτουν τις υπόλοιπες πιστώσεις του τομέα τους με προτάσεις για νέα έργα και μελέτες, ύστερα από επιλογή από το σχετικό «απόθεμά» τους (που έχει δημιουργηθεί από τις δραστηριότητες της επισήμανσης, της μελέτης και της αξιολόγησης)]²².

3.6. Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΩΝ Δ.Ε.

Οι δημόσιοι πόροι που απαιτούνται για την χρηματοδότηση των έργων εξασφαλίζονται από το Πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Όπως έχουμε πει και σε άλλο σημείο της εργασίας μας, το Π.Δ.Ε. καταρτίζεται από το Υπουργείο Οικονομίας και

²² Μπίτσικας Ι. Γεώργιος, (1986), «Κοινωνική Αξιολόγηση Σχεδίων Δημόσιων Επενδύσεων Στην Ελλάδα», Αθήνα, Κέντρο προγραμματισμού και οικονομικών ερευνών, σελ. 40-45.

Οικονομικών ύστερα από προτάσεις που υποβάλλουν τα αρμόδια Υπουργεία και οι Νομαρχίες και είναι ετήσιας διάρκειας και αποτελεί τμήμα του γενικού Κρατικού Προϋπολογισμού.

Ωστόσο, [για να εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση των έργων και να προχωρήσει απρόσκοπτα η υλοποίησή τους, το Π.Δ.Ε. χωρίζεται σε δύο τμήματα:

- 1) Το πρώτο τμήμα περιλαμβάνει έργα, που συγχρηματοδοτούνται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση
- 2) Το άλλο τμήμα περιλαμβάνει έργα που χρηματοδοτούνται από Εθνικούς πόρους.

Για το κάθε τμήμα έχει καθοριστεί χωριστό όριο πληρωμών. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται τόσο η απρόσκοπτη χρηματοδότηση των έργων, που είναι ενταγμένα στα συγχρηματοδοτούμενα από την Ε.Ε. Προγράμματα, όσο και η καλύτερη παρακολούθηση της υλοποίησής τους, που είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την μεγαλύτερη δυνατή άντληση κοινοτικών πόρων.

Τα κονδύλια του Π.Δ.Ε. βρίσκονται σε πλήρη αντιστοιχία με τις προτεραιότητες που τίθενται για την χρηματοδότηση των συγχρηματοδοτούμενων με την Ε.Ε. Προγραμμάτων και επαρκούν για να υλοποιήσουν τα Προγράμματα σύμφωνα και με τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί.

Ωστόσο, για την καλύτερη παρακολούθηση και απρόσκοπτη χρηματοδότηση των έργων στα πλαίσια υλοποίησης του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης έχουν εγκριθεί ΣΑ/3, ΣΑ/7 που περιλαμβάνουν έργα που συγχρηματοδοτούνται στο πλαίσιο υλοποίησης του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, των κοινοτικών πρωτοβουλιών 2000-2006 και του Ταμείου Συνοχής II.

Οι πληρωμές που γίνονται από τον κρατικό προϋπολογισμό για τις δημόσιες επενδύσεις, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ.3 του Ν. 2860/2000, διακρίνονται σε:

- άμεσες και
- έμμεσες

Άμεσες πληρωμές είναι αυτές που πραγματοποιούνται από τους φορείς των συλλογικών αποφάσεων σε αναδόχους έργων (π.χ. εργολάβους, ωφελούμενους κλπ).

Στην περίπτωση των έμμεσων πληρωμών ορίζεται το νομικό πρόσωπο που είναι δικαιούχος φορέας και που το ίδιο πρέπει να αποτελεί και τον τελικό δικαιούχο της πράξης, όπως εγκρίνεται από τις διαχειριστικές αρχές των επιχειρησιακών προγραμμάτων. Οι αιτούμενες πιστώσεις μεταφέρονται από την Τράπεζα της Ελλάδος σε ειδικό λογαριασμό στην Τράπεζα του Τελικού Δικαιούχου και με ευθύνη του Τελικού Δικαιούχου αποδίδονται στους αποδέκτες (εργολάβους, ωφελούμενους κ.λπ.). Στον παραπάνω λογαριασμό κατατίθενται και τα έσοδα που προκύπτουν από οποιαδήποτε αιτία (π.χ. τόκοι, καταπτώσεις εγγυητικών επιστολών κ.λπ.)

Οι τελικοί Δικαιούχοι των διαφόρων πράξεων ενημερώνουν τις Διαχειριστικές Αρχές με τα μηνιαία και τριμηνιαία δελτία παρακολούθησης για την πορεία του οικονομικού και φυσικού αντικειμένου των πράξεων. Στη συνέχεια τα στοιχεία αυτά καταχωρούνται στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (Ο.Π.Σ.).

Σε τακτά χρονικά διαστήματα η Αρχή Πληρωμής υποβάλει, μέσω του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (Ο.Π.Σ.) του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, αιτήματα πληρωμών προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Αφού εγκριθούν οι αιτήσεις, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μεταφέρει στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων το ποσό που αντιστοιχεί στην κοινοτική συνδρομή]²³.

²³ www.ggea.gr

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο κεφάλαιο αυτό επιχειρούμε να δούμε αναλυτικά την εξέλιξη των προγραμμάτων δημοσίων επενδύσεων μέσα στη χρονική περίοδο 1996-2009, για την Ελλάδα. Έτσι αρχικώς παραθέτουμε και συγκρίνουμε τα ποσά που διατέθηκαν για τις δημόσιες επενδύσεις από το 2005 και εξής, τόσο για το συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα όσο και για τους αμιγώς εθνικούς πόρους. Κρίναμε σκόπιμο δε να ξεκινήσουμε από το 2005 γιατί μέχρι τότε η Ελλάδα διέθετε είτε αφ' εαυτής είτε από διάφορα ευρωπαϊκά προγράμματα, αρκετά κονδύλια για τις δημόσιες επενδύσεις. Η κατάσταση όμως άλλαξε από το 2005 και μετά και αναλύουμε αυτή την αλλαγή. Παραθέτουμε επίσης και τις προβλέψεις για το 2009. Για να βγάλουμε σωστά συμπεράσματα για την πορεία των δημοσίων επενδύσεων κρίναμε αναγκαίο να παραθέσουμε αναλυτικά την εξέλιξή τους από το 1996 και μέχρι το 2009, δίνοντας στοιχεία τόσο ως προς το σύνολο των δημοσίων επενδύσεων, όσο και αναλυτικά για το συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα και το πρόγραμμα από τους υπόλοιπους εθνικούς πόρους.

4.2. ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

[Έχει ήδη επισημανθεί ότι κατά την τριετία, 2005-2007, συνηθισμένη κυβερνητική πρακτική απέτέλεσε η περικοπή των δημοσίων επενδύσεων, όπως είδαμε και στον πίνακα του πρώτου κεφαλαίου, που αρχικώς προϋπολογίζονται, ώστε να αντισταθμιστούν οι, επίσης συνήθεις, υστερήσεις εσόδων και υπερβάσεις δαπανών και να κλείσει το έλλειμμα όσο πιο κοντά στους αρχικούς στόχους.

Συγκεκριμένα, κατά το 2005 πραγματοποιήθηκε μία συνολική μείωση του αρχικώς προϋπολογισθέντος ΠΔΕ της τάξης του 6,53%, η οποία αφορούσε στην μείωση του σκέλους των αμιγώς εθνικών χρηματοδοτούμενων έργων κατά 11,41%, και δευτερευόντως στην μείωση κατά 3,8% των συγχρηματοδοτούμενων. Κατά το 2006 πραγματοποιήθηκε μία συνολική μείωση της τάξης του 5,93%, η οποία αφορούσε στην μείωση του σκέλους των συγχρηματοδοτούμενων κατά 11,12%, έναντι αύξησης κατά 6,9% του σκέλους των αμιγώς

χρηματοδοτούμενων από εθνικούς πόρους έργων. Κατά το 2007 η τάση περικοπής των αρχικώς προϋπολογισθέντων δαπανών ΠΔΕ ανακόπηκε μερικώς γεγονός που οφείλεται τόσο στις καταστροφικές πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2007 όσο και στην διεξαγωγή των εκλογών τον Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου.

Παρά τα πολύ κρίσιμα αυτά γεγονότα, και το 2007 επιβεβαιώθηκε η πολιτική περικοπής των προϋπολογισθέντων δαπανών του ΠΔΕ αφού διαπιστώθηκε υστέρηση των πραγματοποιηθέντων δαπανών του ΠΔΕ κατά 2,9%, λόγω υστέρησης των συγχρηματοδοτούμενων δαπανών κατά 5,5%, έναντι αύξησης κατά 4,1% του σκέλους των χρηματοδοτούμενων από εθνικούς πόρους έργων.

Αυτή η πρακτική, παρά το γεγονός ότι συμβάλει στους ονομαστικούς στόχους της κυβερνητικής πολιτικής περί μείωσης του δημοσιονομικού ελλείμματος, δεν κρίνεται ως αποτελεσματική, αφού αφενός δεν επιτυγχάνεται ο στόχος της δημοσιονομικής εξυγίανσης (μείωση των δημοσιονομικών μη παραγωγικών δαπανών – αύξηση των εσόδων μέσω πάταξης της φοροδιαφυγής) αφετέρου η εύκολη επιλογή της υστέρησης του ρόλου των ΠΔΕ συνεπάγεται και μειωμένη απορροφητικότητα πόρων από την Ε.Ε. αλλά και καθυστέρηση στην δημιουργία, βελτίωση και συντήρηση υποδομών, η οποία με την σειρά της μεταφράζεται σε σημαντική επιβράδυνση της παραγωγικότητας της εργασίας και των ρυθμών ανάπτυξης της οικονομίας.

Σύμφωνα με τα προαναφερόμενα μπορούμε κάλλιστα να υποθέσουμε ότι και κατά το 2009 θα υιοθετηθεί η συγκεκριμένη πολιτική περικοπής του αρχικώς προϋπολογισθέντος ΠΔΕ, με στόχο την χρηματοδότηση μη επενδυτικών δαπανών του Δημοσίου. Η πιθανότητα υστέρησης των προϋπολογιζόμενων επενδυτικών δαπανών αυξάνεται αφού οι παγκόσμιες οικονομικές συνθήκες δυσχεραίνουν την πραγματοποίηση των ιδιαίτερα φιλόδοξων στόχων που εκφράζονται στον Κρατικό Προϋπολογισμό περί ρυθμού μεγέθυνσης της οικονομίας και ύψους φορολογικών εσόδων.

Σε αυτήν την περίπτωση οι δαπάνες του ΠΔΕ θα εμφανιστούν ακόμη περισσότερο μειωμένες, ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Αναλυτικότερα και δεδομένων:

- της σημερινής αρνητικής διεθνούς οικονομικής συγκυρίας και των συνθηκών αβεβαιότητας που προκαλεί η διεθνής κρίση,

- του σοβαρού ενδεχομένου έναρξης διαδικασίας επιτήρησης εις βάρος της Ελλάδας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (το έλλειμμα του 2007 έφθασε το 3,4%) και
- της υπεραισιοδοξίας που χαρακτηρίζει το σύνολο των προβλεπόμενων μεγεθών και στόχων του Προσχεδίου Προϋπολογισμού 2009 (αύξηση εσόδων κατά 7,4 δισ. €, μείωση του ελλείμματος στο 1,8% του ΑΕΠ, από 2,3% το 2008, ρυθμός μεγέθυνσης της οικονομίας 3%, ρυθμός αύξησης των φορολογικών εσόδων κατά 13,6%, αύξηση των δαπανών κατά 8,6%, κ.ο.κ.)

είναι μάλλον βέβαιο ότι οι πληρωμές για το ΠΔΕ 2009 όχι μόνο θα μειωθούν στα επίπεδα που προϋπολογίζονται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, δηλαδή κατά 10,1% έναντι των πληρωμών του 2008, αλλά πολύ περισσότερο βυθίζοντας την ελληνική οικονομία σε αντιαναπτυξιακή προοπτική. Παρακάτω παραθέτουμε αναλυτικά την εξέλιξη των Π.Δ.Ε. από το 1996-2009.

4.3. ΣΥΝΟΛΟ Π.Δ.Ε.

Στο κεφάλαιο αυτό θεωρούμε ότι είναι αναγκαίο, πριν προβούμε σε κάποια τυχόν ανάλυση του προγράμματος δημόσιων επενδύσεων, να παρουσιάσουμε τη διαχρονική εξέλιξη του ΠΔΕ κατά τα έτη 1996 – 2009, στο σύνολό τους, δηλαδή και τα συγχρηματοδοτούμενα και αυτά που προήλθαν από τους διάφορους εθνικούς πόρους. Στον παρακάτω πίνακα βλέπουμε αυτή την εξέλιξη.

Από την εξέλιξη των συνολικών πληρωμών του ΠΔΕ μπορούμε να εξάγουμε τα εξής τρία διαφορετικά μοτίβα ανάπτυξης:

- 1) Περίοδος 1996-2000, κατά την οποία οι συνολικές πληρωμές του ΠΔΕ μεγεθύνονται διαρκώς και μάλιστα με ιδιαίτερα υψηλό ρυθμό (Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής, ΜΕΡΜ 23,27%), με αποτέλεσμα από το μόλις 2,93% του ΑΕΠ το 1996, η συνολική δαπάνη για το ΠΔΕ να αντιπροσωπεύει, κατά το 2000, το 5,44% του ΑΕΠ, ποσοστό που δεν έχει, μέχρι και σήμερα,

επαναληφθεί. Κατά μέσο όρο οι δαπάνες του ΠΔΕ ανέρχονται σε 4,38% του ΑΕΠ, ετησίως.

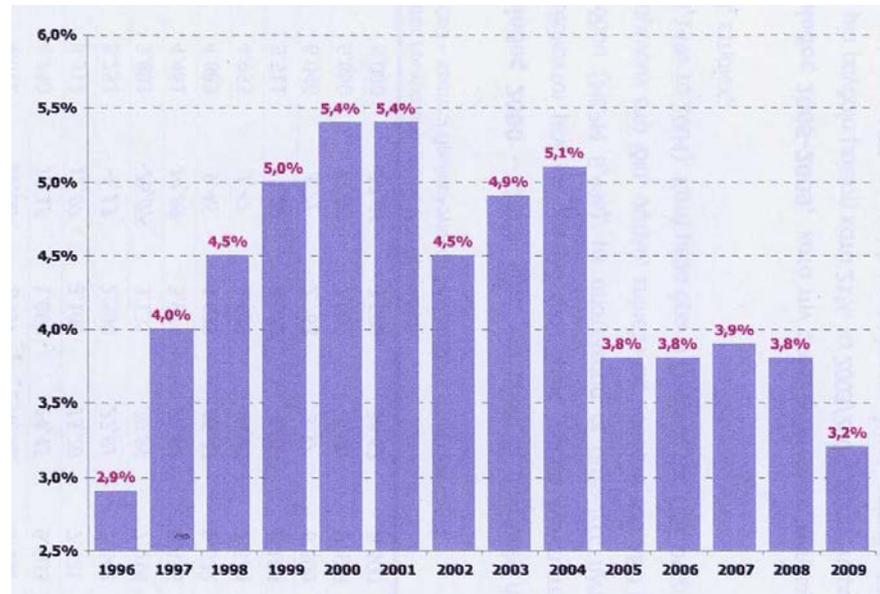
- 2) Περίοδος 2000 – 2004, κατά την οποία οι συνολικές πληρωμές του Π.Δ.Ε. μεγεθύνονται μεν, με χαμηλότερο, όμως, ρυθμό έναντι της προαναφερόμενης περιόδου (ΜΕΡΜ 6,4%), με αποτέλεσμα οι συνολικές πληρωμές του ΠΔΕ να παραμένουν στο ίδια, υψηλό, επίπεδο ως ποσοστό του ΑΕΠ (από 5,44% το 2000 σε 5,14% το 2004). Κατά μέσο όρο οι δαπάνες του ΠΔΕ ανέρχονται σε 5,06% του ΑΕΠ, ετησίως.
- 3) Περίοδος 2005-2009, κατά την οποία οι συνολικές πληρωμές του ΠΔΕ, ύστερα από μία ραγδαία μείωση κατά 21% το 2005/2004, επίσης παραμένουν στάσιμες, ως ποσοστό του ΑΕΠ, σε πολύ χαμηλότερα, όμως, επίπεδα της τάξεως του 3,8%, περίπου. Κατά μέσο όρο οι δαπάνες του ΠΔΕ ανέρχονται σε 3,84% του ΑΕΠ, ετησίως, ενώ σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό 2009, εκτιμάται μία σημαντική επιδείνωση του μεγέθους των συνολικών πληρωμών του ΠΔΕ κατά 10,1% με αποτέλεσμα την ραγδαία πτώση των δημόσιων επενδυτικών δαπανών ως ποσοστό του ΑΕΠ στο 3,24%, στο χαμηλότερο, δηλαδή, ποσοστό από το 1996 και μετά.

Πίνακας 8: Διαχρονική εξέλιξη Π.Δ.Ε. χρονικής περιόδου 1996-2009

ΕΤΟΣ	ΣΥΓΧΡΗΜ/ΤΟΥΜΕΝΟ		ΛΟΙΠΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ		ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΗΣ		% ΑΕΠ
	ΔΑΠΑΝΗ	% ΑΥΞΗΣΗ ΜΕΙΩΣΗ	ΔΑΠΑΝΗ	% ΑΥΞΗΣΗ ΜΕΙΩΣΗ	ΔΑΠΑΝΗ	% ΑΥΞΗΣΗ ΜΕΙΩΣΗ	
1996	2.067	33,1	1.147	-21,92	3.214	6,35	2,93
1997	3.167	53,22	1.602	39,67	4.769	48,38	3,98
1998	4.012	26,68	1.497	-6,55	5.509	15,52	4,52
1999	4.740	18,15	1.863	24,45	6.603	19,86	5,01
2000	5.312	12,07	2.109	13,2	7.421	12,39	5,44
2001	5.252	-1,13	2.590	22,81	7.842	5,67	5,36
2002	3.883	-26,07	3.131	20,89	7.014	-10,56	4,45
2003	4.461	14,89	3.974	26,92	8.435	20,26	4,92
2004	4.883	9,46	4.639	16,73	9.522	12,89	5,14
2005	4.955	1,47	2.569	-44,62	7.524	-20,98	3,79
2006	5.511	11,22	2.673	4,05	8.184	8,77	3,83
2007	6.046	9,71	2.763	3,37	8.809	7,64	3,86
2008	6.850	13,3	2.600	-5,9	9.450	7,28	3,83
2009*	5.000	-27,01	3.500	34,62	8.500	-10,05	3,24

ΠΗΓΗ: ΥΠ.ΟΙ.Ο. – Κρατικοί Προϋπολογισμοί (*) Προβλέψεις

Διάγραμμα 1: Διαχρονική εξέλιξη Π.Δ.Ε. (%ΑΕΠ)

ΠΗΓΗ: ΥΠΟΙΟ – Κρατικοί Προϋπολογισμοί

Αυτά τα διαφορετικά μοτίβα ανάπτυξης οφείλονται κυρίως στα εξής:

- Στην συνεχόμενη αύξηση της σημαντικότητας του ΠΔΕ των ετών 1996-2000 που κυρίως οφείλεται στην υλοποίηση του Β' ΚΠΣ η οποία και εντάθηκε κατά τα τελευταία έτη της περιόδου με αποκορύφωμα το έτος 2000.
- Στην παραμονή των δημόσιων επενδυτικών δαπανών σε υψηλά επίπεδα την περίοδο 2000-2004 που οφείλεται στην ολοκλήρωση του Β' ΚΠΣ το 2001, στην πραγματοποίηση των ολυμπιακών δαπανών, οι οποίες και κορυφώθηκαν κατά τα έτη 2003-2004, και εν μέρει στην έναρξη υλοποίησης του Γ' ΚΠΣ.
- Στην καθίζηση των δημοσίων επενδύσεων το 2005 έναντι του 2004, η οποία δικαιολογείται, εν μέρει, από την έλλειψη των μη επαναλαμβανόμενων δαπανών των Ολυμπιακών έργων²⁴. Όμως, η μετέπειτα στασιμότητα των

²⁴ Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι κατά τα έτη, 2005-2007, μία συνηθισμένη κυβερνητική πολιτική ήταν η περικοπή των δημοσίων επενδύσεων που αρχικώς προϋπολογίζονται, ώστε να αντισταθμιστούν οι, επίσης συνήθεις, υστερήσεις εσόδων και υπερβάσεις δαπανών και να κλείσει το έλλειμμα όσο πιο κοντά στους αρχικούς στόχους. Αυτή η πρακτική, παρά το γεγονός ότι συμβάλει στους ονομαστικούς στόχους της κυβερνητικής πολιτικής περί μείωσης του δημοσιονομικού

δημοσίων επενδυτικών δαπανών σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα ως ποσοστό του ΑΕΠ, και η παρατεταμένη υποβάθμιση του ρόλου του ΠΔΕ κατά τα πέντε τελευταία έτη, αποτελεί σαφής επιλογή της ακολουθούμενης οικονομικής πολιτικής, η οποία αφενός αναιρεί την αναπτυξιακή διάσταση του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων, μετατρέποντάς το αποκλειστικά σε ένα βοηθητικό εργαλείο των ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων αφετέρου αναδεικνύει την επιλογή της κυβερνητικής πολιτικής για εφαρμογή του θεσμού των ΣΔΙΤ σε ευρεία κλίμακα στα έργα υποδομής.

Εδώ πρέπει να επισημάνουμε ότι η διαπιστούμενη πολιτική υποβάθμισης του ρόλου του ΠΔΕ κατά τα πέντε τελευταία έτη 2005 – 2009 είναι μάλλον αντιφατική ως προς τους επαναλαμβανόμενους κυβερνητικούς στόχους της οικονομικής πολιτικής περί «ενίσχυσης των επενδύσεων και του ρυθμού ανάπτυξης», «ανάπτυξης της ελληνικής περιφέρειας», «περαιτέρω μείωσης της ανεργίας» και «ενίσχυσης της αναπτυξιακής δυναμικής της χώρας», αφού η υστέρηση του ρόλου των ΠΔΕ συνεπάγεται και μειωμένη απορροφητικότητα πόρων από την Ε.Ε. αλλά και καθυστέρηση στην δημιουργία, βελτίωση και συντήρηση υποδομών, η οποία με την σειρά της μεταφράζεται σε σημαντική επιβράδυνση της παραγωγικότητας της εργασίας και των ρυθμών ανάπτυξης της οικονομίας.

Αξίζει να τονιστεί ότι ο τομέας με τις μεγαλύτερες απώλειες από αυτήν την καθίζηση του ΠΔΕ κατά τα πέντε τελευταία έτη είναι αυτός που αφορά την κατασκευή / βελτίωση / συντήρηση των τεχνικών έργων, δεδομένου ότι, κατά μέσο όρο, καταλαμβάνει το 65% του συνόλου των πληρωμών του ΠΔΕ.

Αυτή η εξέλιξη έχει συντελέσει στην πολύ κακή εικόνα των χρηματοοικονομικών μεγεθών των κατασκευαστικών επιχειρήσεων της Χώρας κατά τα τελευταία έτη (σημαντική μείωση του κύκλου εργασιών, αυξημένα χρέη, μειωμένη κερδοφορία, κ.λπ.) με αποτέλεσμα και στην διαμόρφωση μειωμένων ρυθμών μεγέθυνσης και αύξησης της απασχόλησης της ελληνικής οικονομίας.

ελλείμματος, δεν κρίνεται ως βέλτιστη, αφού αφενός δεν επιτυγχάνεται ο στόχος της δημοσιονομικής εξυγίανσης (μείωση των δημοσιονομικών μη παραγωγικών δαπανών – αύξηση των εσόδων μέσω πάταξης της φοροδιαφυγής) αφετέρου η εύκολη επιλογή της υστέρησης του ρόλου των ΠΔΕ συνεπάγεται και μειωμένη απορροφητικότητα πόρων από την Ε.Ε. αλλά και καθυστέρηση στην δημιουργία, βελτίωση και συντήρηση υποδομών, η οποία με την σειρά της μεταφράζεται σε σημαντική επιβράδυνση της παραγωγικότητας της εργασίας και των ρυθμών ανάπτυξης της οικονομίας.

Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι σύμφωνα με αρχική επεξεργασία των στοιχείων των δημοσιευμένων ισολογισμών των εργοληπτικών εταιρειών του Μητρώου Εργοληπτικών Επιχειρήσεων (ΜΕΕΠ) που έχει εκπονήσει ο ΣΑΤΕ προκύπτει σημαντική επιδείνωση του δείκτη σύνολο υποχρεώσεων / κύκλος εργασιών κατά την περίοδο 2004- 2007 για το σύνολο των εργοληπτικών τεχνικών εταιρειών της Ελλάδος ιδιαίτερα δε για τις τάξεις από 3η έως και 6η.

Συγκεκριμένα, οι πρώτες αναλύσεις των στοιχείων των δημοσιευμένων ισολογισμών των εταιρειών δεικνύουν συνεχή επιδείνωση του δείκτη από 35-40% το 2004 σε 60-65% το 2007, για τις εταιρείες 3ης έως και 6ης τάξης δυσχεραίνοντας σημαντικά την χρηματοοικονομική διάρθρωσή τους. Βασική πηγή του προβλήματος, πέραν της παγιωμένης, πλέον, μείωσης του ΠΔΕ στα χαμηλότερα επίπεδα της τελευταίας δωδεκαετίας, είναι και οι σημαντικότερες υστερήσεις στην πληρωμή εκτελεσμένων έργων από το δημόσιο. Αυτός ο εκρηκτικός συνδυασμός αναγκάζει το σύνολο των εργοληπτικών εταιρειών να δεσμεύει κεφάλαια, ίδια και ξένα, στην εκτέλεση έργων που πρόκειται να αποπληρωθούν σε αρκετά υστερότερο χρόνο από την ολοκλήρωσή τους με συνέπεια την ολοένα και συχνότερη προσφυγή σε αυξημένο δανεισμό προκειμένου να καλυφθούν οι τρέχουσες λειτουργικές και επενδυτικές ανάγκες των εταιρειών. Με την σημερινή οικονομική συγκυρία το κόστος δανεισμού έχει αυξηθεί υπερβολικά με αποτέλεσμα οι εργοληπτικές εταιρείες να ασφυκτιούν.

Παράλληλα με την αύξηση δανεισμού των εργοληπτικών εταιρειών σημαντική υστέρηση παρουσιάζει ο κύκλος εργασιών τους, ως σύνολο, κατά τα έτη 2004-2007, ως αποτέλεσμα της συρρίκνωσης του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.

4.4. ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟ Π.Δ.Ε. – Γ΄ Κ.Π.Σ.

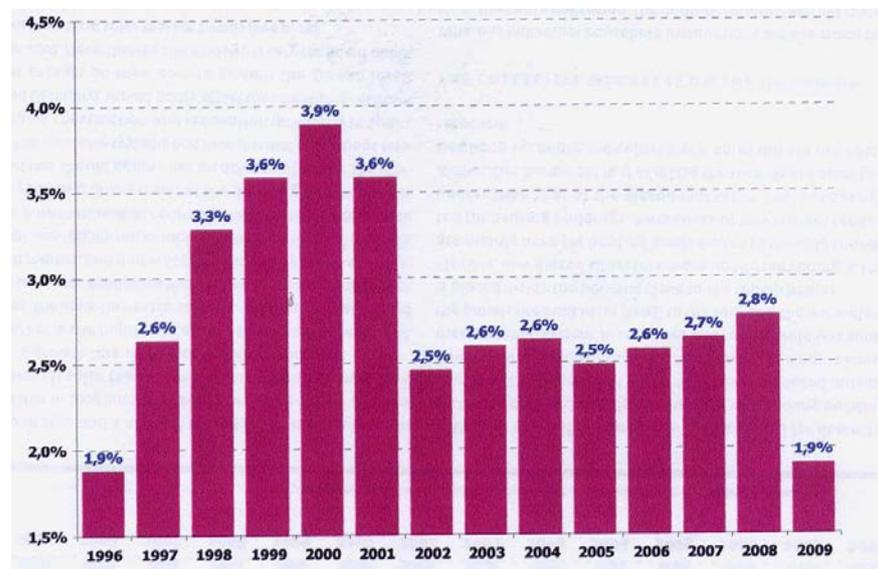
Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη του σκέλους του ΠΔΕ που αφορά συγχρηματοδοτούμενα από τα διαρθρωτικά ταμεία της Ε.Ε. έργα κατά τα έτη 1996 – 2009, ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Από το ύψος του εν λόγω μεγέθους διαπιστώνεται ότι είναι σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο σταθερά και σημαντικά υψηλότερο από το ανάλογο ύψος των χρηματοδοτούμενων

αμιγώς από εθνικούς πόρους έργων ενώ από την διαχρονική του εξέλιξη διαπιστώνεται η κορύφωσή του, ως ποσοστό του ΑΕΠ, στην λήξη της περιόδου του Β' ΚΠΣ (3.6% έως 3.9% για την περίοδο 1999 – 2001).

Η ίδια συμπεριφορά θα αναμενόταν και κατά την διάρκεια της λήξης του Γ' ΚΠΣ (2006 – 2008), ιδιαίτερα αφού ο χαμηλός ρυθμός αύξησης του σκέλους των συγχρηματοδοτούμενων του ΠΔΕ από το 2002 έως το 2006 (2,5% - 2,6% του ΑΕΠ) συμπίεσε σημαντικά τα ποσά που θα έπρεπε να απορροφηθούν κατά τις δύο τελευταίες χρονιές εφαρμογής του Γ' ΚΠΣ 2007-2008, με ορατό τον κίνδυνο απώλειας σημαντικού ύψους πόρων.

Διάγραμμα 2: Διαχρονική εξέλιξη συγχρηματοδοτούμενου Π.Δ.Ε. (%ΑΕΠ)

ΠΗΓΗ: ΥΠΟΙΟ – Κρατικοί Προϋπολογισμοί

Όμως, από τα στοιχεία που παρατίθενται δεν παρατηρείται κάποια διαφοροποίηση στην διαχρονική εξέλιξη του μεγέθους κατά την λήξη του Γ' ΚΠΣ αφού οι συγχρηματοδοτούμενες δαπάνες του ΠΔΕ συνεχίζουν να αποτελούν ένα χαμηλό ποσοστό του ΑΕΠ 2,7%, για τα έτη 2006-2008, γεγονός που αναδεικνύει σημαντική υστέρηση στον ρυθμό απορρόφησης των σχετικών κονδυλίων.

Ακόμη πιο ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι κατά το 2009 προβλέπεται μόλις το 1,9% του ΑΕΠ ως συγχρηματοδοτούμενες δαπάνες του ΠΔΕ, ποσοστό που σαφώς υπονοεί ότι το

ελληνικό κράτος για τρίτο συνεχόμενο έτος θα είναι απροετοίμαστο να δεχθεί και αξιοποιήσει τους τόσο σημαντικούς και πολύτιμους πόρους του ΕΣΠΑ (2007-2013).

Αναλυτικότερα, δια μέσου του Γ΄ ΚΠΣ που ξεκίνησε το 2000 και με τον κανόνα του $n+2$ και διαρκεί έως και το 2008, πόροι συνολικού ύψους 34 δισ. € θα μπορούσαν να εισρεύσουν στην χώρα για υποδομές. Μέχρι τα μέσα Σεπτεμβρίου 2006 είχαν απορροφηθεί συνολικά περίπου 16,5 δισ. €. Απέμεναν, δηλαδή, 17,5 δισ. € που θα έπρεπε να απορροφούνταν μέχρι το τέλος του 2008. Δεδομένου ότι ο προϋπολογισμός προέβλεπε τη σχετική δαπάνη του ΠΔΕ σε 6,4 δισ. € το 2007 - και τελικά πραγματοποιήθηκε 6,1 δισ. € - απέμεναν άλλα 11,4 δισ. € για να επενδυθούν το 2008 και αυτό ήταν εξαιρετικά δύσκολο, πρακτικά αδύνατο.

Ενόψει λοιπόν του κινδύνου απώλειας σημαντικού ύψους εισροών προς την Ελλάδα, η ελληνική κυβέρνηση προχώρησε σε συμφωνία αναθεώρησης του Γ΄ ΚΠΣ, η οποία ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο του 2006. Θεωρητικά η αναθεώρηση αυτή δεν αφορά σε μείωση πόρων ή απένταξη έργων, αλλά σε εσωτερική ανακατανομή κονδυλίων που αντιστοιχούν στα επιμέρους Επιχειρησιακά Προγράμματα προκειμένου να ενισχυθεί η απορρόφησή τους μέσω δράσεων που υλοποιούνται κανονικά έναντι άλλων που έχουν παγώσει ή δεν έχουν ξεκινήσει. Τελικά κατόπιν ολοκλήρωσης των διαδικασιών της αναθεώρησης του 2006 αποφασίστηκαν:

- Η αύξηση του ποσοστού της Κοινοτικής συνδρομής, με ταυτόχρονη μείωση της αντίστοιχης εθνικής συμμετοχής που συμπληρώνει την κοινοτική,
- Η χρηματοδότηση νέων έργων, τα οποία θα παρέχουν ρεαλιστικές προοπτικές υλοποίησης και σημαντική ύλη δαπανών μέχρι το τέλος του 2008,
- Ο προσδιορισμός έργων – γεφυρών, έργων δηλαδή που δεν ολοκληρώνονται την τρέχουσα περίοδο και θα δεσμεύσουν πόρους της επόμενης περιόδου και τη δέσμευση για τη χρηματοδότησή τους την επόμενη περίοδο. Τα έργα αυτά θα αποδώσουν έως το τέλος του Γ΄ ΚΠΣ σημαντικό ύψος δαπανών, ενώ θα αποτελέσουν ταυτόχρονα αρχική τροφοδοσία των Προγραμμάτων της επόμενης περιόδου.

Πρακτικά με αυτήν την τρίτη κατά σειρά αναθεώρηση του ΚΠΣ μεταφέρονται πόροι ύψους 1 δις € από προγράμματα που βραδυπορούν (π.χ. περιβάλλον, κοινωνία της πληροφορίας και σιδηρόδρομοι) σε άλλα πιο «εύκολα» με υψηλή απορροφητικότητα. Η σχετική συμφωνία μεταξύ Ελληνικής Κυβέρνησης και Ε.Ε. ώστε να περιορισθούν οι

απώλειες κοινοτικής χρηματοδότησης, συνεπάγεται τελικά μείωση των συνολικά διαθέσιμων πόρων για δημόσιες επενδύσεις κατά 2,7 δις €²⁵ αφού:

- ❖ Η μείωση της εθνικής συμμετοχής στα συγχρηματοδοτούμενα αναπτυξιακά έργα οδηγεί σε μείωση του προϋπολογισμού του Γ' ΚΠΣ κατά 1,75 δις. € και
- ❖ Προκαταβολικά δεσμεύονται από τους πόρους του Δ' ΚΠΣ 1 δις € για την ολοκλήρωση 180 μικρομεσαίων έργων υποδομών που ξεκίνησαν στο Γ' αλλά λόγω διαφόρων προβλημάτων και καθυστερήσεων δεν προλαβαίνουν να ολοκληρωθούν εντός του 2008. Αυτό βέβαια σημαίνει ότι ισάριθμα έργα που είχαν προγραμματιστεί για την περίοδο 2007-2013 ακυρώνονται.

Πέραν της ανωτέρω αναθεώρησης η κρισιμότητα των καταστροφικών πυρκαγιών του περασμένου καλοκαιριού στην επίδοση της ελληνικής οικονομίας έδωσε το δικαίωμα στην ΕΕ να συναινέσει σε αίτημα της Ελληνικής Κυβέρνησης για παράταση ενός χρόνου για την ολοκλήρωση τεσσάρων περιφερειακών προγραμμάτων αλλά και δύο επιχειρησιακών προγραμμάτων του Γ' ΚΠΣ²⁶.

Η αποδοχή του αιτήματος συνεπάγεται τη χρονική επέκταση της δυνατότητας απορρόφησης των κοινοτικών πόρων κατά ένα χρόνο, δηλαδή στο τέλος του 2009, και αφορά τέσσερα περιφερειακά (ΠΕΠ Αττικής, ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδος, ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδος και ΠΕΠ Πελοποννήσου) και δύο επιχειρησιακά προγράμματα («Οδικοί άξονες, λιμάνια, αστική ανάπτυξη» και «σιδηρόδρομος, αεροδρόμια, αστικές μεταφορές»).

Ουσιαστικά η μετατροπή του κανόνα $n+2$, για επέκταση της προγραμματικής προθεσμίας από το τέλος του 2008 ή το αργότερο τον Απρίλιο του 2009 κατά ένα έτος δίνει στην Ελλάδα την δυνατότητα διαχείρισης των πόρων που υπολείπονται προς απορρόφηση

²⁵ Υπενθυμίζεται ότι πέραν των ανωτέρω η Ελλάδα έχει ήδη χάσει από το ΚΠΣ 1,5 δις € κοινοτικών πόρων. Από αυτά τα 940 εκατ. € έχουν ήδη πληρωθεί από το ελληνικό δημόσιο για την κατασκευή προβληματικών έργων, τα οποία δεν είναι επιλέξιμα για χρηματοδότηση από την ΕΕ, ενώ τα υπόλοιπα 518 εκατ. € επιβλήθηκαν ως πρόστιμο το 2005 για παρατυπίες και παραβίαση της κοινοτικής νομοθεσίας.

²⁶ Σημειώνεται ότι στα χρονικά της Κοινότητας δεν υπάρχει αντίστοιχο προηγούμενο και η ικανοποίηση του σχετικού αιτήματος έγινε δυνατή υπό την πίεση της πρωτοφανούς καταστροφής που προκλήθηκε με τις πυρκαγιές του Αυγούστου 2007.

από το Γ΄ ΚΠΣ, αφού σε διαφορετική περίπτωση οι απώλειες θα ήταν πολλαπλάσιες των ανωτέρω αναφερομένων.

Πρακτικά η παράταση σημαίνει ότι πόροι ύψους 1,6 δισ. € για τα οδικά έργα, 736 εκατ. € για τα σιδηροδρομικά και 812 εκατ. € για τα τέσσερα ΠΕΠ, μπορούν να απορροφηθούν κατά την διάρκεια των ετών 2008-2009 ενώ τουλάχιστον 5,3 δισ. € που αφορά τα υπόλοιπα προγράμματα του Γ΄ ΚΠΣ πρέπει να απορροφηθούν έως το τέλος του 2008.

Σε κάθε περίπτωση θα έπρεπε να καταβληθούν συντονισμένες προσπάθειες προκειμένου να απορροφηθεί το υπόλοιπο των 8,4 δισ. € εντός μίας διετίας ώστε το σύνολο των 32,4 δισ. € του αναθεωρημένου Γ΄ ΚΠΣ να απορροφηθούν. Στο πλαίσιο αυτό, εκτιμάται ότι η κυβέρνηση θα επιδιώξει να εντάξει στο ΕΣΠΑ αρκετά «έργα - γέφυρες», δηλαδή, έργα που έχουν αρχίσει να υλοποιούνται με το Γ΄ ΚΠΣ, αλλά πολλά από αυτά δεν έχουν ολοκληρωθεί και θα συνεχισθεί η εκτέλεσή τους με το ΕΣΠΑ.

Κρίνοντας όμως από την πρόβλεψη του σχετικού κονδυλίου δαπάνης των συγχρηματοδοτούμενων έργων για το έτος 2009 διαπιστώνεται ότι αυτά τα έργα μάλλον δεν πρόκειται να χρηματοδοτηθούν ούτε κατά το 2009.

4.5. ΛΟΙΠΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ Π.Δ.Ε.

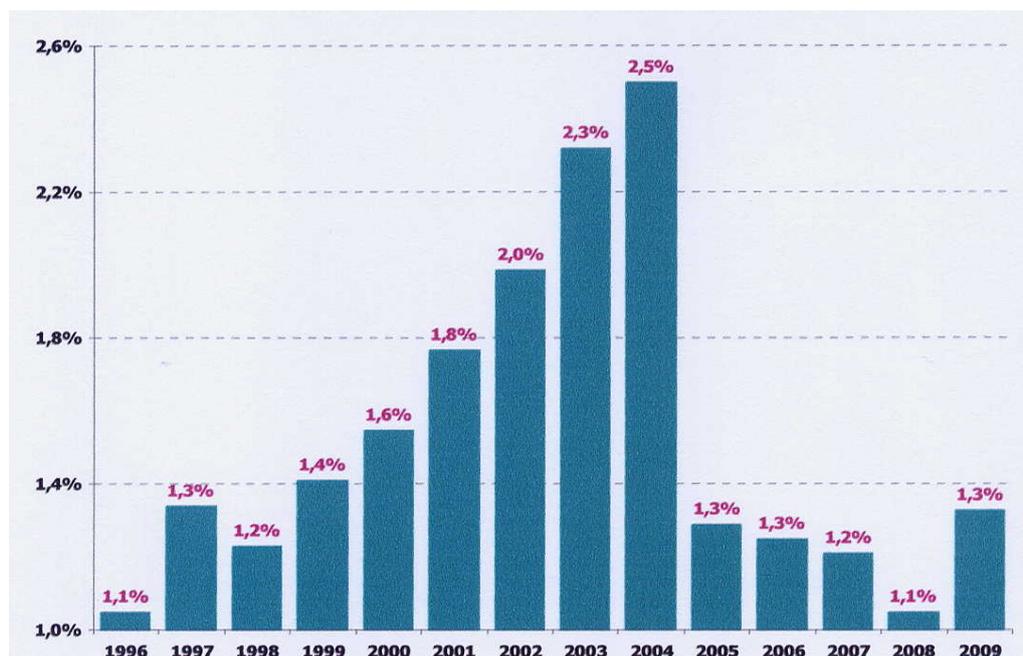
Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη του σκέλους του ΠΔΕ που αφορά χρηματοδότηση έργων από αμιγώς εθνικούς πόρους κατά τα έτη 1996– 2009, ως ποσοστό του ΑΕΠ. Από την διαχρονική εξέλιξη του εν λόγω μεγέθους διαπιστώνεται η ουσιαστική απαξίωσή του κατά τα πέντε τελευταία έτη.

Συγκεκριμένα, από τα στοιχεία διαπιστώνεται ότι από το 1998 μέχρι και το 2004 το σκέλος του ΠΔΕ που αφορά χρηματοδότηση έργων από αμιγώς εθνικούς πόρους διευρύνεται διαρκώς, από το 1,2% του ΑΕΠ το 1998 σε 2,5% το 2004. Σε απόλυτα μεγέθη η σχετικά δαπάνη τριπλασιάζεται από 1,49 δις € το 1998 σε 4,64 δις € το 2004. Η διαρκής μεγέθυνση

των εθνικών δαπανών για επενδύσεις εν μέρει οφείλεται και στις μη επαναλαμβανόμενες δαπάνες για τους ολυμπιακούς αγώνες του 2004.

Όμως, η μετέπειτα καθίζηση και σταθεροποίηση του μεγέθους των εθνικών δαπανών του ΠΔΕ σε 2,6 δις € κατ' έτος από το 2005 μέχρι και το 2008 και η διαρκής συρρίκνωση του μεγέθους ως ποσοστού του ΑΕΠ από 1,3% το 2005 σε 1,05% το 2008 δεν μπορεί να αιτιολογηθεί επαρκώς από την μη επανάληψη των ολυμπιακών δαπανών ή και από την προσπάθεια της οικονομικής πολιτικής για περιορισμό του ελλείμματος. Φυσικά και οι δύο αναφερόμενες αιτίες υφίστανται και αποτελούν δικαιολογίες για την, έστω, επιβράδυνση του ρυθμού μεγέθυνσης της εν λόγω κατηγορίας επενδυτικής δαπάνης όμως σε καμιά περίπτωση δεν αιτιολογούν την απαξίωση του συγκεκριμένου αναπτυξιακού εργαλείου - ποσού μάλλον που τελικώς θα υπάρξει και νέα έναρξη διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος κατά της Ελλάδας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Διάγραμμα 3: Διαχρονική εξέλιξη Λοιπών Εθνικών Πόρων Π.Δ.Ε. (% ΑΕΠ).

Αντίθετα, το συγκεκριμένο μοτίβο διαχρονικής εξέλιξης του σκέλους του ΠΔΕ που αφορά χρηματοδότηση έργων από αμιγώς εθνικούς πόρους αποτελεί σαφή επιλογή της ακολουθούμενης οικονομικής πολιτικής, η οποία αφενός αναιρεί την αναπτυξιακή διάσταση του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων, μετατρέποντάς το αποκλειστικά σε ένα βοηθητικό εργαλείο των ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων, αφετέρου αναδεικνύει την επιλογή της

κυβερνητικής πολιτικής για εφαρμογή του θεσμού των ΣΔΙΤ σε ευρεία κλίμακα στα έργα υποδομής. Αυτό το ενδεχόμενο, όμως, δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από την διεθνή πρακτική, εμπειρία και βιβλιογραφία αφού οι ιδιωτικές επενδύσεις δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να υποκαθιστούν τις δημόσιες αλλά να λειτουργούν συμπληρωματικά με αυτές. Γενικά αναφέρεται ότι, πέραν της αναπλήρωσης της ανεπαρκούς δημόσιας επενδυτικής δραστηριότητας, η συμμετοχή των ιδιωτών μπορεί να αποδειχθεί σημαντική ως προς τον εξορθολογισμό των επενδυτικών δαπανών και την καλύτερη διαχείριση του δημιουργούμενου κεφαλαίου.

Η αύξηση κατά 34,6% στο μέγεθος της δαπάνης για εκτελούμενα από εθνικούς πόρους έργα, από 2,6 δισ. € το 2008 σε 3,5 δισ. € το 2009 που προϋπολογίζεται στο σχέδιο κρατικού προϋπολογισμού, σύμφωνα με το κείμενο του προσχεδίου «θα κατευθυνθεί κυρίως στην ενίσχυση της αναπτυξιακής δυναμικής της χώρας, της απασχόλησης και της στήριξης των ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων και περιοχών που πλήττονται εντονότερα από τη διεθνή οικονομική κρίση» δηλαδή, και πάλι η εν λόγω αύξηση δεν θα κατευθυνθεί σε αναπτυξιακού τύπου υποδομές για την ελληνική οικονομία²⁷.

²⁷ ΣΑΤΕ, (Οκτώβριος 2008), «Ανάλυση Προγραμμάτων Δημοσίων Επενδύσεων 1996-2009», σελ. 3-18.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η διασφάλιση του απαιτούμενου όγκου και ποιότητας υποδομών σε μία χώρα είναι ο πλέον κρίσιμος παράγοντας για την περαιτέρω οικονομική της ανάπτυξη και την αύξηση της κοινωνικής ευημερίας των πολιτών της. Η σημαντικότητα του ρόλου των υποδομών, ως βασικού παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης, αποδεικνύεται τόσο από την οικονομική βιβλιογραφία και εμπειρία αλλά και μέσα από την προσπάθεια της Ε.Ε. για την στήριξη σχετικών δράσεων στις χώρες της σύγκλισης μέσω της λειτουργίας των διαρθρωτικών κοινοτικών ταμείων.

Οι δημόσιες επενδύσεις καθίστανται έτσι μοχλός της οικονομίας μίας χώρας. Κατά τη χρονική περίοδο 1996-2000 οι συνολικές πληρωμές του ΠΔΕ μεγεθύνονται διαρκώς και μάλιστα με ιδιαίτερα υψηλό ρυθμό, με αποτέλεσμα από το μόλις 2,93% του ΑΕΠ το 1996, η συνολική δαπάνη για το ΠΔΕ να αντιπροσωπεύει, κατά το 2000, το 5,44% του ΑΕΠ, ποσοστό που δεν έχει, μέχρι και σήμερα, επαναληφθεί. Αυτή η συνεχόμενη αύξηση της σημαντικότητας του ΠΔΕ οφείλεται στην υλοποίηση του Β΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, που εντάθηκε μετά το 1996 με αποκορύφωμα το έτος 2000.

Ο σημαντικότερος φορέας για αυτή τη χρονική περίοδο, κυρίως στο στάδιο της εκτέλεσης ενός επενδυτικού έργου του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, είναι το Υπουργείο Δημοσίων Έργων, το οποίο μαζί με τα νομικά πρόσωπα που εποπτεύει, έχει την ευθύνη για την εκτέλεση του ¼ περίπου από το σύνολο των δημοσίων επενδύσεων. Ακολουθεί το Υπουργείο Παιδείας που καλύπτει περίπου το 15% του Προγράμματος (κυρίως με τα σχολικά κτίρια και τα κτίρια της ανώτατης και τεχνικής εκπαίδευσης).

Την επόμενη περίοδο 2000-2004 οι πληρωμές του Π.Δ.Ε. μεγεθύνονται μεν αλλά με χαμηλότερο ρυθμό από την προηγούμενη περίοδο, αλλά οι συνολικές πληρωμές παραμένουν στο ίδιο υψηλό επίπεδο ως ποσοστό του ΑΕΠ. Κατά μέσο όρο οι δαπάνες του ΠΔΕ ανέρχονται σε 5,06% του ΑΕΠ, ετησίως. Αυτό βέβαια οφείλεται στην ολοκλήρωση του Β΄ ΚΠΣ το 2001, στην πραγματοποίηση των ολυμπιακών δαπανών, οι οποίες και κορυφώθηκαν κατά τα έτη 2003-2004, και εν μέρει στην έναρξη υλοποίησης του Γ΄ ΚΠΣ.

Κατά την τριετία, 2005-2007, συνηθισμένη κυβερνητική πρακτική απετέλεσε η περικοπή των δημοσίων επενδύσεων που αρχικώς προϋπολογίζονται, ώστε να αντισταθμιστούν οι, επίσης συνηθείς, υστερήσεις εσόδων και υπερβάσεις δαπανών και να

κλείσει το έλλειμμα όσο πιο κοντά στους αρχικούς στόχους που είχαν τεθεί. Έτσι το ΠΔΕ μετατράπηκε αποκλειστικά σε ένα βοηθητικό εργαλείο των ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων.

Αυτή η κατάσταση συνεχίστηκε και μέχρι το 2009. Όλη αυτή την χρονική περίοδο οι πληρωμές του ΠΔΕ παραμένουν στάσιμες, έπειτα από τη μείωση κατά 21% που είχε το 2005. Κατά μέσο όρο οι δαπάνες του ΠΔΕ ανέρχονται σε 3,84% του ΑΕΠ.

Αυτή όμως η πρακτική, παρά το γεγονός ότι συμβάλει στους ονομαστικούς στόχους της κυβερνητικής πολιτικής περί μείωσης του δημοσιονομικού ελλείμματος, δεν κρίνεται ως αποτελεσματική, αφού αφενός δεν επιτυγχάνεται ο στόχος της δημοσιονομικής εξυγίανσης (μείωση των δημοσιονομικών μη παραγωγικών δαπανών – αύξηση των εσόδων μέσω πάταξης της φοροδιαφυγής) αφετέρου η εύκολη επιλογή της υστέρησης του ρόλου των ΠΔΕ συνεπάγεται και μειωμένη απορροφητικότητα πόρων από την Ε.Ε. αλλά και καθυστέρηση στην δημιουργία, βελτίωση και συντήρηση υποδομών, η οποία με την σειρά της μεταφράζεται σε σημαντική επιβράδυνση της παραγωγικότητας της εργασίας και των ρυθμών ανάπτυξης της οικονομίας.

Όλα αυτά τα χρόνια, ο πιο προνομιούχος τομέας του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι αυτός των συγκοινωνιών και ακολουθούν τα Ολυμπιακά έργα.

Παρ' όλα αυτά, η Ελλάδα με την Δ' Προγραμματική Περίοδο 2007-2013 έχει ακόμη μία ευκαιρία για πραγματική σύγκλιση, περιφερειακή ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή, μέσω της βελτίωσης της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

Αυτό όμως που απαιτείται είναι ο σαφής σχεδιασμός, ο προγραμματισμός και η στοχευμένη υλοποίηση ενός συνολικού προγράμματος δημοσίων επενδύσεων (δημιουργίας, βελτίωσης, αναβάθμισης και συντήρησης υποδομών), στο οποίο θα εντάσσονται λειτουργικά οι εκάστοτε κοινοτικές ενισχύσεις.

Αναγκαίες προϋποθέσεις για την υλοποίηση των ανωτέρω είναι η διαφάνεια, η προώθηση και εφαρμογή των καταλληλότερων θεσμικών αλλαγών, η αξιόπιστη λειτουργία του δημοσίου τομέα, η ουσιαστικά ανταγωνιστική λειτουργία των αγορών και η δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης ανάμεσα στο δημόσιο, τις επιχειρήσεις και τους πολίτες της χώρας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Εγκύκλιος οδηγιών για την υποβολή προτάσεων κατάρτισης και χρηματοδότησης του Π.Δ.Ε. 2008.
2. Θεοφανίδης Σ., «Εγχειρίδιο Αξιολόγησης Επενδυτικών Σχεδίων», Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση.
3. Καλαϊτζιδάκης Π.- Καλυβίτης Σ., (2003), «Οικονομική Μεγέθυνση: Θεωρία και Πολιτική», Αθήνα, εκδόσεις Κριτική.
4. Κρατικός Προϋπολογισμός, τόμος Δ΄ Δημόσιες Επενδύσεις και προσαρτημένοι Προϋπολογισμοί, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Αθήνα 2000-2008.
5. Μπίτσικας Ι. Γεώργιος, (1986), «Κοινωνική Αξιολόγηση Σχεδίων Δημόσιων Επενδύσεων Στην Ελλάδα», Αθήνα, Κέντρο προγραμματισμού και οικονομικών ερευνών.
6. Ν. 1235/82 περί «άσκησης της Κυβερνητικής Πολιτικής και καθιέρωσης της Λαϊκής Εκπροσώπησης στους Νομούς».
7. Ν. 2503/1997 Φ.Ε.Κ. 107/30.5.1997.
8. Στάλιας Σπ., «Επενδύσεις Ανάλυση και Διαχείριση», εκδόσεις Hartling.
9. «Τεύχος Προκήρυξης για την επιλογή Αναδόχου για το Πληροφοριακό Σύστημα του ΥΠΕΘΟ», ΥΠΕΘΟ, Ιούλιος 1996.
10. Υ.Δ.Ε. Ν. ΠΡΕΒΕΖΑΣ.
11. Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Γενική Γραμματεία Επενδύσεων και Ανάπτυξης.
12. Υπουργείο Οικονομικών/ Γενικό Λογιστήριο του Κράτους: «Οδηγίες αφορώσας εις τον τρόπον πραγματοποιήσεως, δικαιολογήσεως και ενταλματοποιήσεως δαπανών δημοσίων επενδύσεων», Αθήνα.

ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

1. www.ggea.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ

Αθήνα, 29 Ιανουαρίου 2008

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Αρ. Πρωτ. 4485 /ΔΕ-627

Ταχ. Δ/ση : Πλατεία Συντάγματος
Ταχ. Κώδικας: 101 80 Αθήνα
Ιστοσελίδα : www.mnec.gr/pde.aspx

ΠΡΟΣ: Τους φορείς του ΠΔΕ
(βλ. πίνακα αποδεκτών)

Ε Γ Κ Υ Κ Λ Ι Ο Σ

ΟΔΗΓΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΛΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΔΕ 2008

ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Εισαγωγή

Τα συνολικά μεγέθη του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) 2008 καθορίζονται με βάση την οικονομική πολιτική όπως αυτή έχει διαμορφωθεί για το τρέχον έτος. Βασική επιδίωξη της οικονομικής πολιτικής είναι η ενίσχυση της υγιούς ανάπτυξης της οικονομίας σε μακροχρόνια βάση, η αύξηση της απασχόλησης και η περαιτέρω ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις συνεχίζονται με στόχο την ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας, την εξωστρέφεια της οικονομίας και την αύξηση της αποτελεσματικότητας του Κράτους.

Η βελτίωση των δημοσιονομικών μεγεθών αποτυπώνεται στις προβλέψεις για το έτος 2008. Ο Προϋπολογισμός του 2008 στοχεύει σε περαιτέρω μείωση του ελλείμματος, στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, στην ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου του Κράτους με ειδικά μέτρα για τις ευαίσθητες ομάδες του κοινωνικού συνόλου, στη συνέχιση της φορολογικής μεταρρύθμισης και στην ενίσχυση της περιφερειακής σύγκλισης.

Στο πλαίσιο αυτό, το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) αποτελεί για το Κράτος το σημαντικότερο μέσο άσκησης οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής για την προώθηση της ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας. Η αποφασιστική συμβολή του ΠΔΕ επιτυγχάνεται με την χρηματοδότηση επενδυτικών προγραμμάτων που απαιτούνται για την υλοποίηση ενός **νέου αναπτυξιακού προτύπου** που περιλαμβάνει μεγάλα έργα υποδομών στους τομείς των μεταφορών και του περιβάλλοντος, της δημόσιας Υγείας, της Παιδείας, της ενίσχυσης του Κοινωνικού Κράτους καθώς και δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας και εξωστρέφειας που ενσωματώνουν νέες τεχνολογίες και καινοτομίες.

Η πλήρης αξιοποίηση των πηγών χρηματοδότησης και η επίσπευση της απορρόφησης των πόρων από την Ε.Ε. για τα έργα του ΠΔΕ που επιχορηγούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία του Γ΄ ΚΠΣ, του Ταμείου Συνοχής και των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών, καθίσταται για τη χώρα μας πολύ σημαντική.

Καθοριστική είναι η συμβολή του ΠΔΕ στην επίτευξη των στόχων των Προγραμμάτων των Διαρθρωτικών Ταμείων της περιόδου 2000-2006. Επισημαίνεται ότι βασικό στόχο αποτελεί το 2008 να ολοκληρωθούν και χρηματοδοτηθούν κατά προτεραιότητα από το ΠΔΕ οι δράσεις του Γ΄ ΚΠΣ (ήδη οι συμβάσεις που υπογράφηκαν αφορούν το 107,33% της συνολικής δημόσιας δαπάνης) και των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών (ήδη οι συμβάσεις που υπογράφηκαν αφορούν το 102,18% της συνολικής δημόσιας δαπάνης) ώστε μέχρι τέλος του έτους να ολοκληρωθεί το φυσικό και οικονομικό αντικείμενο των έργων χωρίς απώλεια πόρων από τα Ταμεία της Ε.Ε.

Εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το **Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007-2013** με το 82% των πόρων του να κατευθύνεται στην Περιφέρεια της χώρας. Τα Προγράμματα της περιόδου αυτής δίνουν έμφαση στην ανταγωνιστικότητα, την περιφερειακή σύγκλιση, την καινοτομία και τη γνώση. Με την ψήφιση του Νόμου 3614/2007 και την άμεση υλοποίηση του ΕΣΠΑ 2007-2013 δημιουργούνται νέα δεδομένα στο τομέα της αποτελεσματικής διαχείρισης, της παρακολούθησης και του ελέγχου. Με Υπουργική απόφαση θα καθοριστούν αναλυτικά οι απαιτήσεις του νέου συστήματος με στόχο την ορθολογική διαχείριση των πόρων και την άμεση ενεργοποίηση του ΕΣΠΑ.

Το ΠΔΕ του 2008 θα συμβάλει ολόπλευρα στην υλοποίηση των νέων δράσεων του ΕΣΠΑ 2007-2013 που θα ανέλθουν στα 24,3 δισεκατομμύρια ευρώ ως κοινοτική συνδρομή και ανάλογη εθνική συμμετοχή. Με την αναπτυξιακή αξιοποίηση αυτών των πόρων, η Ελλάδα θα γίνει το 2013 πιο παραγωγική, πιο εξωστρεφής και πιο ανταγωνιστική. Στόχος είναι η επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο πλαίσιο του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων, βασικός στόχος είναι η ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των συγχρηματοδοτούμενων και των αμιγώς εθνικών αναπτυξιακών παρεμβάσεων μέσω του ΠΔΕ. Όλες οι δημόσιες επενδύσεις θα εντάσσονται σε ένα μακροπρόθεσμο αναπτυξιακό πλαίσιο, με συγκεκριμένους κανόνες εξειδίκευσης του σε ετήσιο πρόγραμμα και με συγκεκριμένες δομές και διαδικασίες διαχείρισης.

Με το νέο Νόμο (άρθρο 5 και 20 του Ν. 3614/2007) το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ) θα υλοποιείται σταδιακά με στόχο μια **συγκροτημένη, μακροπρόθεσμη εθνική αναπτυξιακή στρατηγική** με επέκταση των όρων και κανόνων εφαρμογής της σε όλο το φάσμα της δημόσιας επενδυτικής προσπάθειας. Με Υπουργική Απόφαση θα εξειδικευθούν οι σχετικοί κανόνες και διαδικασίες του συστήματος διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου.

Από 1.1.2008, τόσο οι συγχρηματοδοτούμενες όσο και οι αποκλειστικά εθνικές δημόσιες επενδύσεις θα εντάσσονται σταδιακά σε ενιαία δημόσια επενδυτική στρατηγική. Κατά συνέπεια, το ΕΠΑ θα λειτουργεί συμπληρωματικά και συνοδευτικά ως προς το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς και για το λόγο αυτό θα ακολουθεί κατά το περιεχόμενο και τη δομή του, τα αντίστοιχα του ΕΣΠΑ, θα υπόκειται σε διαδικασίες και σε όρους ένταξης έργων, παρακολούθησης και ελέγχου, κατ' αναλογία με το ΕΣΠΑ αλλά χωρίς τους πρόσθετους όρους επιλεξιμότητας που θέτουν για το ΕΣΠΑ οι Κανονισμοί των Διαρθρωτικών Ταμείων, και δια των έργων του και των κανονιστικών διατάξεων του θα συνεργεί με το ΕΣΠΑ εξασφαλίζοντας την προσθετικότητα εθνικών και κοινοτικών πόρων.

Σκοπός του ΕΠΑ είναι να παρέχει ένα συγκεκριμένο πλαίσιο άσκησης επενδυτικής πολιτικής εκ μέρους του Υπουργείου ή της Περιφέρειας, ένα σύνολο δεσμευτικών κανόνων αξιολόγησης- ένταξης - εκτέλεσης - ελέγχου - παρακολούθησης και κωδικοποίησης των έργων, και έναν κατάλογο των αναγκαίων για την προγραμματική περίοδο παρεμβάσεων στον τομέα ή στην περιφέρεια.

Κάθε Υπουργείο και κάθε Περιφέρεια θα κληθεί να καταρτίσει Αναπτυξιακό Πρόγραμμα για έργα χρηματοδοτούμενα αμιγώς από εθνικούς πόρους για την χρονική περίοδο 2007-2013 και θα τα υποβάλλει στο ΥΠΟΙΟ για επεξεργασία και έγκριση από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών.

Το περιεχόμενο και η δομή των Αναπτυξιακών Προγραμμάτων θα προσδιορίζονται κατ' αναλογία προς τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ αλλά σε λιτότερη και απλούστερη μορφή.

2. Γενικές κατευθύνσεις για την υλοποίηση του ΠΔΕ

Η αναγκαιότητα της πλήρους και ορθολογικής αξιοποίησης των πόρων του ΠΔΕ συνίσταται κυρίως στην εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας των έργων και παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται ώστε να επηρεαστούν θετικά όλοι οι τομείς της Οικονομίας και να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της χώρας.

Η τελική διαμόρφωση και έγκριση του ΠΔΕ θα πραγματοποιηθεί, όπως κάθε έτος, από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, με βάση τις συγκεκριμένες αναλυτικές προτάσεις που θα υποβάλουν οι αρμόδιοι φορείς (**Βουλή, Υπουργεία, Περιφέρειες, Νομαρχίες**) σχετικά με τα έργα και τις μελέτες που προγραμματίζουν να εκτελέσουν κατά το 2008. Οι προτάσεις αυτές θα πρέπει να συνταχθούν μέσα στα προβλεπόμενα **χρονικά όρια**, σύμφωνα με τις γενικές κατευθύνσεις και τις οδηγίες που περιέχονται στην παρούσα εγκύκλιο, ώστε να διευκολυνθεί η διαδικασία κατάρτισης, έγκρισης και παρακολούθησης του Προγράμματος.

Για την απρόσκοπτη χρηματοδότηση τόσο των έργων που είναι ενταγμένα στα συγχρηματοδοτούμενα από την Ε.Ε. προγράμματα, όσο και των έργων που χρηματοδοτούνται αμιγώς από εθνικούς πόρους, το **ΠΔΕ χωρίζεται σε δύο τμήματα**. Για το κάθε τμήμα έχει καθοριστεί χωριστό όριο πληρωμών από τον εγκεκριμένο από τη Βουλή Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων.

Τα κονδύλια του ΠΔΕ βρίσκονται σε πλήρη αντιστοιχία με τις προτεραιότητες που τίθενται για τη χρηματοδότηση των συγχρηματοδοτούμενων από την Ε.Ε. προγραμμάτων και έργων σύμφωνα και με τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί.

Επισημαίνεται ότι οι φορείς θα πρέπει, πριν από την ένταξη στο ΠΔΕ των έργων που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους, να μην προχωρούν σε διαδικασίες δημοπράτησης των έργων.

Στις περιπτώσεις όμως των συγχρηματοδοτούμενων έργων οι αναθέτουσες Αρχές δύνανται να προκηρύσσουν διαγωνισμούς πριν από την εγγραφή των έργων στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) (και για λόγους επιτάχυνσης της διαδικασίας ανάληψης νομικών δεσμεύσεων) υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

-Η διέπουσα το έργο νομοθεσία δεν προβλέπει ως αναγκαία προϋπόθεση της προκήρυξης την εγγραφή του έργου στο ΠΔΕ

και

-Έχει εκδοθεί από την αρμόδια ΕΥΔ η πράξη ένταξης του έργου που συγχρηματοδοτείται από τα διαρθρωτικά ταμεία ή υπάρχει εγκριτική απόφαση του Ταμείου Συνοχής, και έχει προεγκριθεί η διαδικασία δημοπράτησης.

Επισημαίνεται όμως ότι η αρμόδια Αρχή θα πρέπει να επισπεύσει παράλληλα με την προκήρυξη του διαγωνισμού και την εγγραφή του έργου στο ΠΔΕ, διότι σε κάθε περίπτωση υποχρεωτικά ο προϋπολογισμός του έργου θα πρέπει να έχει εγγραφεί στο ΠΔΕ πριν την έκδοση της απόφασης κατακύρωσης του διαγωνισμού από την αναθέτουσα Αρχή.

Τέλος, προκειμένου να διασφαλιστεί η χρηστή δημοσιονομική διαχείριση με την εξασφάλιση των προϋποθέσεων που απαιτούνται εξακολουθεί να ισχύει το **Εθνικό σύστημα δημοσιονομικών διορθώσεων**. Για το σκοπό αυτό σύμφωνα με την ΚΥΑ με αριθμό πρωτ.

907/052/2.7.2003 (ΦΕΚ 878/2.7.2003) για «Εθνικό σύστημα δημοσιονομικών διορθώσεων για την ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών από πόρους του κρατικού προϋπολογισμού για την υλοποίηση προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων στο πλαίσιο Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (Κ.Π.Σ.), του Ταμείου Συνοχής και των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών για την προγραμματική περίοδο 2000-2006», παρακαλούνται οι φορείς και οι τελικοί δικαιούχοι των έργων να τηρήσουν τα προβλεπόμενα στην προαναφερόμενη ΚΥΑ. Η μη τήρηση των κανόνων θα επιφέρει ανάκτηση των καταβληθέντων ποσών που έχουν κριθεί μη επιλέξιμα με τις ανάλογες οικονομικές επιπτώσεις.

3. Ανάλυση συνολικών μεγεθών

Το συνολικό ύψος του ορίου πληρωμών του ΠΔΕ 2008 καθορίστηκε σε **9.300,00 εκατ. ευρώ**. Το ποσό αυτό κατανέμεται σε **6.700,00 εκατ. ευρώ** για τα έργα που συγχρηματοδοτούνται από τα διαρθρωτικά Ταμεία της Ε.Ε. και σε **2.600,00 εκατ. ευρώ** για τα έργα που χρηματοδοτούνται μόνο από εθνικούς πόρους.

Από το συνολικό όριο πληρωμών κρατήθηκε **αποθεματικό 210,00 εκατ. ευρώ**. Ποσό 10,00 εκατ. ευρώ θα διατεθεί για συγχρηματοδοτούμενα έργα και ποσό 200,00 εκατ. ευρώ για κάλυψη υποχρεώσεων εκτάκτων αναγκών (πυρόπληκτοι, πλημμυροπαθείς κλπ.). Το αποθεματικό θα κατανεμηθεί κατά τη διάρκεια του έτους στους επιμέρους τομείς και φορείς σύμφωνα με τις ανάγκες που θα παρουσιαστούν.

4. Κατανομή ορίου πληρωμών

Το όριο πληρωμών που καθορίστηκε για κάθε τομέα και φορέα του ΠΔΕ περιλαμβάνεται στο συνημμένο Παράρτημα Α' για έργα συγχρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση και στο Παράρτημα Β' για έργα του εθνικού προγράμματος του ΠΔΕ.

Το όριο πληρωμών κατά Περιφέρεια που καθορίστηκε για την χρηματοδότηση περιφερειακών έργων και προγραμμάτων περιλαμβάνεται στα Παραρτήματα Α' και Β'.

Το όριο πληρωμών που καθορίστηκε για τη χρηματοδότηση Νομαρχιακών έργων και προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από τα διαρθρωτικά Ταμεία της Ε.Ε. (ΣΑΝΑ/3) κατά Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση περιλαμβάνεται στο Παράρτημα Γ'.

Τα όρια πληρωμών που καθορίζονται για το Λοιπό ΠΔΕ (Εθνικοί Πόροι) στο Παράρτημα Β', είναι **δεσμευτικά** για όλους τους φορείς του προγράμματος. Σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να προγραμματισθεί η πραγματοποίηση πληρωμών πέραν του συνολικού ορίου πληρωμών του κάθε Φορέα.

Σε ότι αφορά στα όρια πληρωμών για τα συγχρηματοδοτούμενα έργα (Παραρτήματα Α' και Γ') που υλοποιούνται στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ, Ταμείου Συνοχής και Κοινοτικών Πρωτοβουλιών, μπορεί να εγκριθεί αύξηση του ορίου πληρωμών κατά τη διάρκεια του έτους για την απρόσκοπτη χρηματοδότηση των έργων αυτών.

Λόγω της ανάγκης αυστηρής τήρησης του συνολικού ορίου πληρωμών για το ΠΔΕ 2008, οι αιτούμενες αυξήσεις πιστώσεων θα προωθούνται κατά προτεραιότητα για τα έργα εκείνα του Γ' Κ.Π.Σ., του Ταμείου Συνοχής, των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών καθώς και του ΕΣΠΑ, που θα συμβάλλουν άμεσα με τις δαπάνες τους στην κάλυψη της απαιτούμενης απορρόφησης πόρων για το 2008.

Για να εξασφαλισθεί η ευελιξία του ΠΔΕ, οι συνολικές πιστώσεις που θα κατανεμηθούν στα επιμέρους έργα μπορούν να υπερβαίνουν:

α) μέχρι **60%** το αντίστοιχο εγκεκριμένο όριο πληρωμών των **ΣΑ/3, ΣΑ/7**. Σε περίπτωση που στις ΣΑ/3 και ΣΑ/7 το άνοιγμα μεταξύ πιστώσεων και ορίου πληρωμών

υπερβαίνει το 60%, το πρόγραμμα θα εγκρίνεται από το ΥΠΟΙΟ-Δ/ση Δημοσίων Επενδύσεων (Δ.Δ.Ε.) μόνο ύστερα από αξιολόγηση.

β) μέχρι **20%** το αντίστοιχο εγκεκριμένο όριο πληρωμών των ΣΑ που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Σε περίπτωση που το άνοιγμα μεταξύ πιστώσεων και ορίου πληρωμών υπερβαίνει το ανωτέρω ποσοστό, το πρόγραμμα δεν θα εγκρίνεται και θα επιστρέφεται στο Φορέα για διόρθωση και επανυποβολή.

γ) μέχρι **30%** το αντίστοιχο εγκεκριμένο όριο πληρωμών των ΣΑ/8 και ΣΑ/9 του ΕΣΠΑ 2007-2013. Σε περίπτωση που στις ΣΑ/8 και ΣΑ/9 το άνοιγμα μεταξύ πιστώσεων και ορίου πληρωμών υπερβαίνει το 30%, το πρόγραμμα θα εγκρίνεται από το ΥΠΟΙΟ-Δ.Δ.Ε. ύστερα από αξιολόγηση.

Για τις ΔΕΚΟ ή εταιρείες του Δημοσίου μιας μετοχής θα συνεχιστεί η έκδοση χωριστών Συλλογικών Αποφάσεων ως εξής: για έργα που συγχρηματοδοτούνται από την Ε.Ε. ΣΑ/7 και ΣΑ/9, για έργα του λοιπού ΠΔΕ ΣΑ/5 και για έργα του λοιπού ΠΔΕ που δανειοδοτούνται από Διεθνείς Οργανισμούς ΣΑ/6.

Για τα έργα που χρηματοδοτούνται αμιγώς από εθνικούς πόρους θα εκδοθούν ΣΑ (απλές), ενώ για τα έργα που έχουν ενταχθεί σε προγράμματα δανειοδοτούμενα από την ΕΤΕπ και την ΤΑΣΕ θα εκδοθούν ΣΑ/1.

Επισημαίνεται ότι τα όρια πληρωμών των ΣΑ, ΣΑ/1, ΣΑ/3, ΣΑ/5, ΣΑΕ/6, ΣΑ/7, ΣΑ/8 και ΣΑ/9 δεν είναι δεσμευτικά για το ΥΠΟΙΟ. Η έγκριση και κατανομή αυτών των ορίων στους επιμέρους φορείς θα εξαρτηθεί από την πληρότητα των προτάσεων σύμφωνα με τους όρους της παρούσας Εγκυκλίου στο πλαίσιο της ασκούμενης δημοσιονομικής πολιτικής.

5. Προϋποθέσεις επιλογής και χρηματοδότησης έργων

5.1. Έργα Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 2000-2006 (Γ' ΚΠΣ), Ταμείου Συνοχής II & Κοινοτικών Πρωτοβουλιών 2000-2006

α. Γενικά

Για την καλύτερη παρακολούθηση και απρόσκοπτη χρηματοδότηση των έργων, θα εγκριθούν και εκδοθούν ΣΑ/3, ΣΑ/7 που θα περιλαμβάνουν έργα που θα συγχρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο υλοποίησης του Γ' ΚΠΣ, των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών 2000-2006 και του Ταμείου Συνοχής II.

Για την έγκαιρη υποβολή των προτάσεων των έργων σε ΣΑ/3, ΣΑ/7 είναι απαραίτητο να υπάρξει απόλυτος συντονισμός των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης και των φορέων, ώστε οι προτάσεις των φορέων για ένταξη στο ΠΔΕ να συμβαδίζουν με τις αποφάσεις ένταξης των έργων στα επιχειρησιακά προγράμματα (ή τις εγκριτικές αποφάσεις του Ταμείου Συνοχής αντίστοιχα). Ειδικότερα οι φορείς θα πρέπει να συντονιστούν άμεσα με τις Ε.Υ.Δ. των ΠΕΠ για τα έργα που είναι ενταγμένα σε Σ.Α./3 ώστε να μην καθυστερούν οι προτάσεις ένταξης στο ΠΔΕ.

Τα στοιχεία των έργων που έχουν ενταχθεί σε επιχειρησιακά προγράμματα πρέπει να ταυτίζονται πλήρως με τα στοιχεία των έργων που εντάσσονται στο ΠΔΕ.

Οι προτάσεις για ένταξη έργων στο ΠΔΕ 2008 θα πρέπει να περιέχουν την ίδια ονομασία έργου και τα ίδια βασικά οικονομικά στοιχεία, κατά έργο, όπως έχουν εγκριθεί από τις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης κατά την ένταξη των έργων αυτών σε επιχειρησιακά προγράμματα και την εισαγωγή τους στο ΟΠΣ. Στις προτάσεις θα πρέπει, επίσης, να

περιλαμβάνεται, κατά έργο, και ο κωδικός του επιχειρησιακού προγράμματος στο οποίο είναι ενταγμένο το έργο αυτό, καθώς και ο κωδικός ΟΠΣ (MIS) του έργου .

Τα Προγράμματα των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων (ΣΑΝΑ/3) μπορούν να περιλαμβάνουν έργα των ΠΕΠ και των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών.

Στις περιπτώσεις που εγκρίνεται η ένταξη πράξεων σε Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα με τελικό δικαιούχο Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση (Ν.Π.Δ.Δ. ? έμμεση πληρωμή) τότε η πράξη θα εντάσσεται ως χωριστό ενάρημο σε ΣΑΕ-Μ/3 του αρμόδιου Υπουργείου έργο της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και η πίστωση θα μεταβιβάζεται σ' αυτήν με τις ισχύουσες διαδικασίες.

Παρόμοια διαδικασία θα εφαρμόζεται και στις περιπτώσεις όπου οι αρμόδιες Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των ΠΕΠ και των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών εντάσσουν πράξεις με τελικό δικαιούχο Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και εγγραφή αντίστοιχου έργου σε ΣΑΕΠ/3.

Οι πληρωμές που γίνονται από τους φορείς των συλλογικών αποφάσεων σε βάρος του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων διακρίνονται σε άμεσες και έμμεσες πληρωμές σύμφωνα με το άρθρο 11 του Ν.2860/2000.

Όταν τελικός δικαιούχος ορίζεται συγκεκριμένο ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ, η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης θα πρέπει να αναφέρει σαφώς στην απόφαση ένταξης της πράξης ότι θα ακολουθηθεί η διαδικασία της έμμεσης πληρωμής σύμφωνα με το Ν. 2860/2000. Η χρηματοδότηση ή η επιχορήγηση του ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ αντίστοιχα, μετά την εγγραφή του έργου στο συγχρηματοδοτούμενο ΠΔΕ, θα μεταβιβάζεται από τον αρμόδιο φορέα (Υπουργεία, Περιφέρειες) στο Νομικό Πρόσωπο σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην απόφαση ένταξης.

Οι ΕΥΔ θα πρέπει να ασκούν διαρκή έλεγχο στα ΝΠΔΔ και ΝΠΙΔ ώστε η χρηματοδότησή τους από το ΠΔΕ να συμβαδίζει με την οικονομική πρόοδο και την εκτέλεση του φυσικού αντικείμενου των έργων που υλοποιούνται υπό την εποπτεία τους . **Στόχος είναι η αύξηση της απορροφητικότητας των εν λόγω έργων και η αποτροπή της συσσώρευσης κεφαλαίων στους λογαριασμούς των ΝΠ λόγω μη πραγματοποίησης πληρωμών.**

β. Ειδικά

β.1. Για την έγκαιρη ένταξη νέων έργων στο ΠΔΕ, η πρόταση θα συνοδεύεται απαραίτητα από τις αποφάσεις ένταξης των έργων από τους αρμοδίους Γενικούς ή Ειδικούς Γραμματείς (ή τις σχετικές εγκρίσεις του Ταμείου Συνοχής) , σύμφωνα με το Ν.2860/2000, άρθρο 5 και άρθρο 20.

β.2. Για τα συνεχιζόμενα έργα που έχουν ήδη ενταχθεί στο ΠΔΕ η πρόταση του φορέα θα συνοδεύεται από σχετικό πίνακα της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης σύμφωνα με το υπόδειγμα XXIII . Σε περίπτωση τροποποίησης της αρχικής απόφασης να υποβάλλεται η τελευταία απόφαση ένταξης. Οι Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης θα πρέπει να επικαιροποιήσουν τους προϋπολογισμούς των έργων στο συμβατικό τους αντικείμενο σύμφωνα με τις οδηγίες παρακολούθησης των συγχρηματοδοτούμενων έργων που έχουν δοθεί με το υπ' αριθ. 64516 / ΕΥΣ 6192 2/3/2003 έγγραφο της Ε.Υ.Σ.

Στις περιπτώσεις που υπάρχει μη επιλέξιμη δαπάνη, αυτή να αναφέρεται στην απόφαση ένταξης. Η δαπάνη αυτή για να χρηματοδοτηθεί από το ΠΔΕ θα πρέπει να συνοδεύεται από σύμφωνη γνώμη της Ε.Υ.Δ. με τεχνικοοικονομική τεκμηρίωση του Φορέα, ο οποίος θα δεσμεύεται για τα ποσά αυτά που θα βαρύνουν το κάθε έργο στο πλαίσιο του ετήσιου ορίου πληρωμών της Εγκυκλίου,

β.3. Έργα που έχουν ήδη ενταχθεί στο ΠΔΕ (σε ΣΑ/3 και ΣΑ/7) και για τα οποία έχουν εκδοθεί αποφάσεις απένταξής τους από το αντίστοιχο ΕΠ, αντιμετωπίζονται ως εξής:

- τα έργα που απεντάσσονται από ΕΠ και για τα οποία δεν έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές δεν μπορούν να προταθούν ξανά σε συγχρηματοδοτούμενα ενάρηματα.

- τα έργα που απεντάσσονται από το ΕΠ χωρίς εφαρμογή της ΚΥΑ δημοσιονομικών διορθώσεων και για τα οποία έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές σε βάρος του ΠΔΕ λόγω συμβατικών υποχρεώσεων, δεν θα επανεγγράφονται στις ΣΑ/3. Στις ΣΑ/3 θα παραμένουν τα έργα με προϋπολογισμό ίσο με τις πληρωμές που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι την ημερομηνία απένταξης.

β.4. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχουν διαθέσιμοι πόροι, δύνανται να χρηματοδοτηθούν από το ΠΔΕ 2008 συνεχιζόμενα έργα των ΣΑ/3 και ΣΑ/7 που οι προϋπολογισμοί τους περιλαμβάνουν και μη επιλέξιμες δαπάνες εφόσον γίνει επανέλεγχος της μη επιλέξιμης δαπάνης ως προς τη νομιμότητά της και επιβεβαίωση της συμπληρωματικότητάς της με το επιλέξιμο τμήμα του έργου με υποβολή σχετικής εισήγησης από την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης.

β.5. Με ευθύνη των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης να εξεταστεί η δυνατότητα μεταφοράς έργων από το ΠΔΕ (Εθνικό Σκέλος) στο Γ' ΚΠΣ εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις και τα κριτήρια επιλεξιμότητας.

β.6. Στις περιπτώσεις έργων που ο προϋπολογισμός τους καλύπτει και **δαπάνες για την απόκτηση γης ή δαπάνες απαλλοτριώσεων**, για την ένταξή τους ακολουθείται η παρακάτω διαδικασία: Ο προτεινόμενος προϋπολογισμός των έργων αυτών για εγγραφή τους σε ΣΑ/3, ΣΑ/7 του ΠΔΕ 2008, μετά την έκδοση της απόφασης ένταξης σε ΕΠ, θα πρέπει να είναι το καθαρό επιλέξιμο κόστος χωρίς τις επιλέξιμες ή μη δαπάνες για απόκτηση γης (απαλλοτριώσεις, αγορά γηπέδων κ.λπ.). Το κόστος για το σύνολο των δαπανών (επιλέξιμων ή μη) για κτήση γης ή απαλλοτριώσεις θα αποτελεί **τον προτεινόμενο προϋπολογισμό αυτοτελούς έργου** για εγγραφή στην ίδια ΣΑ/3, ΣΑ/7 και η πρόταση αυτή θα πρέπει να υποβάλλεται με την πρόταση ένταξης του έργου της κατασκευής. **Σημειώνεται ότι οι φορείς θα πρέπει να τεκμηριώνουν με αναλυτική κατάσταση που θα υποβάλλουν στο ΥΠΟΙΟ τις αυξήσεις στους προϋπολογισμούς των απαλλοτριώσεων που προέρχονται από δικαστικές αποφάσεις.**

Σε ότι αφορά στο **Ταμείο Συνοχής II**, η υποβολή προτάσεων από τους αρμόδιους φορείς για ένταξη έργων στο συγχρηματοδοτούμενο ΠΔΕ (ΣΑ/3, ΣΑ/7) θα γίνεται μετά την έκδοση των εγκριτικών αποφάσεων του Ταμείου Συνοχής II και σε εφαρμογή του άρθρου 19 του ν. 2860/2000. Οι προτάσεις των φορέων θα συνοδεύονται απαραίτητα από σύμφωνη γνώμη των αρμόδιων Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων όπως προσδιορίζεται στην ΚΥΑ 22251/ΔΔΚΠΚΠ/1686/4.7.2001 (ΦΕΚ Β' 896/12.7.2001) καθώς και της αρμόδιας Ειδικής Υπηρεσίας Παρακολούθησης και Διαχείρισης του Ταμείου Συνοχής του ΥΠΟΙΟ.

Για την καλύτερη επεξεργασία των προτάσεων από την Υπηρεσία μας παρακαλούνται οι φορείς να τις υποβάλλουν ταξινομημένες κατά αύξοντα αριθμό σε αντιστοιχία με τις πράξεις ένταξης.

5.2. Έργα του ΕΣΠΑ 2007-2013 που συγχρηματοδοτούνται από Ε.Ε.

Για την απρόσκοπτη χρηματοδότηση των έργων του ΕΣΠΑ 2007-2013, θα εγκριθούν και θα εκδοθούν **ΣΑ/8 και ΣΑ/9** στο πλαίσιο υλοποίησης των νέων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων σύμφωνα με το Νόμο 3614/2007 και τις διαδικασίες που απαιτούνται.

Σε ότι αφορά στα όρια πληρωμών για τα συγχρηματοδοτούμενα έργα που θα υλοποιούνται στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007-2013 μέσω **των νέων ΣΑ/8 και ΣΑ/9**, αυτά θα εγκρίνονται με βάση το συνολικό όριο πληρωμών του συγχρηματοδοτούμενου από την Ε.Ε. ΠΔΕ μέχρι του ποσού του **1,00 δις ευρώ** περίπου.

Για την έγκαιρη υποβολή των προτάσεων των έργων οι φορείς υποχρεούνται να συντονιστούν με τις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης, ώστε οι προτάσεις των φορέων για ένταξη έργων στο ΠΔΕ να καταρτίζονται από τις αρμόδιες Υπηρεσίες αμέσως μετά την έκδοση των αποφάσεων ένταξης των έργων στα επιχειρησιακά προγράμματα.

Στις περιπτώσεις που απαιτούνται μη επιλέξιμες δαπάνες, αυτές να αναφέρονται στην απόφαση ένταξης. Οι δαπάνες αυτές για να χρηματοδοτηθούν από το ΠΔΕ θα πρέπει να συνοδεύονται από σύμφωνη γνώμη της Ε.Υ.Δ. με τεχνικοοικονομική τεκμηρίωση του Φορέα, ο οποίος θα δεσμεύεται για τα ποσά αυτά που θα βαρύνουν το κάθε έργο στο πλαίσιο του ετήσιου ορίου πληρωμών της Εγκυκλίου .

Από 1.1.2009 η διαχείριση των Σ.Α. θα γίνεται και ηλεκτρονικά μέσω του ΟΠΣ. Κατά τα λοιπά θα εφαρμοστούν οι διατάξεις του Νόμου 3614/2007 σε όλους τους τομείς που θα εξειδικευθούν με Υπουργικές Αποφάσεις.

5.3. Μελέτες προετοιμασίας έργων του ΕΣΠΑ 2007-2013

Πέραν των μελετών ωρίμανσης και προετοιμασίας του ΕΣΠΑ 2007-2013 που συγχρηματοδοτούνται από το Γ' ΚΠΣ, το ΠΔΕ 2008 δύναται να χρηματοδοτήσει μελέτες προετοιμασίας νέων έργων, με την προοπτική ένταξής τους σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2007-2013. Για να ενταχθούν αυτές στο ΠΔΕ (σε ΣΑ/8) θα πρέπει οι φορείς κατά την κατάρτιση των προτάσεών τους να λάβουν υπόψη το όριο πληρωμών της Εγκυκλίου και εντός του πλαισίου αυτού να εντάξουν τις μελέτες προετοιμασίας των συγχρηματοδοτούμενων έργων ύστερα από εισήγηση του εκάστοτε αρμόδιου φορέα για τη διαχείριση και παρακολούθηση των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2007-2013.

5.4. Λοιπά Κοινοτικά Προγράμματα ? Λοιπές Κοινοτικές Πρωτοβουλίες

Και το έτος 2008 το ΠΔΕ θα καλύψει στο πλαίσιο των υφιστάμενων δυνατοτήτων του μέρος της εθνικής συμμετοχής δημοσίων φορέων για λοιπά Κοινοτικά Προγράμματα και λοιπές Κοινοτικές Πρωτοβουλίες πέραν των αναφερόμενων στις προηγούμενες παραγράφους, εφόσον οι φορείς έχουν απευθυνθεί σε Χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διαχειρίζονται Ευρωπαϊκά Προγράμματα μέσω της εκάστοτε εποπτεύουσας αρχής, η οποία και θα αναλαμβάνει την υποχρέωση διάθεσης στους φορείς της εθνικής συμμετοχής.

Οι εποπτεύουσες αρχές των εν λόγω προγραμμάτων υποχρεούνται να υποβάλλουν βεβαίωση έγκρισης προς τη Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων προκειμένου να ελεγχθούν και να αξιολογηθούν τα προγράμματα αυτά για την ένταξή τους στο ΠΔΕ. Στις περιπτώσεις που οι φορείς έρχονται σε απευθείας διαπραγμάτευση με την ΕΕ, θα πρέπει πριν υποβληθεί το Πρόγραμμα στην ΕΕ, να έχουν εξασφαλίσει την ίδια συμμετοχή τους, ύστερα από σχετική πρόταση και αίτημα του φορέα προς τη Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων. Σε κάθε περίπτωση το ΠΔΕ δεν μπορεί εκ των υστέρων να καλύπτει αυτήν τη συμμετοχή και συνεπώς δεν θα γίνεται αποδεκτό κανένα αντίστοιχο αίτημα.

5.5. Έργα Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και Τράπεζας Ανάπτυξης Συμβουλίου Ευρώπης (ΤΑΣΕ)

Τα έργα που είναι ενταγμένα σε προγράμματα δανειοδοτούμενα από την ΕΤΕπ και την ΤΑΣΕ θα χρηματοδοτηθούν μέσω των ΣΑ/1 και ΣΑ/6, στις οποίες θα ενταχθούν με τα

τεχνικά και οικονομικά στοιχεία με τα οποία έχουν εγκριθεί από τους παραπάνω χρηματοδοτικούς Οργανισμούς.

Επιστούμε την προσοχή στους φορείς ότι οποιαδήποτε ενδεχόμενη δανειοδότηση έργων του ΠΔΕ από την ΕΤΕπ ή την ΤΑΣΕ, θα πρέπει να γίνεται μέσω του ΥΠΟΙΟ από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.

5.6. Έργα ΠΔΕ χρηματοδοτούμενα αποκλειστικά από εθνικούς πόρους (απλές ΣΑ)

α. Γενικά

Στο πλαίσιο του σχεδιασμού και της πολιτικής για το ΠΔΕ 2008 θα πρέπει να επιδιωχθεί η συνέργια και η συμπληρωματικότητα των έργων του εθνικού σκέλους με τα συγχρηματοδοτούμενα έργα του ΠΔΕ.

Οι φορείς για τους οποίους θα εκδοθούν συλλογικές αποφάσεις θα πρέπει να καταναείμουν τις πιστώσεις τους **κατά απόλυτη προτεραιότητα** για την κάλυψη των παρακάτω υποχρεώσεων.

I. Εξόφληση οφειλών των προηγούμενων ετών από εκτελεσθείσες εργασίες, ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις, δικαστικές αποφάσεις κλπ. Στο πλαίσιο αυτό οι φορείς θα πρέπει να μην αναλαμβάνουν υποχρεώσεις εκτέλεσης εργασιών πέραν των εγκεκριμένων πιστώσεων.

II. Εκτέλεση των συνεχιζόμενων έργων

Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει οι φορείς να αιτιολογούν με σαφήνεια τα εξής :

- Οι προτεινόμενοι προϋπολογισμοί των έργων για την ένταξή τους στο ΠΔΕ 2008 θα πρέπει να περιοριστούν στο ύψος του συμβατικού αντικειμένου σύμφωνα με την ισχύουσα περί δημοσίων έργων νομοθεσία και επικαιροποιούνται όταν κρίνεται αναγκαίο.
- Οι προτεινόμενες αλλαγές στους τίτλους των έργων θα πρέπει να ακολουθούνται από πλήρη αιτιολόγηση, καθώς έχει παρατηρηθεί τροποποιήσεις τίτλων να υποκρύπτουν επέκταση φυσικού αντικειμένου που μπορεί να υλοποιηθεί μόνο με ένταξη νέου έργου στο ΠΔΕ .
- Τυχόν έκτακτες ανάγκες (φυσικές καταστροφές κλπ.) για ένταξη νέων έργων στο ΠΔΕ 2008 θα αντιμετωπισθούν από το **αποθεματικό**, αφού ελεγχθεί η αναγκαιότητα, σκοπιμότητα και νομιμότητά τους, με την προϋπόθεση ότι θα υπάρχει από το φορέα πλήρης ετοιμότητα ώστε τα έργα να είναι άμεσα υλοποιήσιμα.

I II . Ένταξη νέων έργων

Επειδή το μεγαλύτερο μέρος των πιστώσεων δεσμεύεται για τη χρηματοδότηση των συγχρηματοδοτούμενων έργων από την Ε.Ε. θα πρέπει να αποφεύγεται η ένταξη νέων έργων στις απλές ΣΑ, εάν προηγουμένως δεν έχουν εξασφαλιστεί οι πόροι για την ολοκλήρωση των συνεχιζόμενων έργων. Οι προτάσεις για νέα έργα πρέπει να είναι περιορισμένες και απολύτως αναγκαίες και να εντάσσονται σε μία συγκροτημένη, μακροπρόθεσμη αναπτυξιακή στρατηγική.

Ειδικότερα για την ένταξη στο ΠΔΕ νέων έργων **προϋπολογισμού άνω των 3.000.000,00 ευρώ** απαιτείται αιτιολόγηση με την εκπόνηση πλήρους μελέτης τεχνικοοικονομικής σκοπιμότητας, από την οποία να προκύπτει ότι το προτεινόμενο νέο έργο είναι οικονομικά αποδοτικό και πρώτης προτεραιότητας με ακριβές χρονοδιάγραμμα εργασιών και ανάλογη πρόβλεψη χρηματοροών. Επίσης θα πρέπει να υπάρχει πλήρης αιτιολόγηση ως προς την ωριμότητα του έργου (ολοκλήρωση μελετών αδειοδότησης και έγκρισης με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης), ώστε να υπάρχει η δυνατότητα άμεσης δημοπράτησης.

β. Ειδικές κατηγορίες έργων

I. Έργα που εκτελούνται από Νομικά Πρόσωπα, ΔΕΚΟ και ΑΕ Δημοσίου (μιας μετοχής)

Επιπλέον των οδηγιών που περιέχονται στις προηγούμενες παραγράφους, ειδικά για τα έργα που εκτελούνται από ΝΠΔΔ, ΔΕΚΟ και ΑΕ Δημοσίου (μιας μετοχής), θα πρέπει κατά τον προσδιορισμό των πιστώσεων να συνυπολογισθούν και τα αδιάθετα υπόλοιπα που θα έχουν παραμείνει στους λογαριασμούς των έργων την 1.1.2008, στοιχεία που πρέπει να υποβάλλονται στη Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων για αξιολόγηση (ΚΥΑ με αρ. πρ. 54726/ΔΕ 9184/12.12.2007).

Οι χρηματοδοτήσεις για τα έργα που εκτελούν τα εν λόγω Νομικά Πρόσωπα, ΔΕΚΟ και ΑΕ θα γίνονται ύστερα από την υποβολή αιτήματος προς την Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων από τους εποπτεύοντες φορείς.

Η χρηματοδότηση θα γίνεται τμηματικά, ανάλογα με την πρόοδο εκτέλεσης των έργων και το πλάνο χρηματοροών που έχει υποβληθεί.

Για την ορθότερη διαχείριση των πόρων του ΠΔΕ οι φορείς που εποπτεύουν τα Ν. Π. προκειμένου να υποβάλλουν αίτημα χρηματοδότησης για την εκταμίευση της πίστωσης τρέχοντος έτους θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα τυχόν αδιάθετα υπόλοιπα των χρηματοδοτήσεων από προηγούμενα έτη, τα οποία θα μας γνωστοποιούνται με κάθε αίτημα χρηματοδότησης σύμφωνα με το υπόδειγμα **XXV**.

Οι εντολές κατανομής που θα υποβάλλονται από τους εποπτεύοντες φορείς προς την Τράπεζα της Ελλάδας θα πρέπει να γίνονται ύστερα από βεβαιωμένες απαιτήσεις πληρωμών (π.χ. φωτοτυπία πιστοποιημένων παραστατικών κλπ.) με διαδικασία που θα οριστεί με ευθύνη των Υπουργείων που θα πρέπει να ενισχύσουν τους μηχανισμούς εποπτείας τους.

Η επιχορήγηση των ΔΕΚΟ και ΑΕ του Δημοσίου (μιας μετοχής) που εγγράφεται στο ΠΔΕ προκειμένου να εκτελέσουν τα έργα τους, μπορεί να αυξάνει ισόποσα το μετοχικό τους κεφάλαιο εφόσον προκύπτει υποχρέωση, σε συνεργασία με την αρμόδια Υπηρεσία του ΓΛΚ.

II. Έργα Συμπράξεων Δημοσίου & Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ)

Με το Νόμο 3389/2005 για τις Συμπράξεις Δημοσίου - Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) ξεκίνησε ήδη η διαδικασία για την υλοποίηση έργων και την παροχή κοινωφελών υπηρεσιών με τη συνεργασία και συγχρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα, με στόχο την επιτάχυνση της δημιουργίας υποδομών, αλλά και τη βελτίωση της ποιότητας της παροχής των κοινωνικών υπηρεσιών. Παράλληλα, μέσω των ΣΔΙΤ, τονώνεται η οικονομική και επιχειρηματική δραστηριότητα, με τη δημιουργία μίας νέας αγοράς έργων και υπηρεσιών, που θα αποτελέσει έναν επιπλέον μοχλό ανάπτυξης για την Ελληνική οικονομία.

Από τον Απρίλιο του 2006 η Διυπουργική Επιτροπή των Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα έχει εγκρίνει την υλοποίηση **24 συμπράξεων** με ενδεικτικό προϋπολογισμό **3,1 δις ευρώ**. Τα έργα αυτά εντάσσονται σε διαφορετικούς τομείς της οικονομίας, και πιο συγκεκριμένα στους τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας, των λιμενικών υποδομών, της διαχείρισης απορριμμάτων και λυμάτων, της στέγασης δημόσιων υπηρεσιών και του τουρισμού. Ήδη έχουν ενταχθεί στο ΠΔΕ οι σχετικές δράσεις σύμφωνα με τις απαιτούμενες διαδικασίες του Νόμου(π.χ. προσλήψεις συμβούλων) για την υλοποίηση των έργων σύμπραξης.

Από το 2006 δημιουργήθηκε στο ΠΔΕ ειδική κατηγορία ΣΑΕ ανά φορέα του Δημοσίου (Υπουργεία και Περιφέρειες) που αφορά αποκλειστικά σε έργα και υπηρεσίες που υλοποιούνται βάσει του Νόμου 3389/2005 ως Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα. Πιστώσεις για τη χρηματοδότηση έργων και υπηρεσιών που εντάσσονται στις συγκεκριμένες ΣΑΕ δεν δύνανται να μεταφερθούν σε άλλη κατηγορία ΣΑΕ.

Έργα και υπηρεσίες εντάσσονται σε συλλογικές αποφάσεις (ΣΑΕ/ΣΔΙΤ), ύστερα από πρόταση του αρμόδιου δημόσιου φορέα και κατόπιν της έκδοσης σχετικής απόφασης υπαγωγής στο Νόμο 3389/2005 από τη Διυπουργική Επιτροπή Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα. Βασική προϋπόθεση αποτελεί η συμμετοχή του Δημοσίου στην αποπληρωμή της αρχικής ιδιωτικής χρηματοδότησης.

Ο φορέας θα προτείνει την ένταξη του έργου ως εξής:

- Ονομασία έργου (το αντικείμενο της σύμβασης ΣΔΙΤ)
- Προϋπολογισμός έργου (το συνολικό καταβλητέο στους ιδιωτικούς φορείς συμβατικό αντάλλαγμα)
- Πίστωση έτους (η ετήσια πληρωμή του Δημοσίου σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα της σύμβασης ΣΔΙΤ).

Οι προτάσεις των φορέων για ένταξη στο ΠΔΕ θα συνοδεύονται από τη σχετική απόφαση της ΔΕΣΔΙΤ για την υπαγωγή κάθε έργου στο Νόμο 3389/2005 και για ένταξη στο ΠΔΕ του συνολικού καταβλητέου στους Ιδιωτικούς φορείς συμβατικού ανταλλάγματος.

Η ετήσια χρηματοδότηση της σχετικής ΣΑΕ καθορίζεται σύμφωνα με το ύψος του ετήσιου καταβλητέου συμβατικού ανταλλάγματος σύμφωνα με την απόφαση της Ειδικής Γραμματείας ΣΔΙΤ (ΕΓΣΔΙΤ).

Η ΕΓΣΔΙΤ θα γνωστοποιεί στη Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων το χρονοδιάγραμμα των οικονομικών υποχρεώσεων που αναλαμβάνει το Δημόσιο ανά έργο σύμπραξης, προκειμένου να εκτιμάται η μελλοντική επιβάρυνση του ΠΔΕ ανά Αναθέτουσα Αρχή.

**ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΤΑΞΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ
ΕΡΓΩΝ ΕΘΝΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ**

6.1. Γενικά

Τα Υπουργεία, που εκτελούν ή εποπτεύουν την εκτέλεση έργων Εθνικού επιπέδου, θα πρέπει να υποβάλουν τις προτάσεις τους για το ΠΔΕ 2008 στο ΥΠΟΙΟ κατά ΣΑ, σύμφωνα με τα συνημμένα υποδείγματα.

6.2. Έργα συγχρηματοδοτούμενα από Ε.Ε. (Γ' ΚΠΣ 2000-2006, Κοινοτικές Πρωτοβουλίες, Ταμείο Συνοχής II, Λοιπά Κοινοτικά Προγράμματα)

Για τα έργα αυτά οι προτάσεις θα συνταχθούν κατά ΣΑ/3 & ΣΑ/7 από τα αρμόδια Υπουργεία και θα υποβληθούν μέχρι τις σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται για όλες τις κατηγορίες των έργων (συνεχιζόμενα, νέα έργα) στις παραγράφους **5.1 και 5.4.** της παρούσας Εγκυκλίου.

Οι προτάσεις θα υποβληθούν σε πίνακες σύμφωνα με τα συνημμένα υποδείγματα **I-IV.**

6.3. Έργα ΕΣΠΑ 2007-2013 που συγχρηματοδοτούνται από Ε.Ε.

Για τα έργα αυτά οι προτάσεις θα συνταχθούν κατά ΣΑ/8 & ΣΑ/9 από τα αρμόδια Υπουργεία και θα υποβληθούν σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται για όλες τις κατηγορίες των έργων και μελετών στις παραγράφους **5.2. και 5.3.** της παρούσας Εγκυκλίου.

Οι προτάσεις θα υποβληθούν σε πίνακες σύμφωνα με τα συνημμένα υποδείγματα **V, VI.**

6.4. Έργα χρηματοδοτούμενα από Εθνικούς Πόρους

Τα μεν έργα που χρηματοδοτούνται από Εθνικούς Πόρους και εντάσσονται στις απλές ΣΑ θα υποβληθούν σύμφωνα με τα υποδείγματα **IX , X** τα δε έργα που εκτελούνται από τις ΔΕΚΟ και ΑΕ θα ενταχθούν στις ΣΑ/5 σύμφωνα με τα παραπάνω υποδείγματα.

Τα έργα που χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους και δανειοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και τη Τράπεζα Ανάπτυξης του Συμβουλίου Ευρώπης (ΤΑΣΕ) θα ενταχθούν στις ΣΑ/1 και τα έργα που εκτελούνται από τις ΔΕΚΟ στις ΣΑ/6. Οι σχετικές προτάσεις θα υποβληθούν σύμφωνα με τα υποδείγματα **VII , VIII .**

6.5. Περιεχόμενο των προτάσεων των Φορέων

Οι πίνακες, με τα συγκεκριμένα έργα και τις μελέτες του κάθε Φορέα θα πρέπει να συνταχθούν με ιδιαίτερη προσοχή ως προς τα παρακάτω σημεία:

α. Για τις απλές ΣΑ (ΣΑ, ΣΑ/1, ΣΑ/5, ΣΑ/6) θα πρέπει να συμπληρωθεί **απαραίτητα τεχνικό δελτίο** σύμφωνα με το υπόδειγμα **XXIV** , τόσο για τα συνεχιζόμενα, για τα οποία ζητείται αύξηση του εγκεκριμένου προϋπολογισμού, όσο και για τα νέα έργα.

β. Για να αποφεύγονται οι συνεχείς τροποποιήσεις κατά τη διάρκεια του έτους θα πρέπει οι προτάσεις των φορέων για έργα εθνικών πόρων και συγχρηματοδοτούμενων από την Ε.Ε. να περιλαμβάνουν τις απαιτούμενες πιστώσεις για το σύνολο του έτους. Για να

πραγματοποιούνται εγκρίσεις για αυξήσεις πιστώσεων κατά τη διάρκεια του έτους θα πρέπει ο φορέας να συνυποβάλει πίνακα με τις αντίστοιχες απορροφήσεις.

γ. Για όλα τα έργα θα συμπληρώνονται στα αντίστοιχα υποδείγματα οι στήλες εκτιμώμενης κατανομής της απαιτούμενης χρηματοδότησης στα επόμενα έτη (2009-2011). Ειδικότερα για τα έργα των ΣΑ/3 , ΣΑ/7 θα βασίζονται στις σχετικές δεσμεύσεις υλοποίησης του Γ΄ ΚΠΣ, Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και Ταμείου Συνοχής και θα ακολουθεί το χρονοδιάγραμμα χρηματοδότησης (καταληκτικό έτος το 2008).

Για τα έργα του ΕΣΠΑ 2007-2013 (ΣΑ/8,ΣΑ/9) οι εκτιμήσεις θα βασίζονται στα εγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα υλοποίησης και τις αντίστοιχες χρηματοροές.

Για τα έργα των ΣΑ, ΣΑ/1, ΣΑ/5 και ΣΑ/6 οι εκτιμήσεις θα βασίζονται στην αναγκαιότητα και δυνατότητα υλοποίησής τους.

δ. Για τον προσδιορισμό της χωροταξικής κατανομής των έργων θα πρέπει να αναγράφεται ο κωδικός αριθμός του Νομού και της Περιφέρειας για κάθε έργο. Ειδικά για τα έργα του Ν. Αττικής θα προσδιορίζεται το Νομαρχιακό Διαμέρισμα (Αθηνών, Ανατολικής ή Δυτικής Αττικής και Πειραιά) στην περιοχή του οποίου εκτελείται το έργο. Σε περίπτωση που ένα έργο αφορά περισσότερους από ένα Νομούς θα αναγράφονται οι κωδικοί αριθμοί όλων των Νομών (ή οι ονομασίες των Νομαρχιακών Διαμερισμάτων Αττικής), μαζί με το ποσοστό της πίστωσης του έργου που αφορά κάθε νομό. Επειδή πολλοί φορείς δεν συμμορφώνονται με την παραπάνω υποχρέωση, με αποτέλεσμα ένα μεγάλο μέρος του ετήσιου ΠΔΕ να μην μπορεί να κατανεμηθεί χωροταξικά, τονίζεται ότι δεν θα εκδίδεται η ΣΑ σε περίπτωση που δεν προτείνεται χωροταξική κατανομή όλων των έργων, με εξαίρεση τα έργα που αφορούν όλη τη χώρα. Σχετικός πίνακας χωροταξικής κατανομής των έργων περιλαμβάνεται με τα υποδείγματα πινάκων στην παρούσα εγκύκλιο.

ε. Τα ποσά που προβλέπονται για πληρωμή απαλλοτριώσεων, εφόσον αποτελούν αντικείμενο του εγκεκριμένου προϋπολογισμού, θα περιλαμβάνονται στην προτεινόμενη πίστωση του έργου. Σημειώνεται ότι οι φορείς θα πρέπει να τεκμηριώνουν με αναλυτική κατάσταση που θα υποβάλλουν στο ΥΠΟΙΟ τις αυξήσεις στους προϋπολογισμούς των απαλλοτριώσεων που προέρχονται από δικαστικές αποφάσεις.

Ειδικότερα για τα συγχρηματοδοτούμενα έργα που περιλαμβάνουν δαπάνες απαλλοτριώσεων έχει ισχύ η **παρ. 5.1. β.6.**

στ. Σε ιδιαίτερο πίνακα θα υποβληθούν οι προτάσεις για τις ειδικές διατάξεις που απαιτούνται για την ενεργοποίηση των ΣΑ (διαγραφή ή τροποποίηση παλαιών ειδικών διατάξεων, ένταξη νέων). Οι φορείς υποχρεούνται να διαγράψουν ή να προσθέσουν τις ειδικές διατάξεις κατά την υποβολή των προτάσεών τους.

Οι Φορείς που χρηματοδοτούν έργα με την διαδικασία των προκαταβολών (υπόλοιπο πίστωσης προηγούμενου έτους συν 20% επί της πίστωσης αυτής), σύμφωνα με την Κοινή Απόφαση των Υφυπουργών Οικονομίας και Οικονομικών με αρ. πρ. 54726/ΔΕ 9184/12.12.2007 **θα πρέπει να συμπεριλάβουν υποχρεωτικά τα έργα αυτά στην αρχική πρόταση για ένταξη έργων στο ΠΔΕ 2008** (έκδοση αρχικής ΣΑ), ανεξάρτητα αν προτίθενται ή όχι να τα επαναχρηματοδοτήσουν κατά τη διάρκεια του έτους. Αν τα έργα για τα οποία έχουν γίνει πληρωμές εντός του έτους δεν ενταχθούν στο ΠΔΕ του ιδίου έτους, τότε προκύπτουν δημοσιονομικές ευθύνες για τους υπολόγους διαχειριστές για τις πληρωμές των έργων αυτών.

Επίσης θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις πληρωμές των έργων που θα πρέπει εγκαίρως να συμφωνούνται, δεδομένου ότι παρουσιάζονται μεγάλες διαφορές μεταξύ των στοιχείων των Φορέων και της Τράπεζας της Ελλάδας.

Σημειώνεται ότι οι πληρωμές που ανακοινώνονται από την Τράπεζα της Ελλάδας είναι δεσμευτικές για τις Δημόσιες Επενδύσεις χωρίς την εκ των υστέρων δυνατότητα τακτοποίησής τους.

6.6. Επιχορηγήσεις Οργανισμών Αθήνας και Θεσσαλονίκης από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων 2008

Οι φορείς υλοποίησης του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων στις Περιφέρειες Αττικής και Θεσσαλονίκης, θα εγγράψουν υποχρεωτικά στις οικείες ΣΑΕ και ΣΑΜ σε ιδιαίτερο έργο, πίστωση υπέρ των Οργανισμών Αθήνας και Θεσσαλονίκης που θα αντιστοιχεί τουλάχιστον στο 2% του συνολικού Προγράμματος για την Περιφέρεια Αττικής (Ν. 1515/85, άρθρο 8, παράγραφος 1β) και στο 3% για την Περιφέρεια Θεσσαλονίκης (Ν. 1561/85, άρθρο 8, παράγραφος 1β).

6.7. Αμοιβές προσωπικού από ΣΑΕ και ΣΑΜ

Οι φορείς δύνανται να καταβάλλουν αμοιβές και αποζημιώσεις για προσωπικό που έχει προσληφθεί ή πρόκειται να προσληφθεί εις βάρος των πιστώσεων του ΠΔΕ, εφόσον προβλέπονται από σχετικό νόμο και μετά από εγκριτική απόφαση (ΚΥΑ).

Οι προτάσεις που αφορούν καταβολή επιδομάτων σε μόνιμο προσωπικό του Δημοσίου πρέπει να προβλέπονται από ισχύουσα διάταξη Νόμου, ή οποία θα υποβάλλεται μαζί με την ακριβή ανάλυση του αιτούμενου ποσού στο σύνολο του έτους.

6.8. Λειτουργικές δαπάνες των φορέων

Στις περιπτώσεις που προβλέπεται από τη σχετική Νομοθεσία να εντάσσονται στο ΠΔΕ έργα που περιλαμβάνουν λειτουργικές δαπάνες, αυτές θα πρέπει να αιτιολογούνται πλήρως με την υποβολή της σχετικής νομοθεσίας και ανάλυση ανά κατηγορία δαπάνης. Η πρόταση θα πρέπει να περιλαμβάνει τις συνολικές απαιτήσεις του έτους.

6.9. Δαπάνες για εκτός έδρας κινήσεις

Οι δαπάνες για εκτός έδρας κινήσεις και οδοιπορικά έξοδα θα εντάσσονται σε ΣΑ και θα υπολογίζονται επί του ορίου πληρωμών της Εγκυκλίου της κάθε ΣΑ (Ν. 1647/86 και Ν. 1832/89).

7. ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Οι Περιφέρειες που θα εκτελέσουν έργα περιφερειακού επιπέδου θα πρέπει να υποβάλλουν τις προτάσεις τους στο ΥΠΟΙΟ κατά ΣΑΕΠ/ΣΑΜΠ σύμφωνα με τα συνημμένα υποδείγματα.

7.1. Έργα συγχρηματοδοτούμενα από το Γ' ΚΠΣ (ΣΑΕΠ/3 και ΣΑΜΠ/3)

Οι Περιφέρειες θα συντάξουν και θα υποβάλουν προτάσεις για όλες τις κατηγορίες των έργων (συνεχιζόμενα έργα, νέα έργα).

Οι προτάσεις θα υποβληθούν σύμφωνα με τις διαδικασίες που περιγράφονται στις παραγράφους **5.1. και 5.4.** της παρούσας Εγκυκλίου σε πίνακες σύμφωνα με τα συνημμένα **υποδείγματα XI , XII , XIII , XIV .**

7.2. Έργα συγχρηματοδοτούμενα από την Ε.Ε. για το ΕΣΠΑ 2007-2013 (ΣΑΕΠ/8 και ΣΑΜΠ/8)

Οι Περιφέρειες θα συντάξουν και θα υποβάλουν προτάσεις για όλες τις κατηγορίες των έργων και μελετών.

Οι προτάσεις θα υποβληθούν σύμφωνα με τις διαδικασίες που περιγράφονται στις παραγράφους **5.2. και 5.3.** της παρούσας Εγκυκλίου σε πίνακες σύμφωνα με τα συνημμένα **υποδείγματα XV , XVI .**

7.3. Έργα Λοιπού ΠΔΕ (ΣΑΕΠ/ΣΑΜΠ) από εθνικούς πόρους

Οι προτάσεις για το ΠΔΕ που χρηματοδοτεί έργα και μελέτες αποκλειστικά από εθνικούς πόρους θα πρέπει να υποβληθούν σύμφωνα με τα **υποδείγματα XVII , XVIII .**

7.4. Πόρος των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης

Το ποσόν του πόρου (1%) σύμφωνα με την Υπ. Απόφαση 45743/24.1.2000 περί καθορισμού ποσοστού επί των χρηματοδοτήσεων που διαχειρίζονται τα Περιφερειακά Ταμεία Ανάπτυξης ως πόρου αυτών, υπολογίζεται κάθε έτος με βάση τα ποσά των κατανομών του προηγούμενου έτους σε κάθε ΣΑΕΠ/ΣΑΜΠ που διαχειρίζεται το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης(ΠΤΑ).

Το ποσό που προκύπτει από το ποσοστό 1% εγγράφεται ως πίστωση σε ειδικό έργο στις ΣΑΕΠ και ΣΑΜΠ.

7.5. Δαπάνες για εκτός έδρας κινήσεις

Οι δαπάνες για εκτός έδρας κινήσεις και οδοιπορικά έξοδα θα εντάσσονται σε ΣΑΕΠ και θα υπολογίζονται επί του ορίου πληρωμών της Εγκυκλίου της κάθε ΣΑΕΠ (Ν. 1647/86 και Ν. 1832/89).

8. ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΩΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΩΝ

8.1. Γενικά

Οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις που θα εκτελέσουν έργα Νομαρχιακού επιπέδου θα πρέπει να υποβάλουν τις προτάσεις στο ΥΠΟΙΟ για το έτος 2008 σύμφωνα με τις παρακάτω οδηγίες:

8.2. Νομαρχιακά Προγράμματα ΣΑΝΑ/3

Τα Νομαρχιακά Προγράμματα Δημοσίων Επενδύσεων ΣΑΝΑ/3 θα καταρτιστούν, στο πλαίσιο των δεσμεύσεων των αντιστοίχων ΠΕΠ και Κοινοτικών Πρωτοβουλιών, για την απρόσκοπτη υλοποίηση του Γ' ΚΠΣ σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2860/2000 και των ισχυουσών περί Δημοσίων Επενδύσεων διατάξεων και των διατάξεων για τη Διοίκηση της Περιφέρειας, της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης κλπ.

Τα προγράμματα αυτά θα υποβληθούν και θα εγκριθούν σύμφωνα με τις διαδικασίες των **παραγράφων 5.1., 5.4.** και θα περιληφθούν σε πίνακες σύμφωνα με τα **υποδείγματα XIX , XX .**

Ποσοστό 1% του ορίου πληρωμών της Εγκυκλίου της ΣΑΝΑ-029/3 έτους 2008 μπορεί να διατεθεί για την κάλυψη δαπανών για εκτός έδρας κινήσεις του Τεχνικού προσωπικού, που γίνεται για την εκτέλεση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, σύμφωνα με την ισχύουσα Νομοθεσία(Ν. 1647/86, Ν. 1832/89).

8.3. Νομαρχιακά Προγράμματα ΣΑΝΑ/8 για το ΕΣΠΑ 2007-2013

Τα Νομαρχιακά Προγράμματα Δημοσίων Επενδύσεων ΣΑΝΑ/8 θα καταρτιστούν, στο πλαίσιο των δεσμεύσεων των αντιστοίχων ΕΠ για την απρόσκοπτη υλοποίηση του ΕΣΠΑ 2007-2013. Τα προγράμματα αυτά θα υποβληθούν και θα εγκριθούν σύμφωνα με τις διαδικασίες των **παραγράφων 5.2. και 5.3.** και θα περιληφθούν σε πίνακες σύμφωνα με τα **υποδείγματα XXI , XXII .**

9. Κατάρτιση και Χρηματοδότηση του Προγράμματος ΟΤΑ (ΣΑΤΑ 0029).

Για την απόδοση των εσόδων που προβλέπεται για τη χρηματοδότηση της ΣΑΤΑ 0029 από τις διατάξεις του άρθρου 25 του Ν. 1828/89 όπως ισχύει σήμερα, στους δικαιούχους ΟΤΑ, το ποσό που αντιστοιχεί για το 2008 ανέρχεται στα **745,00 εκατ. ευρώ,**

εγγράφεται στον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων και διατίθεται για τη χρηματοδότηση επενδυτικών δραστηριοτήτων των ΟΤΑ.

Η κατανομή των κεντρικών αυτοτελών πόρων κατά νομό καθώς και τα κριτήρια κατανομής της ΣΑΤΑ κάθε νομού έτους 2008 θα καθοριστούν με την κοινή Απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών & Εσωτερικών-Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης και την έκδοση εν συνεχεία της ΣΑΤΑ-0029 ύστερα από πρόταση του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

Οι πιστώσεις της ΣΑΤΑ στους δικαιούχους ΟΤΑ θα μεταβιβάζονται με την προϋπόθεση ότι θα έχουν καταρτισθεί και εγκριθεί, σύμφωνα με την ισχύουσα διαδικασία, τα αντίστοιχα προγράμματά τους.

10. Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης «ΘΗΣΕΑΣ»

Για την υποστήριξη των ΟΤΑ Α' βαθμού ως προς την πραγματοποίηση επενδύσεων τοπικής ανάπτυξης, καθώς και για τη βελτίωση της ποιότητας των υφιστάμενων υποδομών και των παρεχομένων υπηρεσιών υλοποιείται το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Πρόγραμμα «ΘΗΣΕΑΣ» Νόμος 3274/19-10-2004, Κεφάλαιο Β').

Το ΠΔΕ χρηματοδοτεί και το 2008 τους ΟΤΑ Α' βαθμού μέσω του Προγράμματος «ΘΗΣΕΑΣ» (ΣΑΕ-255 του ΥΠΕΣΔΔΑ) για τη χρηματοδότηση της οποίας δεσμεύεται ποσοστό που αντιστοιχεί στο ποσόν των **140,50 εκατ. ευρώ** από το σκέλος των αμιγώς εθνικών πόρων.

Επιπλέον στο ΠΔΕ 2008 τα εμπλεκόμενα Υπουργεία και οι Περιφέρειες θα πρέπει να καταρτίσουν τα προγράμματά τους λαμβάνοντας υπόψη τις δεσμεύσεις του «ΘΗΣΕΑ» και να υποβάλουν τις προτάσεις τους με μειωμένα τα Όρια Πληρωμών τους (από τις ΣΑ της επιλογής τους) κατά τη δέσμευση του «ΘΗΣΕΑ» σύμφωνα με τον συνημμένο πίνακα.

Επισημαίνεται ότι οι εμπλεκόμενοι φορείς (Υπουργεία και Περιφέρειες) θα πρέπει να δηλώσουν με έγγραφό τους προς τη Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων πριν την υποβολή της αρχικής τους πρότασης τα όρια πληρωμών των Συλλογικών Αποφάσεων αρμοδιότητάς τους που θα διαμορφωθούν με βάση τις δεσμεύσεις του προγράμματος «ΘΗΣΕΑΣ». Στο πλαίσιο αυτό θα ακολουθήσουν οι προτάσεις των φορέων για το ΠΔΕ 2008. Στη περίπτωση της μη τήρησης από τους φορείς της παραπάνω οδηγίας, το ΥΠΟΙΟ θα προβαίνει κατά την κρίση του στην επιλογή των ΣΑ.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΣΑ

ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ? ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΑ

11. Διαδικασία χρηματοδοτήσεων

Τα αιτήματα των φορέων για χρηματοδότηση των ΣΑ (σύμφωνα με το υπόδειγμα **XXV**) που υποβάλλονται στη Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων θα πρέπει να αποστέλλονται εντός του πρώτου δεκαημέρου κάθε μηνός ώστε να είναι εφικτός και άμεσος ο προγραμματισμός των μηνιαίων χρηματοδοτήσεων. Όσα αιτήματα υποβάλλονται μετά την ανωτέρω ημερομηνία θα εξετάζονται από την Υπηρεσία μας και θα υλοποιούνται τον επόμενο μήνα.

Η τελευταία χρηματοδότηση θα εκτελείται ως εξής:

- α) Για το ΠΔΕ του εθνικού σκέλους μέχρι την 30^η Νοεμβρίου**
- β) Για το συγχρηματοδοτούμενο ΠΔΕ μέχρι την 30^η Νοεμβρίου**

Επίσης οι εντολές κατανομής των φορέων προς την Τράπεζα Ελλάδας θα εκτελούνται ως εξής:

- α) Για το ΠΔΕ του εθνικού σκέλους μέχρι την 5^η Δεκεμβρίου**
- β) Για το συγχρηματοδοτούμενο ΠΔΕ μέχρι την 10^η Δεκεμβρίου**

Δεδομένου ότι ο μήνας Δεκέμβριος είναι μήνας τακτοποιητικός για το ΠΔΕ, δημιουργεί την υποχρέωση στους φορείς για τήρηση των ανωτέρω προθεσμιών. Τυχόν τροποποιήσεις του ΠΔΕ εντός του Δεκεμβρίου θα έχουν ως συνέπεια **να καθίσταται αδύνατη**, στις αρχές του νέου έτους, **η απορρόφηση κονδυλίων με τη διαδικασία των προκαταβολών του υπολοίπου των πιστώσεων του προηγούμενου έτους συν το 20%.**

Συνέπεια της μη τήρησης των ανωτέρω προθεσμιών είναι να καθυστερεί η ολοκλήρωση της έκδοσης των τελικών συλλογικών αποφάσεων, η ολοκλήρωση του οικονομικού απολογισμού του ΠΔΕ και η αδυναμία άμεσης εκτέλεσης του Προγράμματος του νέου έτους.

12. Διαδικασία έναρξης - υλοποίησης του ΠΔΕ 2008 ? Έκδοση Αρχικών ΣΑ - Διαδικασία τροποποίησης του ΠΔΕ 2008

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η απρόσκοπτη συνέχιση εκτέλεσης των έργων του ΠΔΕ 2008 θα πρέπει οι αρμόδιοι φορείς να υποβάλλουν άμεσα τις προτάσεις τους στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων μέσα στις προβλεπόμενες με την παρούσα Εγκύκλιο προθεσμίες (το αργότερο μέχρι τις **20 Μαρτίου 2008**) με έγγραφο που θα υπογράφεται από τον αρμόδιο Υπουργό, τον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας και το Νομάρχη αντίστοιχα σε δύο πρωτότυπα αντίγραφα. Παράλληλα θα πρέπει να αποστέλλεται

και σε ηλεκτρονική μορφή (δισκέτα ή cd).Επισημαίνεται ότι οι προτάσεις που δεν τηρούν τις οδηγίες της Εγκυκλίου αυτής θα επιστρέφονται για διόρθωση και επανυποβολή.

Τροποποίηση των Συλλογικών Αποφάσεων μπορεί να γίνει μετά πάροδο τριμήνου από την αρχική έκδοση (ή προηγούμενη τροποποίηση), εκτός από εξαιρετικές και επείγουσες περιπτώσεις, οπότε ακολουθείται η διαδικασία προέγκρισης. Για κάθε τροποποίηση θα πρέπει να ακολουθείται η ίδια διαδικασία που περιγράφεται στις προηγούμενες παραγράφους για την κατάρτιση των προγραμμάτων.

Οι τροποποιήσεις των ΣΑ (ημερομηνία έκδοσης τελικής ΣΑ) θα πραγματοποιούνται :

- α) μέχρι και την 28^η Σεπτεμβρίου για το εθνικό ΠΔΕ και**
- β) μέχρι την 31^η Οκτωβρίου για το συγχρηματοδοτούμενο ΠΔΕ.**

Παρακαλούμε για την αυστηρή τήρηση των ανωτέρω διαδικασιών και οδηγιών προκειμένου να αποφευχθεί η καθυστέρηση έκδοσης των Συλλογικών Αποφάσεων για την απρόσκοπτη υλοποίηση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων έτους 2008.

Ο Υφυπουργός Οικονομίας και Οικονομικών

Γιάννης Παπαθανασίου

Συνημμένα :

1. Πίνακας ΔΕΚΟ - ΑΕ Δημοσίου
2. Πίνακας Προγράμματος «ΘΗΣΕΑΣ»
3. Παραρτήματα Α, Β, Γ
4. Υποδείγματα πινάκων Ι - XX V
5. Πίνακας Χωροταξικής Κατανομής (ΟΠΣ)
6. Πίνακας Κωδικών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων
7. Πίνακας αρμοδίων υπαλλήλων
8. Πίνακας αποδεκτών